

RAPORT ROCZNY Z REALIZACJI
STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2020

DYREKTOR BIURA:

Ewa Paturalska-Nowak

Opracowanie wykonano

w REGIONALNYM OBSERWATORIUM TERYTORIALNYM WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

pod kierownictwem Anny Szymańskiej

Łódź, grudzień 2013 r.

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie	3
Ocena sytuacji społeczno-gospodarczej województwa łódzkiego na podstawie wybranych wskaźników makroekonomicznych	7
Poziom realizacji celów na podstawie osiągniętych wskaźników	21
Polityka horyzontalna	33
Spójność gospodarcza	35
Spójność społeczna	55
Spójność przestrzenna	69
Polityka terytorialno-funkcjonalna	87
Stan realizacji programów wdrażanych na poziomie regionalnym	99
Wnioski	103

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Województwa łódzkiego 2020 została przyjęta uchwałą nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa łódzkiego w dniu 26 lutego 2013 r. jako najważniejszy dokument samorządu województwa łódzkiego określający wizję rozwoju, cele oraz główne sposoby ich osiągania w kontekście występujących uwarunkowań. Samorząd Województwa pełni rolę głównego koordynatora i organizatora procesu realizacji Strategii. Prowadzona przez Samorząd Województwa polityka rozwoju wymaga zaangażowania wielu różnorodnych podmiotów działających m. in. w sferze gospodarczej, naukowej, społecznej oraz jednostek samorządu terytorialnego.

Istotą Strategii jest jej wymiar terytorialny. Strategia zakłada, że regionalna polityka rozwoju będzie realizowana w dwóch płaszczyznach:

- horyzontalnej, odnoszącej się do całego województwa, obejmującej trzy filary: Filar 1. Spójność gospodarcza, Filar 2. Spójność społeczna i Filar 3. Spójność przestrzenna,
- terytorialno-funkcjonalnej, odnoszącej się do obszarów miejskich, obszarów wiejskich oraz obszarów funkcjonalnych.

W ramach polityki horyzontalnej i terytorialno-funkcjonalnej zostały sformułowane cele strategiczne oraz operacyjne i zaproponowane kierunki działań służące ich realizacji. Dla oceny stopnia realizacji celów Strategii został stworzony system monitorowania strategii (opisany w rozdz. III D.). Zintegrowany system monitorowania i ewaluacji umożliwi systematyczne obserwowanie zachodzących w regionie zmian oraz odpowiednie reagowanie na pojawiające się problemy i zagrożenia w osiąganiu założonych przez Strategię rezultatów. Podstawą monitorowania jest baza 104 wskaźników odnosząca się do poszczególnych celów strategicznych i celów operacyjnych w ramach polityki horyzontalnej, a także celów strategicznych dla obszarów miejskich, obszarów wiejskich i obszarów funkcjonalnych w ramach polityki terytorialno-funkcjonalnej. Taki sposób gromadzenia, opracowania i prezentowania danych umożliwi monitorowanie efektów realizacji polityki rozwoju oraz zmian sytuacji społeczno-gospodarczej regionu w odniesieniu do konkretnych terytoriów.

Efektem prowadzonych prac w zakresie monitoringu Strategii jest przyjmowany przez Zarząd Województwa łódzkiego Raport Roczny z realizacji SRWŁ 2020.

Zakres Raportu

Raport z realizacji Strategii Rozwoju Województwa łódzkiego obejmuje następujące obszary:

- Ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej województwa,
- Poziom realizacji celów na podstawie osiągniętych wskaźników,
- Stan realizacji programów wdrażanych na poziomie regionalnym.

Ocena sytuacji społeczno-gospodarczej została opracowana na podstawie wybranych wskaźników makroekonomicznych i obejmuje lata 2010-2012. W analizach uwzględniono takie zagadnienia jak PKB, przedsiębiorczość, atrakcyjność inwestycyjną, kapitał ludzki i społeczny, wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną, finanse samorządu terytorialnego, wykorzystanie funduszy europejskich. Ze względu na bardzo krótki okres od zatwierdzenia Strategii ocena ma charakter syntetyczny, natomiast znacznie szerzej rozbudowana została część statystyczna.

Poziom realizacji celów

Raport przedstawia ocenę realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych zapisanych w Strategii na podstawie przyjętych 104 wskaźników. Rokiem bazowym dla większości wskaźników jest rok 2010, zaś docelową wartością jest stan w roku 2020. Prognozowana wartość w roku 2020 została określona m. in. na podstawie ekstrapolacji trendu liniowego. Poprawność w określaniu stanu docelowego wskaźników została również oceniona za pomocą makroekonomicznego modelu HERMIN gospodarki województwa łódzkiego, za pomocą modeli ekonometrycznych i modeli szeregów czasowych skonstruowanych dla wybranych wskaźników w ramach przeprowadzonej przez Wrocławską Agencję Rozwoju Regionalnego „Badanie ewaluacyjne ex-ante projektu Aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020” z listopada 2012 r. Część wskaźników (27) została wskazana do objęcia badaniem i wartości tych wskaźników zostaną określone w późniejszym terminie.

Stan realizacji programów wdrażanych na poziomie regionalnym

Niewykle istotnym elementem oceny realizacji Strategii będzie analiza stanu realizacji programów wdrażanych na poziomie regionalnym. Ocena ich realizacji w największym stopniu winna dotyczyć programów zatwierdzonych po przyjęciu SRWŁ 2020, dla których jest ona dokumentem nadrzędnym.

Do najważniejszych dokumentów strategicznych szczebla regionalnego należą:

- Regionalna Strategia Innowacji dla województwa łódzkiego LORIS 2030, przyjęta Uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26.04.2013 r.,
- Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Łódzkiego w dniu 30.10.2013 r.,
- Wieloletni Plan Działań na rzecz Rozwoju i Upowszechniania Ekonomii Społecznej na lata 2013-2020 przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Łódzkiego w dniu 26 czerwca 2013 r.
- Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego 2014-2020, grudzień 2013 r.

Z uwagi na zbyt krótki czas od uchwalenia Strategii oraz tworzenie własnych systemów monitorowania dla ww. dokumentów część Raportu dotycząca oceny stanu realizacji programów zostanie uzupełniona w kolejnych okresach monitorowania Strategii.

Niniejszy Raport jest pierwszym z cyklu raportów, które będą rokrocznie sporządzane w ramach monitorowania Strategii. Ze względu na zbyt krótki okres czasu od uchwalenia Strategii Raport ma charakter bardziej syntetyczny, oparty w znacznej mierze na analizie danych statystycznych. Budowa zintegrowanego systemu monitorowania Strategii opartego na współpracy i wymianie informacji z różnymi instytucjami działającymi na terenie województwa pozwoli w przyszłości na uzupełnienie powyższej analizy o dane spoza statystyki publicznej.

Sprawny system monitorowania i ewaluacji Strategii warunkuje efektywne wykorzystanie dostępnych środków finansowych oraz umożliwi wprowadzanie odpowiednich korekt w przypadku pojawienia się odchyleń od zakładanych kierunków. Zintegrowany system monitorowania Strategii zapewni rzetelne informowanie opinii publicznej i decydentów o postępach w osiąganiu celów określonych w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Materiały źródłowe

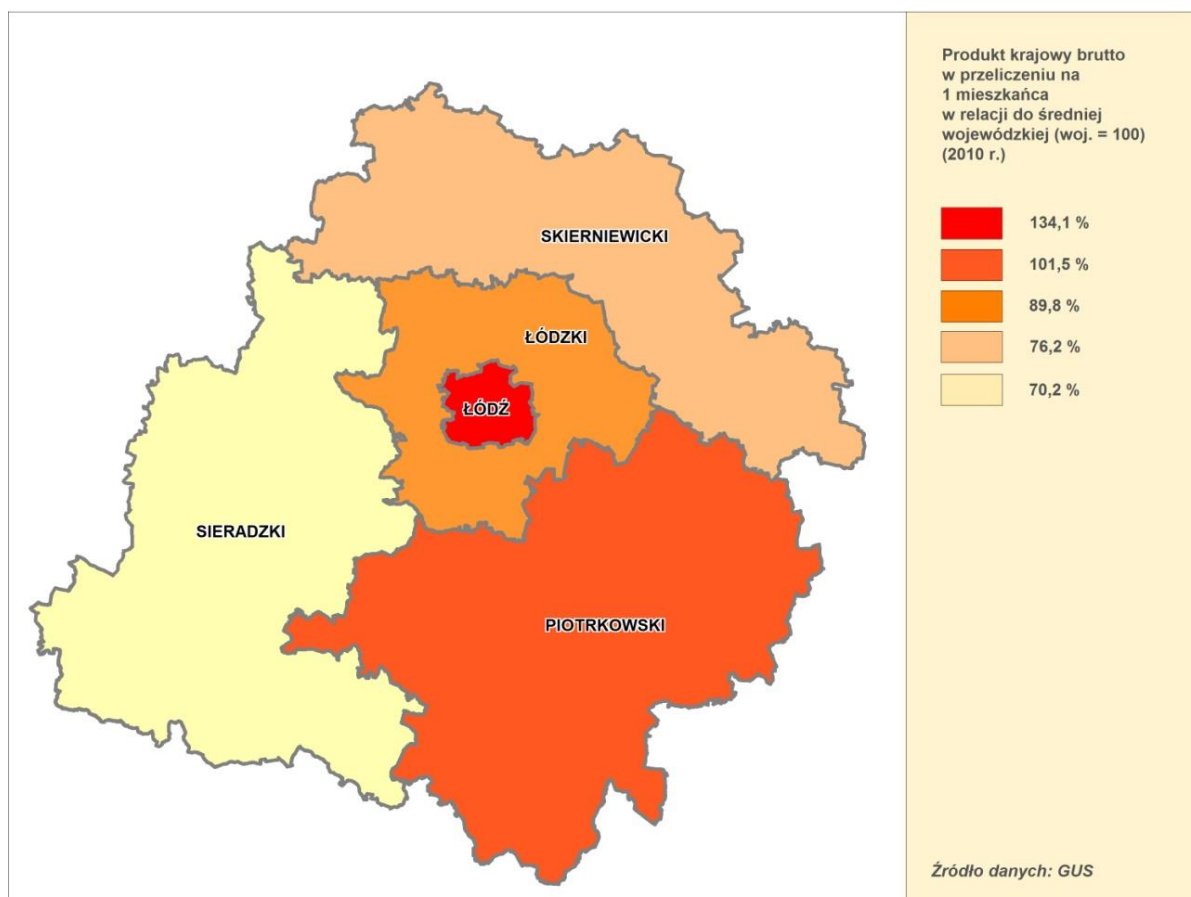
Dane do monitorowania Strategii pochodzą w głównej mierze ze statystyki publicznej: Głównego Urzędu Statystycznego, w tym Banku Danych Lokalnych, a także Eurostatu. Dodatkowym źródłem informacji są Raporty o stanie środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi oraz dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego.

Ze względu na brak aktualnych danych dla części wskaźników zostaną one uzupełnione w dalszym etapie prac nad monitorowaniem Strategii.

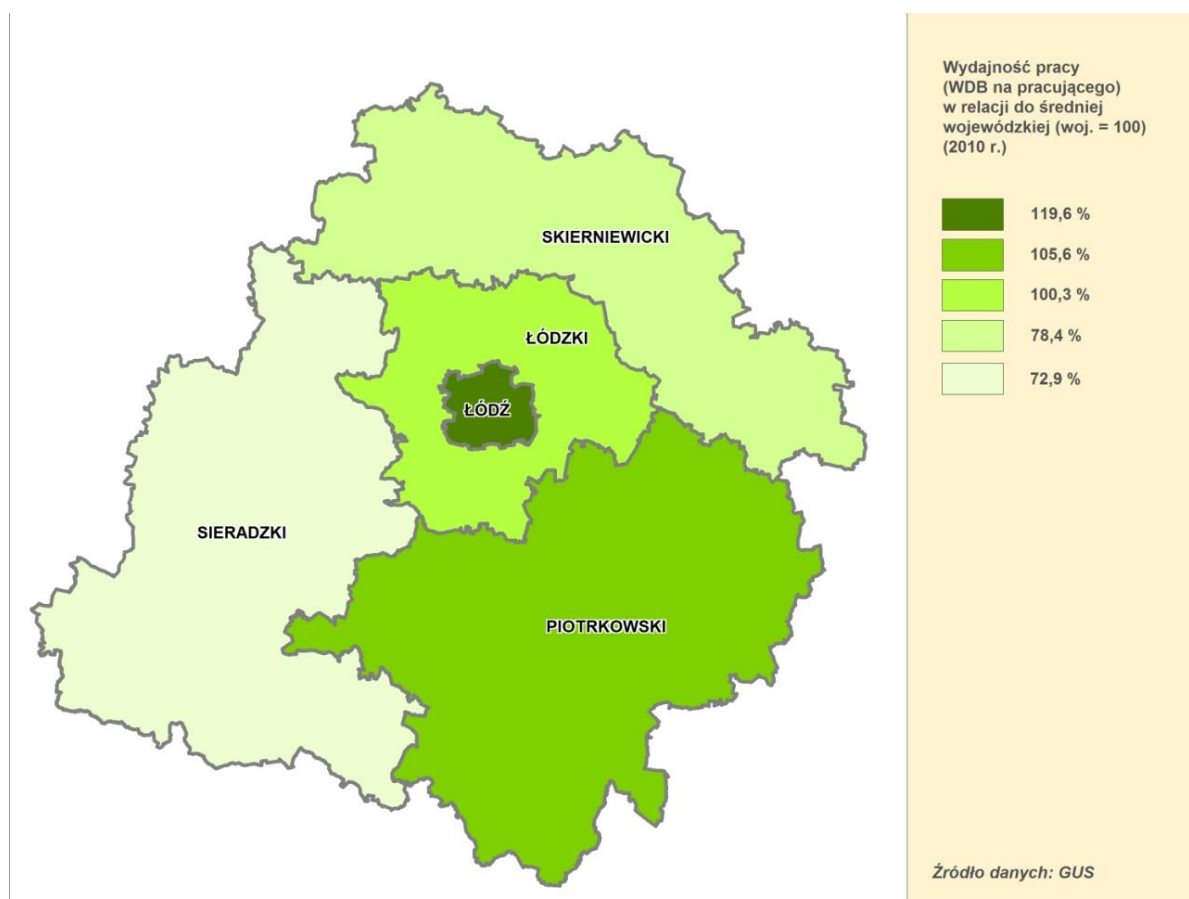
**OCENA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ
WOJEWÓDZTWANA PODSTAWIE WYBRANYCH
WSKAŹNIKÓW MAKROEKONOMICZNYCH**

Ogólna ocena sytuacji społeczno-gospodarczej regionu, ze szczególnym uwzględnieniem skali spowolnienia gospodarczego w 2012 r.

Rok 2012, rok spowolnienia gospodarczego w Polsce, był dosyć dobry dla gospodarki regionu łódzkiego, natomiast znacznie gorszy w zakresie sytuacji społecznej. W 2012 r. w województwie łódzkim zadziały 2 czynniki, które najprawdopodobniej przełożyły się na szybszy niż przeciętnie w Polsce wzrost gospodarczy. W 2012 r. w kraju, w porównaniu z rokiem poprzednim, PKB wzrósł o 2% (w 2011 r. o 4,3 %, w 2010 r. o 3,9%). Na podstawie danych dotyczących produkcji sprzedanej przemysłu i podmiotów gospodarki w rejestrze REGON można wnioskować, że w województwie łódzkim wzrost regionalnego PKB mógł być wyraźnie wyższy. W minionym roku w regionie miał miejsce najwyższy w kraju wzrost produkcji sprzedanej przemysłu oraz, po głębokim spadku, szczególnie w 2009 r., wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON. W 2012 r. produkcja sprzedana przemysłu w województwie łódzkim wzrosła o 10% w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego, natomiast w Polsce zaledwie o 1%. Ten wysoki wzrost produkcji przemysłowej wynikał z tego, iż w łódzkim wytwarzane są podstawowe produkty takie jak m.in.: artykuły spożywcze, odzież, czy energia elektryczna, zakup których nawet w obliczu kryzysu czy spowolnienia gospodarczego ograniczany jest w ostateczności. W regionie przeważają branże przemysłowe o niskiej wartości dodanej, stąd mimo, iż zatrudnionych jest tutaj ponad 8% ogółu zatrudnionych w przemyśle w Polsce, wytwarzają oni jedynie 5,7% produkcji przemysłowej kraju. Działalność gospodarcza koncentruje się w Łodzi i powiecie bełchatowskim; na te dwa powiaty przypada około 45% produkcji sprzedanej przemysłu województwa oraz około 56% wartości brutto środków trwałych przedsiębiorstw. Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w regionie przy znacznym spadku zatrudnienia (o 2,9%)

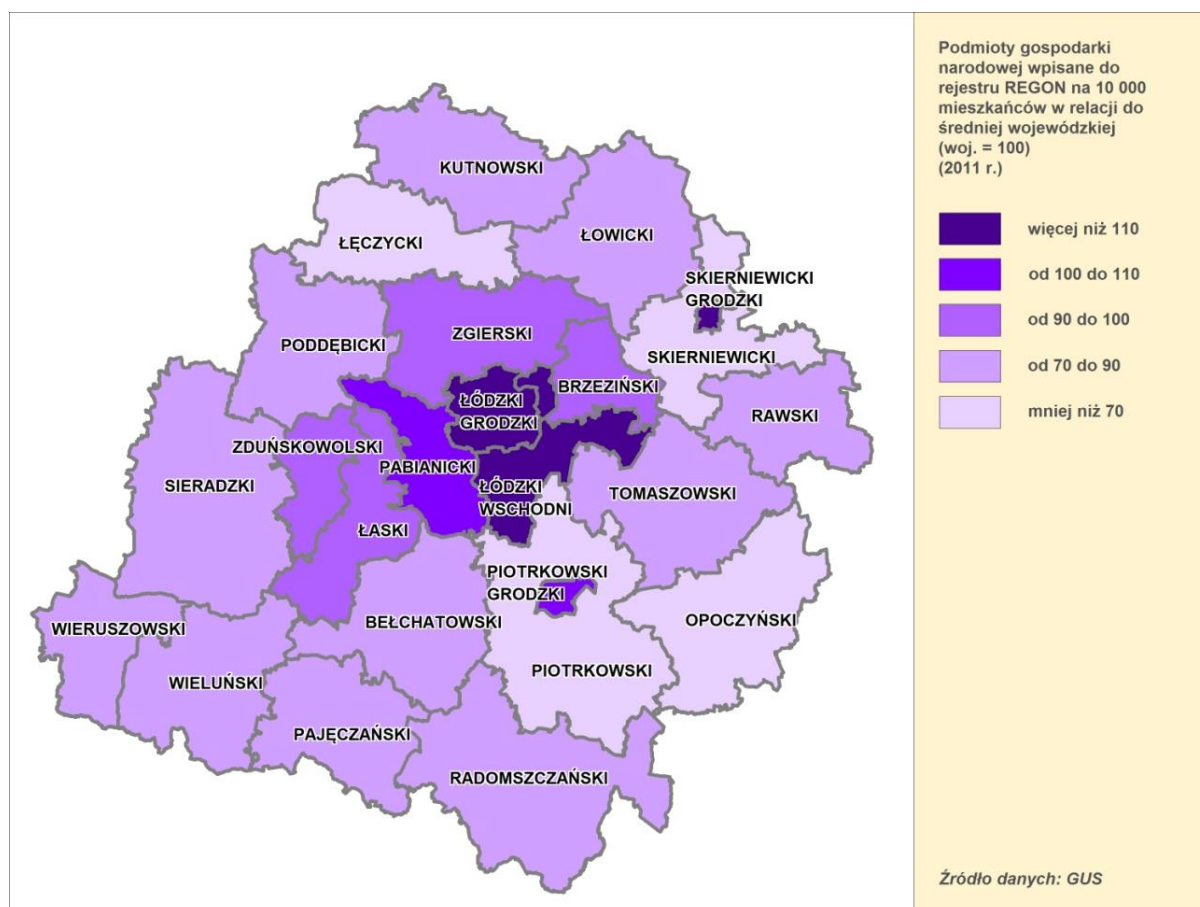
oznaczają wzrost wydajności pracy w przemyśle, która w regionie łódzkim jest znacznie niższa niż przeciętnie w kraju. W 2012 r. w regionie łódzkim nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON o 2,4% w porównaniu z rokiem 2011. Przewiduje się, że będzie mieć to pewne przełożenie na wzrost gospodarczy regionu, podobnie jak duży spadek liczby podmiotów w REGONIE w 2009 r. (o 9%), przyczynił się do relatywnego spadku poziomu regionalnego PKB w 2009 r. do poziomu 91,3% średniej krajowej (wobec 92,8% tej średniej w 2008 r.). W 2010 r., gdy liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON ponownie wzrosła o 4,6% podniósł się również poziom regionalnego PKB w odniesieniu do średniej krajowej (do 92,1%).

Istotnym segmentem gospodarki regionu jest sektor rolny. W roku 2012 wytworzono w województwie łódzkim 8,2% globalnej produkcji rolniczej Polski i 8,3% produkcji towarowej. Województwo jest znaczącym producentem owoców (2. w produkcji owoców z drzew) i warzyw (3. miejsce w kraju) oraz produkcji zwierzęcej (4. miejsce w produkcji mleka, 3. w produkcji żywca rzeźnego). W 2012 r. produkcja ziarna zbóż była aż o 32,6% wyższa niż w roku poprzednim, natomiast produkcja żywca rzeźnego pozostała na poziomie z roku 2011. Zbiory ziemniaków w województwie łódzkim w 2012 r. stanowiły 12,6% produkcji krajowej, co dało regionowi pierwsze miejsce w kraju.

Województwo łódzkie ma niewielki udział w eksporcie Polski (3,1%) - wobec 6,2% udziału w PKB Polski i 6,6% udziału w ludności naszego kraju. Dlatego też kryzys gospodarczy w krajach Unii Europejskiej, która jest głównym rynkiem zbytu dla polskich towarów eksportowych, nie był aż tak dotkliwy dla województwa łódzkiego. Można więc skonstatować, że struktura branżowa przemysłu z przewagą tradycyjnych branż oraz stosunkowo niewielki udział regionu łódzkiego w obrotach handlu zagranicznego uchroniły

gospodarkę województwa przed skutkami kryzysu w Europie i spowolnienia gospodarczego w Polsce.

W 2012 r. w regionie łódzkim znacznie gorzej przedstawiała się sytuacja społeczna. Od 2011 r. wzrósł w województwie łódzkim odsetek ludności zagrożonej ubóstwem relatywnym i skrajnym. Wyjątkowo niekorzystnie przedstawia się sytuacja demograficzna regionu, głównie z uwagi na systematyczny spadek liczby ludności, spowodowany przede wszystkim ujemnym przyrostem naturalnym, oraz szybkie starzenie się społeczeństwa. Indeks starzenia się¹ przekroczył według stanu na 30.06.2012 r. 100% (114,4%). Dramatyczna jest także sytuacja zdrowotna mieszkańców, której odzwierciedleniem jest najkrótsze w Polsce przeciętne trwanie życia - mężczyzn o 2 lata krótsze od średniej krajowej, a kobiet o 1,4 roku krótsze od tej średniej. Mężczyźni w województwie łódzkim żyją przeciętnie o 6,8 lat krócej niż w Unii Europejskiej, a ogromnym problemem jest nadumieralność mężczyzn w wieku produkcyjnym.

Nakłady inwestycyjne na środki trwałe, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, sytuacja finansowa przedsiębiorstw

Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w latach 2011-2012 obniżyły się w regionie łódzkim w porównaniu z rokiem 2010. W 2011 r. nakłady inwestycyjne w sektorze publicznym przewyższyły nakłady inwestycyjne sektora prywatnego, co jest związane z koncentracją w regionie łódzkim inwestycji unijnych związanych z budową infrastruktury

¹ Indeks starzenia się społeczeństwa - stosunek udziałów ludności: w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60, zaś mężczyźni w wieku 65 roku życia i więcej) do wieku przedprodukcyjnego (do 18 lat).

transportowej. W sektorze przedsiębiorstw największe nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca poniesiono w powiecie bełchatowskim i były one 5-krotnie wyższe niż w kolejnych powiatach: kutnowskim i mieście na prawach powiatu – Łodzi. Tak wysoka pozycja powiatu bełchatowskiego wynikała z inwestycji realizowanych w Zagłębiu Górniczo-Energetycznym „Bełchatów”, przede wszystkim budowy nowego bloku energetycznego Elektrowni „Bełchatów” o mocy 858 MW. Największymi bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi (BIZ) w Łódzkiem były w 2012 r.: kolejny zakład „Indesitu” w Łodzi (sektor AGD; 21,5 mln euro; 315 nowych miejsc pracy) oraz fabryka „Toyoty Boshoku” w Tomaszowie Mazowieckim (sektor motoryzacyjny; 13 mln euro, 250 miejsc pracy). Najwięcej inwestycji zagranicznych lokowano w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Poza sektorem produkcyjnym wysoką dynamikę wzrostu inwestycji zagranicznych w roku 2012 i w I kwartale 2013 r. odnotowano w sektorze usług IT i BPO (m.in. „Fujitsu”, „Samsung” i „Infosys”).

Wyniki finansowe przedsiębiorstw województwa łódzkiego w 2012 r. były mniej korzystne niż w roku 2011. Słabsze były podstawowe wskaźniki finansowo-ekonomiczne. Odnotowano pogorszenie wskaźnika poziomu kosztów. Obniżyły się także, ale ciągle były jednymi z najbardziej korzystnych w kraju, wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto. Pogorszył się wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 8,3% do 8%), który pomimo spadku był najkorzystniejszy w kraju. Udział przedsiębiorstw rentownych w liczbie podmiotów ogółem był w 2012 r. wyższy niż rok wcześniej i stanowił 78,5% wszystkich przedsiębiorstw, a ich udział w przychodach z całokształtu działalności – 91,1%. Były to wskaźniki lepsze niż przeciętnie w Polsce, gdzie rentowne przedsiębiorstwa stanowiły 77% wszystkich firm. Najwyższy wskaźnik rentowności odnotowały przedsiębiorstwa z sekcji informacja i komunikacja, a najniższy z sekcji: zakwaterowanie i gastronomia oraz transport i gospodarka magazynowa.

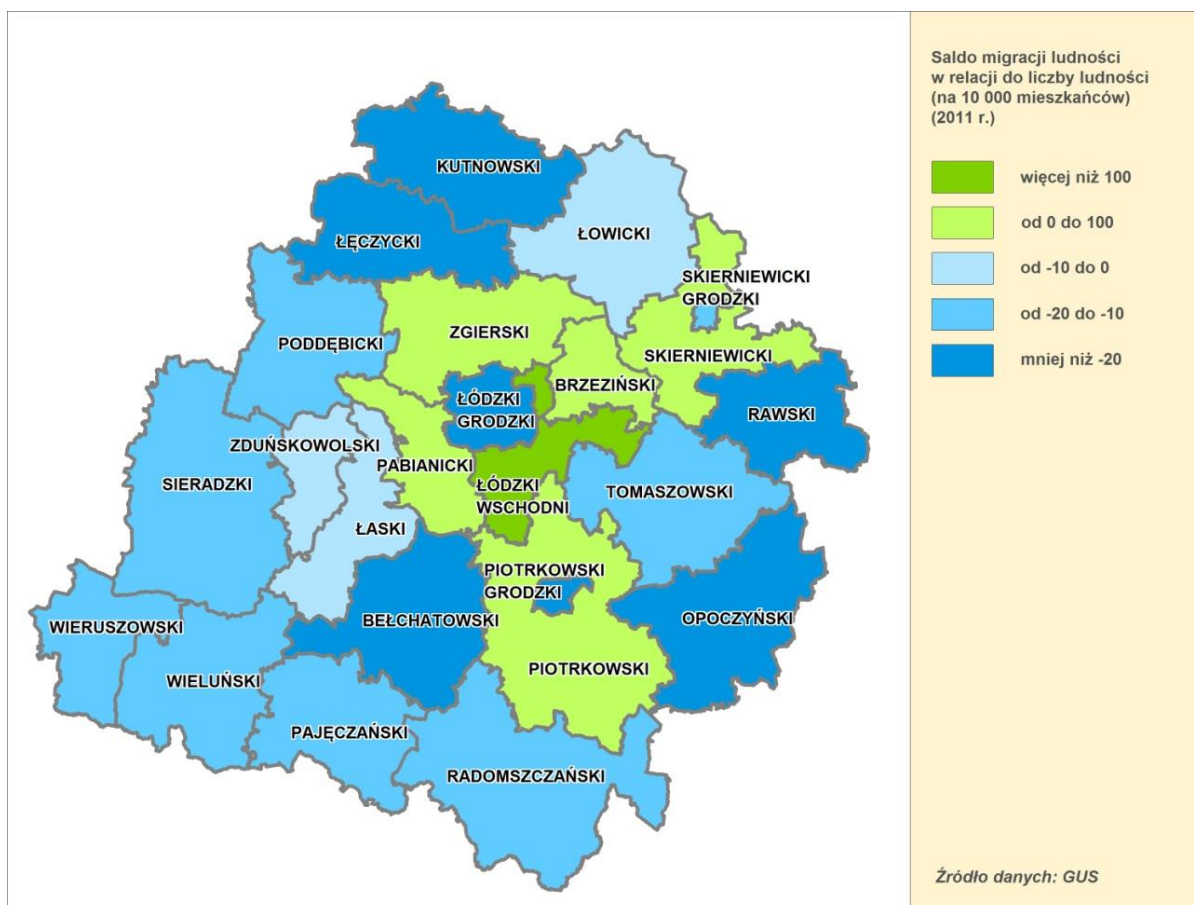
Atrakcyjność inwestycyjna regionu

Województwo łódzkie charakteryzuje się dużym wewnętrznym zróżnicowaniem pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. Bardzo duża atrakcyjność wyróżnia środkową część województwa, czyli Łódź i jej obszar aglomeracyjny oraz niektóre miasta powiatowe wraz z ich obszarami funkcjonalnymi. W cyklicznym opracowaniu „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski” Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową województwo łódzkie w latach 2010-2012 plasowało się w środku stawki (7. lub 8. miejsce), mimo iż podregion łódzki² oceniany jest w najwyższej kategorii atrakcyjności inwestycyjnej we wszystkich trzech obszarach (działalność: przemysłowa, usługowa, zaawansowanych technologii), a podregion piotrkowski w dwóch obszarach oceniany jest wysoko. Świadczy to o istotnych dysproporcjach w atrakcyjności inwestycyjnej i uśredniającym efekcie statystycznym w odniesieniu do całego regionu. W żadnym z ocenianych składników częściowych atrakcyjności inwestycyjnej³ region łódzki nie został oceniany szczególnie dobrze lub szczególnie źle; w 2012 r. najlepiej oceniono zasoby i koszty pracy (4. miejsce), najgorzej poziom bezpieczeństwa publicznego (10. miejsce). Swoistym indykatorem koniunktury gospodarczej w regionie jest sytuacja w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej; wielkość poniesionych nakładów utrzymuje się na stabilnym, wysokim

² Łódź wraz z powiatami: brzezińskim, łódzkim wschodnim, pabianickim oraz zgierskim.

³ Na ocenę końcową składały się następujące oceny częściowe: zasoby i koszty pracy, aktywność wobec inwestorów, dostępność transportowa, chłonność rynku, infrastruktura gospodarcza, infrastruktura społeczna, bezpieczeństwo powszechne.

poziomie ok. 1 miliarda złotych rocznie (w 2011 r. było to 848 milionów złotych, w 2012 r. 947 milionów złotych), co świadczy o stosunkowo dużej odporności na kryzys, przynajmniej w warstwie gospodarczej. Do końca września 2012 r. najwyższe nakłady (powyżej 0,7 miliarda złotych) poniosły przedsiębiorstwa, które zainwestowały w podstrefach: Łódź, Ujazd, Radomsko, Kutno, natomiast najwyższy wzrost zatrudnienia (powyżej 1000 osób) zanotowano w podstrefach: Łódź, Radomsko, Ozorków, Zduńska Wola, Piotrków Trybunalski⁴. Również podstrefy ŁSSE zlokalizowane w obszarze funkcjonalnym Łodzi, w granicach podregionu łódzkiego, po zsumowaniu nakładów i zatrudnienia charakteryzują się wysoką atrakcyjnością inwestycyjną (ponad 1,7 miliarda złotych inwestycji i przeszło 3000 zatrudnionych ogółem).

Kapitał ludzki i społeczny, w tym istotne zmiany demograficzne i na rynku pracy, sytuacja dochodowa ludności, przejawy kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego

Najistotniejszymi problemami regionu łódzkiego jest silny i utrwalony trend depopulacyjny oraz bardzo zła sytuacja zdrowotna mieszkańców. W dłuższej perspektywie czasu (do 2035 r.) rozwój ludnościowy⁵ prognozowany jest jedynie w powiecie łódzkim wschodnim i bełchatowskim – w pozostałych powiatach i miastach na prawach powiatów przewiduje się spadek zaludnienia: względnie najsilniejszy w powiecie kutnowskim, łodzi oraz powiecie poddębickim. Za ten stan rzeczy oraz niekorzystne prognozy odpowiada głównie ruch naturalny ludności, bowiem saldo migracji, choć ujemne, ma wpływ co najwyżej na 1/5 ubytku ludności. Struktura wieku ludności regionu łódzkiego w 2011 r.

⁴ Bez podstref zlokalizowanych poza województwem łódzkim.

⁵ Na podstawie prognozy demograficznej GUS na 2035 rok.

charakteryzowała się najwyższym w Polsce udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym (19,4%). Łódzkie charakteryzuje się najniższym w skali kraju wskaźnikiem przyrostu naturalnego na 1000 ludności (-2,77 na koniec 2011 r.). Efektem złej sytuacji zdrowotnej mieszkańców regionu jest najkrótsze w kraju przewidywane życie mężczyzn i kobiet. Niekorzystnie przedstawia się również sytuacja na rynku pracy, w 2011 r. liczba pracujących ogółem spadła w regionie niemal o 10 000 osób, co jest trendem odwrotnym do krajowego i najsilniejszym spadkiem zanotowanym wśród wszystkich województw. Stopa bezrobocia rejestrowanego, która od 2006 r. w regionie łódzkim była równa krajowej stopie bezrobocia, a od 2008 r. niższa o 0,3 p.p., od początku 2011 r. intensywnie wzrasta. Na koniec 2011 r. przewyższyła wartość krajową o 0,4 p.p. Według danych na koniec grudnia 2012 r. stopa bezrobocia w województwie łódzkim wyniosła 14% wobec 13,4% w Polsce, co oznacza, że bezrobocie w regionie rośnie szybciej niż w kraju. Najniższą (poniżej 10%) stopę bezrobocia na koniec 2012 r. zanotowano w powiatach skierniewickim i rawskim, najwyższą (powyżej 18%) w powiatach: łaskim, tomaszowskim i zgierskim. Nominalne dochody do dyspozycji brutto przypadające na 1 mieszkańca⁶ w województwie łódzkim systematycznie rosną i oscylują wokół wartości średniej dla Polski, jednak wzrost ten jest wolniejszy niż w innych regionach kraju, bowiem w relacji do średniej krajowej jego wartość spadła z 102,2% w 2007r. do 98% w 2009 r. Jednym z podstawowych źródeł dochodu ludności są wynagrodzenia. W relacji do średniej krajowej zarobki w regionie kształtują się na bardzo niskim poziomie (10. miejsce w kraju; 89,5% średniej dla Polski) choć na przestrzeni ostatnich lat notuje się stopniową konwergencję wynagrodzeń w województwie łódzkim do wartości ogólnopolskiej. Na zarobki powyżej średniej krajowej mogą liczyć jedynie mieszkańcy powiatu bełchatowskiego (136,3% średniej krajowej), blisko tej granicy kształtują się wynagrodzenia w Łodzi (94,5%). Na drugim biegunie znajdują się powiaty brzeziński i wieruszowski, w których średnie wynagrodzenia nie przekraczają 70% wartości dla Polski.

Stan kapitału ludzkiego i społecznego mierzony syntetycznym wskaźnikiem lokalnego rozwoju społecznego (LHDI⁷) w regionie łódzkim jest na bardzo niskim poziomie - województwo łódzkie zajęło przedostatnie miejsce w kraju. Przy określeniu wskaźnika LHDI brano pod uwagę wskaźniki dotyczące: edukacji, zamożności i zdrowia, ale to ostatni wskaźnik, zawierający w sobie oczekiwaną dalszą długość życia noworodka oraz zagregowany współczynnik zgonów na nowotwory i choroby serca, przesądził o tak niskiej pozycji województwa łódzkiego w przedmiotowym rankingu. W przypadku wszystkich województw, z wyjątkiem łódzkiego, stolica regionu charakteryzuje się najwyższymi w skali kraju wartościami wskaźnika LHDI, a jej najbliższe otoczenie osiąga wysokie wartości wskaźnika. W województwie łódzkim Łódź osiąga ledwie wartość „wysoką”, natomiast sąsiadujące powiaty zaliczone zostały do przedziału „średniego”. Jedynymi pozytywnymi aspektami w kontekście wskaźnika LHDI jest jego szybki wzrost w województwie łódzkim w latach 2007-2010 (drugi rezultat w kraju) oraz fakt, że wpływ na to ma duża poprawa w dziedzinie zdrowia (czwarty rezultat w kraju).

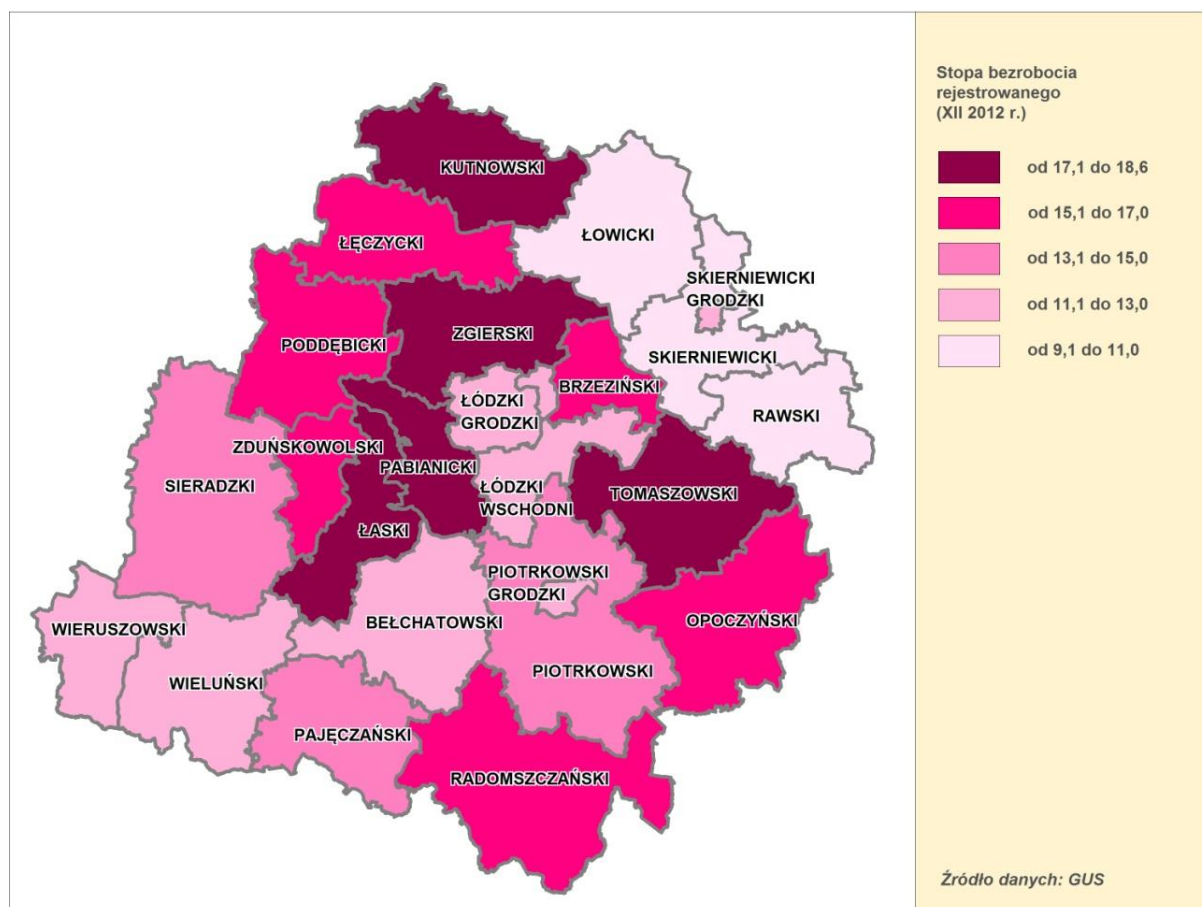
Ważnym czynnikiem kształtującym jakość kapitału ludzkiego jest poziom wykształcenia mieszkańców. Według danych z ostatniego spisu powszechnego⁸ odsetek ludności z wykształceniem średnim i wyższym w województwie łódzkim w dniu spisu wynosił 49,3% (3. miejsce w kraju) wobec średniej krajowej wynoszącej 48,5%. W ujęciu regionalnym

⁶ Produkt krajowy brutto. Rachunki regionalne w 2009 roku, GUS, Katowice 2011.

⁷ Krajowy Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2012, Rozwój regionalny i lokalny, Biuro Projektowe UNDP w Polsce, Warszawa 2012.

⁸ Raport z wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, GUS, Warszawa 2012.

najwyższy udział ludności z wykształceniem średnim i wyższym (powyżej 45%) cechował wszystkie miasta na prawach powiatu oraz powiaty pabianicki, zgierski i łódzki wschodni. Najmniejszy odsetek z tym rodzajem wykształcenia (poniżej 35%) zanotowano w rolniczych powiatach: poddębickim, pajęczańskim i wieruszowskim.

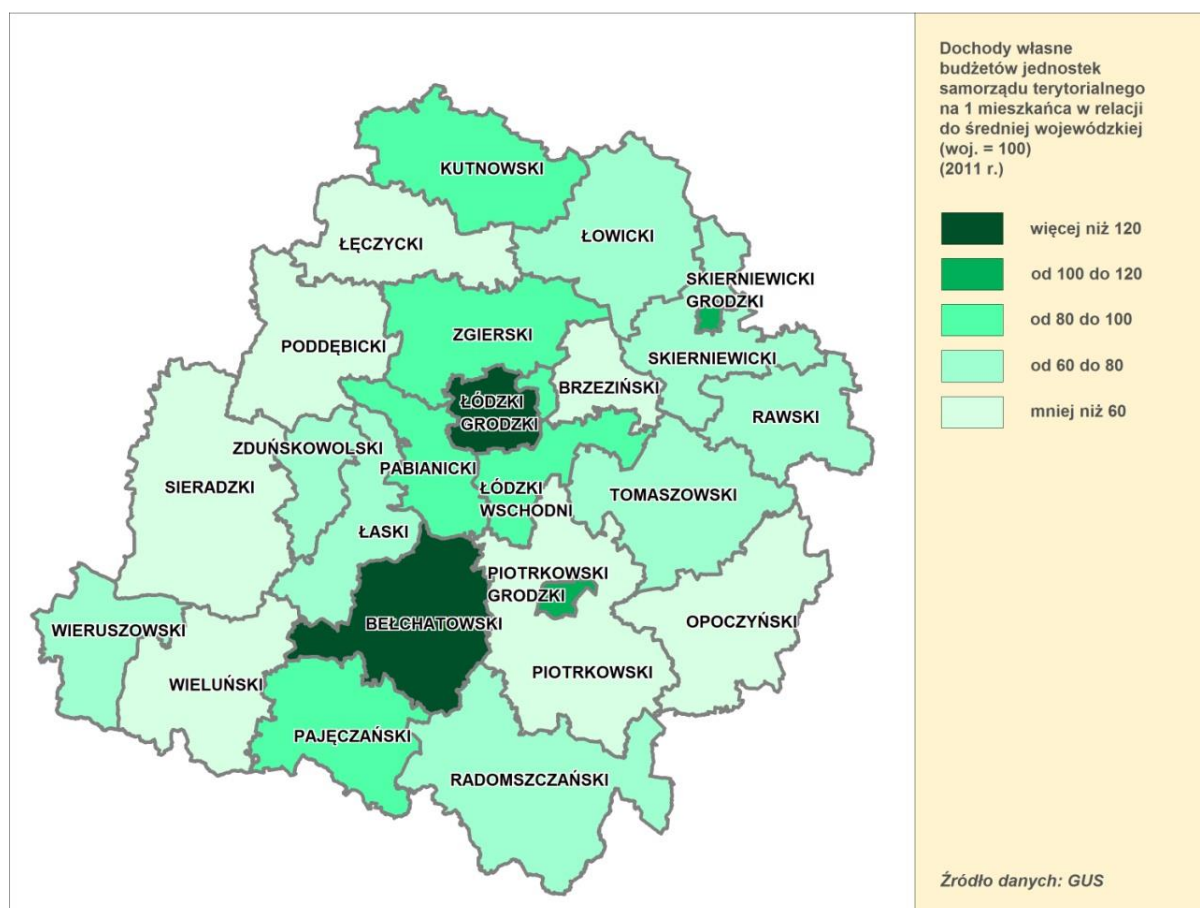
Swoistym miernikiem społeczeństwa obywatelskiego i poziomu kapitału społecznego jest frekwencja w wyborach powszechnych. W wyborach samorządowych z 2010 r. w województwie łódzkim zanotowano frekwencję poniżej średniej krajowej w obydwu turach (w I turze 10. miejsce, w II turze 14. miejsce), w wyborach do Sejmu i Senatu w 2011 r. frekwencja w województwie była o ok. 0,2 p.p. wyższa niż frekwencja w kraju (6. miejsce). Społeczeństwo obywatelskie województwa łódzkiego jest słabo ukształtowane, o czym świadczy nieduże zainteresowanie wyborami do jednostek samorządu terytorialnego, a także niewielki udział pracujących w organizacjach non-profit (15. miejsce w kraju). Cechą charakterystyczną regionu łódzkiego jest swoista rozłączność kapitału ludzkiego i społecznego, tj. najwyższy potencjał kapitału ludzkiego i niski poziom kapitału społecznego znajduje się w Łodzi i jej obszarze aglomeracyjnym, natomiast niski poziom kapitału ludzkiego a wysoki potencjał kapitału społecznego cechuje obszary wiejskie i małe miasta⁹.

Zmiany w zakresie wyposażenia regionu w infrastrukturę społeczną i techniczną, wpływające istotnie na poprawę jakości życia mieszkańców

Biorąc pod uwagę stan zdrowia mieszkańców województwa łódzkiego do najważniejszych inwestycji w zakresie infrastruktury społecznej w latach 2010-2012 należą

⁹ Starosta P., *Zasoby kapitału ludzkiego i społecznego*, 2011.

projekty dotyczące opieki zdrowotnej: budowy pawilonów szpitalnych oraz zakupu aparatury medycznej¹⁰. Istotnym problemem województwa łódzkiego, najsilniej skoncentrowanym w obrębie aglomeracji łódzkiej, jest rozległa i głęboka degradacja obszarów miejskich. Problem ten dotyczy nie tylko stanu technicznego budynków i przestrzeni publicznych, ale także ma wymiar społeczny i dotyczy mieszkańców tych obszarów. Przeprowadzone dotychczas projekty rewitalizacyjne, ze względu na brak działań kompleksowych, nie przyniosły dotychczas spodziewanych rezultatów. Problemem pozostaje nieuregulowany stan wielu nieruchomości, opór społeczny, oraz brak mieszkań zastępczych.

Najważniejsze inwestycje z punktu widzenia infrastruktury technicznej dotyczą układu komunikacyjnego o znaczeniu krajowym (rozbudowywana sieć autostrad i dróg ekspresowych, modernizowane linie kolejowe) oraz inwestycji lokalnych usprawniających ruch w miastach i umożliwiających jego płynne wyprowadzenie do sieci krajowej. Duże znaczenie mają także projekty z zakresu komunikacji zbiorowej, w tym w szczególności kolei aglomeracyjnej oraz modernizacji infrastruktury zbiorowego transportu szynowego w Łodzi. Funkcję zwornika między komunikacją indywidualną a zbiorową bliskiego i dalekiego zasięgu będzie pełnić budowany nowy główny dworzec dla Łodzi, będący elementem Nowego Centrum Łodzi (NCŁ). Wielofunkcyjny charakter NCŁ (centrum biznesowe, kulturalne, węzeł komunikacyjny) nie pozwala kwalifikować jednak tego projektu jako inwestycji ściśle infrastrukturalnej. Kluczowe znaczenie dla NCŁ, kolei aglomeracyjnej, a przede wszystkim dla

¹⁰ Wartość inwestycji finansowych z Regionalnego Programu Operacyjnego województwa łódzkiego rozpoczynających się w 2010 i 2011 roku w infrastrukturze ochrony zdrowia wynosi 45,4 mln złotych, podczas gdy wartość inwestycji w infrastrukturze kultury wynosi 133,8 mln złotych, a w infrastrukturze turystyczno-rekreacyjnej 201,6 mln zł.

zwiększenia dostępności aglomeracji łódzkiej będzie miała budowa kolejowego tunelu średnicowego pomiędzy multimodalnym dworcem Łódź Fabryczna a dworcem Łódź Kaliska, integrującego łódzki węzeł kolejowy oraz umożliwiającego utworzenie sprawnego systemu połączeń regionalnych i międzyregionalnych.

Finanse samorządu terytorialnego (dochody i wydatki) w kontekście zdolności do finansowania przedsięwzięć rozwojowych

Poziom dochodów budżetowych Samorządu Województwa łódzkiego przeliczony na jednego mieszkańca regionu w latach 2010-2011 należał do najniższych w kraju (15. miejsce), mimo tego pod względem wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca region zajmuje 11. miejsce. Dysproporcja pomiędzy dochodami a wydatkami w 2011 r. sięgnęła - 57,59 zł na 1 mieszkańca; tylko dwa inne województwa w kraju zadłużyły się szybciej od łódzkiego. Udział zobowiązań Samorządu Województwa łódzkiego w stosunku do wykonanych dochodów w 2011 r. wyniósł 46,9%, podczas gdy ustawowy próg zadłużenia wynosi 60% (bliżej tej wartości są trzy inne regiony).

Największy udział (łącznie ponad 50%) dochodów z podatków dochodowych (PIT i CIT) dają Samorządowi Województwa łódzkiego (wg klasyfikacji PKD 2007) działy: administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, handel hurtowy i detaliczny, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi, opieka zdrowotna oraz edukacja¹¹.

Przyjęta w 2012 r. Wieloletnia Prognoza Finansowa zakłada od 2013 r. postępujący spadek wydatków majątkowych i stopniowe poprawianie wyniku finansowego tak by spełnić wymogi nowych, indywidualnych wskaźników zadłużenia, mających obowiązywać od 2014 r. Analiza dynamiki możliwości finansowania rozwoju Województwa łódzkiego ze środków pochodzących z budżetu wskazuje, że po 2014 r. przy zachowaniu założeń z Wieloletniej Prognozy Finansowej, region łódzki nadal będzie posiadał stabilną sytuację budżetową i wysokie zdolności prorozwojowe¹².

Najwyższymi wartościami dochodów własnych na 1 mieszkańca w ujęciu powiatowym charakteryzują się Łódź oraz powiat bełchatowski (dzięki zagłębiu górniczo-energetycznemu), najniższe dochody własne mają powiaty z przewagą gospodarki rolnej: wieluński i opoczyński.

Wykorzystanie funduszy europejskich i ich oddziaływanie na ważne obszary życia społeczno-gospodarczego regionów

Województwo sprawnie wydatkuje środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa łódzkiego na lata 2007-2013. Na koniec 2012 r. zakontraktowano 93% wszystkich środków dostępnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w obecnej perspektywie finansowej UE, co dało regionowi wysoką drugą pozycję w kraju. Na 2 119 projektów finansowanych z RPO 744 to projekty zakończone, czyli rozliczone rzeczowo i finansowo. Na koniec 2012 r. dofinansowanie z RPO wyniosło 3 983 587 523,74 zł, z czego 26,7% przypadło na I oś priorytetową (Infrastruktura transportowa), 17,7% na II oś priorytetową (Ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka), 23,5 % na III oś (Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość), 7,4% na IV oś

¹¹ Na podstawie danych Izby Skarbowej w Łodzi.

¹² Nowakowska A, Przygodzki Z., Sokołowicz M. E., *Zdolności inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego w perspektywie 2020 roku*, Łódź 2012.

(Społeczeństwo informacyjne), 12,6% na V oś (Infrastruktura społeczna) oraz 9,8% na VI oś priorytetową (Odnowa obszarów miejskich). W 2012 r. w porównaniu do roku 2011 spadło tempo wydatkowania środków z RPO Wł 2007-2013 z uwagi na wyczerpywanie się środków unijnych przeznaczonych na alokację w ramach RPO. Łódź uzyskała 30,4% wszystkich środków unijnych alokowanych z EFRR na RPO Województwa Łódzkiego. W przeliczeniu na 1 mieszkańca najwięcej zyskał powiat poddębicki (5 492 zł), a następnie powiat opoczyński (2 015 zł) oraz powiat pajęczański (1 885 zł). Najmniej uzyskały miasta: Piotrków Trybunalski (712 zł), Skierniewice (763 zł) oraz powiat sieradzki (997 zł). Ww. miasta uzyskały w przeliczeniu na 1 mieszkańca dofinansowanie z RPO 2-krotnie niższe od średniej wojewódzkiej (1 470 zł), natomiast w Łodzi średnia ta została przekroczona (1 562 zł). Do końca 2012 r. na dofinansowanie projektów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich wdrażanych na poziomie regionalnym przez Departament Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich UMWŁ przeznaczono 503 mln zł. Województwo łódzkie mogło się też pochwalić w 2012 r. zakontraktowaniem dostępnej alokacji w ramach komponentu regionalnego (priorytet VI-IX) Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (88%), a wydatkowanie środków osiągnęło najwyższy poziom wśród wszystkich województw (67%). Wartość dofinansowania z EFS w ramach komponentu regionalnego PO KL na koniec 2012 r. wyniosła 1,598 mln zł, z czego najwięcej (33% środków) przeznaczono na priorytet VI (Rynek pracy otwarty dla wszystkich).

Środki z RPO wydawane są sprawnie, ale w wielu obszarach niezbyt efektywnie. Wykonane analizy nie potwierdziły wpływu projektów RPO Wł na zmniejszenie różnic rozwojowych regionu. Widoczna jest wyraźna koncentracja projektów w Łodzi. W obrazie przestrzennego rozmieszczenia projektów wyróżnia się też kilkanaście aktywnych gmin położonych w różnych częściach regionu, które kumulują najwięcej środków unijnych. Dobrym przykładem jest tutaj gmina i miasto Uniejów w powiecie poddębickim, która pozyskała ogromne środki unijne na rozwój geotermii i otrzymała, jako pierwsza w kraju, status uzdrowiska termalnego. Rozwój województwa nie obejmuje równomiernie całego jego terytorium, ale ma charakter wyspowy. Gminy, które realizują niewielkie projekty lub nie realizują żadnych, rozmieszczone są peryferyjnie. Z badań wynika, że większą dynamikę rozwoju mają na ogół powiaty charakteryzujące się wyższym rozwojem społeczno-gospodarczym, co może oznaczać, że projekty przyczyniają się do polaryzacji przestrzennej regionu. Projekty finansowane z RPO dobrze realizują te cele odnowionej Strategii Lizbońskiej, które dotyczą rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, co ma wpływ na poprawę konkurencyjności i dostępności regionu. Wpływ projektów realizowanych w ramach RPO Wł na tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy jest znikomy. Z przeprowadzonych analiz wynika także, że nie istnieje zależność między nakładami inwestycyjnymi w ramach RPO a dynamiką zmian w liczbie podmiotów gospodarczych. Analiza projektów RPO Wł zgłaszanych przez przedsiębiorców pod kątem innowacyjności pozwala stwierdzić, że większość z nich innowacyjna jest tylko na poziomie przedsiębiorstw, a nie regionu czy kraju. Zbyt mało było też projektów związanych z rozwojem działalności B+R w firmach. Wzmocnienie rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności może być osiągnięte poprzez wspieranie przedsięwzięć kompleksowych, oddziałujących na jak największy obszar województwa.

Główne osiągnięcia, atuty i problemy rozwoju społeczno-gospodarczego regionu

Atuty i osiągnięcia rozwoju społeczno-gospodarczego:

- Wzrost gospodarczy w regionie łódzkim w 2012 r. mimo spowolnienia gospodarczego kraju;
- Wysoka atrakcyjność Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, która według rankingu „Digital Marketing Awards 2012” została uznana za najlepszą strefę ekonomiczną w Europie i czwartą na świecie;
- Stosunkowo wysoka rentowność przedsiębiorstw województwa oraz wysoki udział firm rentownych wśród podmiotów gospodarczych ogółem;
- Postępująca dywersyfikacja gałęziowo-branżowa gospodarki regionu łódzkiego i dynamiczny rozwój nowoczesnych branż, m.in.: AGD, BPO, ICT, nowe media, mechatronika, logistyka multimodalna;
- Znaczna podaż wykwalifikowanych kadr;
- Wydajne i specjalistyczne rolnictwo;
- Wyspecjalizowany potencjał naukowo-badawczy regionu związany z takimi dziedzinami nauk jak: włókiennictwo, chemia, biotechnologie, medycyna, ogrodnictwo;
- Postęp w 2012 r. w zakresie realizacji docelowego układu dróg krajowych i autostrad w województwie łódzkim umacniający korzystne położenie regionu w centrum kraju;
- Bardzo wysoki poziom wykorzystania środków unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa łódzkiego 2007-2013 i Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013;

Problemy rozwoju społeczno-gospodarczego:

- Stosunkowo niski poziom produktywności gospodarki mierzony WDB na 1 mieszkańca, w tym niska wydajność pracy w przemyśle;
- Niska innowacyjność gospodarki, zwłaszcza sektora MŚP, oraz znikomy zasięg współpracy między sektorem naukowo-badawczym a przedsiębiorstwami;
- Niechęć przedsiębiorstw do współpracy i kooperacji, w tym w ramach struktur klastrowych;
- Rosnąca stopa bezrobocia oraz skala ubóstwa;
- Depopulacja, starzenie się społeczeństwa i wyjątkowo niekorzystna sytuacja zdrowotna mieszkańców regionu;
- Niewystarczający poziom opieki zdrowotnej zwłaszcza w zakresie specjalistycznej opieki ambulatoryjnej oraz stacjonarnej opieki długoterminowej;
- Braki kadr medycznych, a zwłaszcza specjalistów w zakresie geriatry, opieki paliatywnej oraz medycyny ratunkowej;
- Niedorozwój placówek środowiskowej opieki społecznej i usług opiekuńczych na miarę potrzeb starzejącego się społeczeństwa i osób niepełnosprawnych;
- Niedopasowanie struktury kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych do potrzeb nowoczesnego rynku pracy;
- Niedorozwój placówek wychowania przedszkolnego, szczególnie na niektórych obszarach wiejskich;
- Niezbyt efektywne wydawanie środków z funduszy unijnych i ich wpływ na polaryzację przestrzenną regionu.

**POZIOM REALIZACJI CELÓW NA PODSTAWIE
OSIĄGNIĘTYCH WSKAŹNIKÓW**

Baza wskaźników monitorowania SRWŁ zawiera 104 wskaźniki, z których 27 jest proponowanych do objęcia badaniem. W ramach monitorowania SRWŁ przewiduje się opracowanie kompleksowej ekspertyzy dotyczącej monitorowania 27 wskaźników, w tym określenia źródła danych, częstotliwości i harmonogramu ich zbierania, odpowiedzialnych komórek, metod zbierania danych, zdefiniowania wskaźnika (metryczka wskaźnika).

Pozostałe wskaźniki podzielone są na grupy odnoszące się do poszczególnych celów strategicznych i celów operacyjnych w ramach polityki horyzontalnej, a także celów strategicznych dla obszarów miejskich, obszarów wiejskich i obszarów funkcjonalnych w ramach polityki terytorialno-funkcjonalnej. Przewidziano dla nich następującą liczbę wskaźników:

- w celu strategicznym Spójność Gospodarcza do monitorowania wybrano 32 wskaźniki, z czego 4 proponowane są do objęcia badaniem,
- w celu strategicznym Spójność Społeczna do monitorowania wybrano 25 wskaźników, z czego 8 proponowanych jest do objęcia badaniem,
- w celu strategicznym Spójność Przestrzenna do monitorowania wybrano 28 wskaźników, z czego 6 proponowanych jest do objęcia badaniem,
- w celu strategicznym dla Obszarów Miejskich do monitorowania wybrano 4 wskaźniki, z czego 2 proponowane są do objęcia badaniem,
- w celu strategicznym dla Obszarów Wiejskich do monitorowania wybrano 4 wskaźniki, z czego 1 proponowany jest do objęcia badaniem,
- w celu strategicznym dla obszaru funkcjonalnego Łódzki Obszar Metropolitalny do monitorowania wybrano 3 wskaźniki, z czego 2 proponowane są do objęcia badaniem,
- w celu strategicznym dla obszaru funkcjonalnego Zagłębie Górniczo-Energetyczne Bełchatów-Szczerców-Złoczew do monitorowania wybrano 2 wskaźniki, z czego 1 proponowany jest do objęcia badaniem,
- w celu strategicznym dla obszaru funkcjonalnego Zagłębie Ceramiczno-Budowlane Opoczno-Tomaszów Mazowiecki do monitorowania wybrano 2 wskaźniki, z czego 1 proponowany jest do objęcia badaniem,
- w celu strategicznym dla obszaru funkcjonalnego Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa do monitorowania wybrano 2 wskaźniki,
- w celu strategicznym dla obszaru funkcjonalnego Obszary Turystyczne Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury do monitorowania wybrano 2 wskaźniki, z czego 1 proponowany jest do objęcia badaniem.

Na koniec 2013 r. brakowało danych za rok 2012 w przypadku 12 wskaźników oraz 1 za rok 2011. Wynika to głównie z powodu upubliczniana przez GUS niektórych danych gospodarczych z dwuletnim opóźnieniem. Również wskaźniki porównujące sytuację w województwie łódzkim do Unii Europejskiej pobierane z Eurostatu mają znaczne opóźnienie. Ze względu na specyfikę wskaźnika danych za lata 2011 i 2012 nie ma dla „Frekwencji w wyborach do organów JST”. Wskaźnik „Liczba podmiotów nowej gospodarki

społecznej na 100 tys. mieszkańców” pojawił się w statystyce publicznej dopiero od 2012 r. Ponadto wskaźnik „Gęstość dróg rowerowych”, będący jednym z 27 wskaźników proponowanych do objęcia badaniami, od 2011 r. pojawił się w statystyce publicznej.

W przypadku 74 wskaźników możliwe było określenie, czy realizują już one założony cel. Spośród nich 26, czyli 35%, realizuje dany cel, zaś 48, czyli 65%, nie realizuje go, z czego 27 (36% wszystkich) realizuje go częściowo.

Lp.	nazwa wskaźnika	źródło danych	2010 - rok bazowy	2011	2012	poziom docelowy 2020
I. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA						
1	Wydajność pracy WDB na 1 pracującego [zł]	GUS	80 324	86 067	bd	średnia krajowa
2	PKB na 1 mieszkańca w podregionie najsłabszym w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w podregionie najsilniejszym (zróżnicowanie PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów)	GUS	1 : 1,91	1 : 1,85	bd	1 : 1,94
3	PKB na 1 mieszkańca województwa w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w Polsce [%]	GUS	92,6	92,6	bd	94,00
4	Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej na 1 mieszkańca (ceny bieżące) [zł]	GUS	5382	6641	7165	średnia krajowa
5	Wartość brutto w gospodarce narodowej środków trwałych na 1 mieszkańca (ceny bieżące) [zł]	GUS	56 808	63 254	68 370	średnia krajowa
6	PKB na 1 mieszkańca województwa wg parytetu siły nabywczej w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w UE 27 (UE 27 = 100) [%]	Pracownia Naukowo-Edukacyjna PRIMUS	57,60	bd	bd	72,00
CEL OPERACYJNY 1. ZAAWANSOWANA GOSPODARKA WIEDZY I INNOWACJI						
7	Nakłady na działalność B+R w stosunku do regionalnego PKB [%]	GUS	0,64	0,62	bd	1,00
8	Zatrudnienie pracowników naukowo-badawczych w sferze B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo [w EPC]	GUS	2,80	2,60	bd	średnia krajowa
9	Udział pracujących w sekcjach PKD (2007) J, K, R, M w liczbie pracujących ogółem [%]	GUS	7,09	7,31	7,52	10,00
10	Liczba udzielonych patentów na 100 tysięcy mieszkańców	GUS	3,70	5,41	4,67	6,00
11	Udział wynalazków zgłoszonych z województwa do wszystkich wynalazków zgłoszonych w Polsce [%]	GUS	6,62	7,27	7,48	10,00
12	Udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie innowacji produktowych i procesowych w przedsiębiorstwach przemysłowych ogółem [%]	GUS	13,42	11,08	13,73	średnia krajowa

Lp.	nazwa wskaźnika	źródło danych	2010 - rok bazowy	2011	2012	poziom docelowy 2020
13	Udział innowacyjnych przedsiębiorstw sektora usług w przedsiębiorstwach usługowych ogółem [%]	GUS	10,34	8,46	11,39	średnia krajowa
14	Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w przychodach ze sprzedaży ogółem [%]	GUS	6,73	4,29	6,19	średnia krajowa
15	Udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w całkowitej ilości energii produkowanej w regionie [%]	GUS	1,46	1,83	3,33	2,00
16	Udział ścieków przemysłowych oczyszczonych w ściekach wymagających oczyszczenia w ciągu roku [%]	GUS	98,4	98,49	93,62	100,0
17	Udział odpadów (inne niż komunalne) odzyskanych w odpadach wytworzonych w ciągu roku [%]	GUS	14,7	16,6	16,3	średnia krajowa
18	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w zanieczyszczeniach wytworzonych [%]	GUS	99,9	99,9	99,9	99,9
19	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w zanieczyszczeniach wytworzonych [%]	GUS	64,5	68,2	71,4	80,0
20	Całkowita emisja CO2 do powietrza [%]					
CEL OPERACYJNY 2. NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI I RYNEK PRACY						
21	Udział ludności w wieku 15-64 lata z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie ludności w tym wieku [%]	GUS (BAEL)	18,70	19,20	20,70	24,40
22	Udział ludności z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych [%]	GUS	9,83	10,48	10,72	poniżej wartości z roku 2010
23	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem bez podmiotów gospodarczych w liczbie pracujących do 9 osób w relacji do średniej krajowej [%]	GUS	89,30	89,50	90,40	średnia krajowa
24	Udział zatrudnionych w wieku 20-64 lata w stosunku do tej grupy wiekowej ogółem [%]	GUS (BAEL)	65,90	66,60	65,70	73,00
25	Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	GUS	12,20	12,90	14,00	8,00
26	Udział osób w grupie wiekowej 25-64 lata objętych kształceniem ustawicznym w stosunku do ludności w tej grupie wiekowej ogółem [%]	BAEL	4,10	3,4	3,1	średnia krajowa

Lp.	nazwa wskaźnika	źródło danych	2010 - rok bazowy	2011	2012	poziom docelowy 2020
CEL OPERACYJNY 3. ZINTEGROWANE ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI DLA ROZWOJU GOSPODARKI						
27	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	GUS	709	696	709	średnia krajowa
28	Liczba jednostek nowozarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	GUS	99	83	86	średnia krajowa
29	Produkcja rolnicza globalna na 1 ha użytków rolnych w zł	GUS	6 000	6 753	bd	6 800
30	Udział powierzchni uzbrojonych terenów inwestycyjnych w powierzchni terenów inwestycyjnych ogółem [%]					
31	Liczba etatów pracowników merytorycznych zatrudnionych w ośrodkach innowacyjności i przedsiębiorczości	PARP				
32	Udział podmiotów gospodarczych korzystających z usług instytucji otoczenia biznesu (parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra transferu technologii) w stosunku do liczby podmiotów ogółem					
II. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA						
33	Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok w liczbie bezrobotnych ogółem [%]	GUS	29,70	35,10	37,00	średnia krajowa
34	Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców	GUS	544,80	530,40	523,40	450,00
35	Ludność zagrożona ubóstwem w województwie łódzkim w stosunku do ludności zagrożonej ubóstwem w UE 27 (UE = 100) [%]	Eurostat	108,5	113,0	bd	100,00
CEL OPERACYJNY 4. WYSOKI POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I SILNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE						
36	Frekwencja w wyborach do organów JST [%]	PKW	46,50	-	-	65,00
37	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	GUS	2,61	2,73	2,88	3,40
38	Udział osób oddających 1% podatku na rzecz organizacji pozarządowych zlokalizowanych w regionie w liczbie podatników ogółem [%]					
39	Udział wydatków samorządów gmin przeznaczonych na inicjatywy obywatelskie w wydatkach ogółem [%]					

Lp.	nazwa wskaźnika	źródło danych	2010 - rok bazowy	2011	2012	poziom docelowy 2020
40	Liczba produktów i wydarzeń symbolicznych o znaczeniu regionalnym związanych z historią i tradycją objętych patronatem Marszałka Województwa Łódzkiego					
41	Udział ludności utożsamiającej się z regionem łódzkim w stosunku do ludności ogółem					
42	Udział ludności utożsamiającej się z podregionami kulturowymi w stosunku do ludności podregionu kulturowego ogółem					
CEL OPERACYJNY 5. WYSOKI STANDARD I DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH						
43	Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej w województwie ogółem [%]	GUS	64,30	70,50	70,9	85,00
44	Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach	GUS	18,03	16,64	15,55	średnia krajowa
45	Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców (bez stomatologów, wg podstawowego miejsca pracy)	GUS	24,06	24,52	25,34	27,00
46	Liczba łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. mieszkańców	GUS	48,69	51,31	56,05	średnia krajowa
47	Udział wykorzystanych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania [%]	GUS	31,26	30,50	29,2	średnia krajowa
48	Liczba całorocznych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 000 mieszkańców	GUS	7,85	7,98	9,19	65% średniej krajowej
49	Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców	GUS	236,79	239,59	245,16	średnia krajowa
50	Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy kultury, ośrodki kultury, klubach, świetlice na 1 000 mieszkańców	GUS	630,87 (2009)	529,89	573,51	średnia krajowa
51	Liczba gmin umożliwiających składanie wniosków w trybie on-line					
52	Udział urzędów administracji samorządowej korzystających z elektronicznego systemu zarządzania dokumentami [%]					

Lp.	nazwa wskaźnika	źródło danych	2010 - rok bazowy	2011	2012	poziom docelowy 2020
CEL OPERACYJNY 6. REINTEGRACJA SPOŁECZNA GRUP WYKLUCZONYCH LUB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM						
53	Udział osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa w ogólnej liczbie osób w gospodarstwach domowych [%]	GUS	12,2	13,2	13,4	8,2
54	Udział zatrudnionych osób niepełnosprawnych w wieku 16 - 64 lata w liczbie niepełnosprawnych w tej grupie wiekowej [%]	GUS	24,00	26,9	26,5	31,0
55	Liczba przestępstw stwierdzonych na 1 000 mieszkańców	GUS	29,39	29,17	27,12	25,00
56	Liczba podmiotów nowej gospodarki społecznej na 100 tys. mieszkańców	GUS			1,74	
57	Liczba osób bezdomnych na 1 000 mieszkańców					
III. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA						
58	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1 000 ludności	GUS	2,73	2,37	3,17	średnia krajowa
59	Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych – terenów przemysłowych w powierzchni ogółem [%]	GUS	0,33	0,33	0,34	0,35
60	Liczba gmin połączonych komunikacją zbiorową z Łodzią w dni powszednie					
61	Gęstość sieci autostrad w województwie łódzkim w odniesieniu do średniej dla UE 27 [km/1000 km ²] ¹³	Eurostat	4,10 (2009 r.)	4,24	10,30	15,00
CEL OPERACYJNY 7. WYSOKA JAKOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ I TECHNICZNEJ						
62	Udział dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg [%]	GUS	30,00	27,43	bd	20,00
63	Gęstość dróg rowerowych [km/100 km ²] ¹⁴	GUS	bd	1,58	2,06	
64	Długość linii kolejowych dostosowanych do prędkości 100 km/h i więcej [km]	PKP PLK S.A.	333,88 (do 2010 r.)	333,88	347,08	647,63
65	Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską na 10 000 mieszkańców miast obsługiwanych komunikacją miejską [mln]	GUS	1,30	1,48	1,76	1,70
66	Udział pasażerów w Porcie Lotniczym Łódź im. W. Reymonta do pasażerów w portach lotniczych w Polsce (przjazdy + wyjazdy) [%]	GUS	2,00	1,80	1,96	7,50

¹³ Od 2010 r. źródłem danych wskaźnika jest BDL

¹⁴ Wskaźnik wskazany był do objęcia badaniem, jednak pojawił się w statystyce publicznej z danymi od 2011 r.

Lp.	nazwa wskaźnika	źródło danych	2010 - rok bazowy	2011	2012	poziom docelowy 2020
67	Udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu w gospodarstwach domowych ogółem [%]	GUS	52,30	54,90	59,20	średnia krajowa
68	Udział mieszkańców obsługiwanych przez sieci kanalizacji w ludności ogółem [%]	GUS	58,80	59,80	60,40	76,60
69	Udział odpadów komunalnych zdeponowanych na składowiskach w ilości odpadów komunalnych zebranych zmieszanych ogółem [%]	GUS	82,00	71,00	53,00	55,00
70	Liczba miejsc parkingowych na parkingach typu Park & Ride[1]					
71	Liczba pasażerów przewożonych koleją aglomeracyjną w tys. pasażerów na 1 rok					
72	Wielkość ładunków obsługiwanych w terminalach intermodalnych [TEU[2]]	Operatorzy terminali				
73	Udział długości linii elektroenergetycznych zmodernizowanych w stosunku do wymagających modernizacji (110kV; 15kV; 0,4kV) [%]	PSE, Zakłady Energet.				
74	Liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu przewodowego	GUS, Mazowiecka Spółka Gazownicza	416 664	407 108	407 157	447 100
CEL OPERACYJNY 8. WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO						
75	Udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni województwa ogółem [%]	GUS	19,72	19,73	19,74	33,00
76	Udział lasów w powierzchni województwa ogółem [%]	GUS	21,10	21,10	21,20	25,00
77	Liczba obiektów małej retencji wodnej	Rocznik GUS Ochrona Środowiska	673 (wartość ogółem)	671	672	687
78	Wydatki inwestycyjne na małą retencję wodną ogółem [tys. zł]	GUS	4 941	2 589	4 677	średnia krajowa
79	Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami [ha]	GUS Ochrona Środowiska	86,77	193,33	608,56	40,00
CEL OPERACYJNY 9. ZRÓWNOWAŻONY SYSTEM OSADNICZY						
80	Stosunek gęstości zaludnienia w biegunach wzrostu do gęstości zaludnienia we wszystkich miastach województwa	GUS	3,30	3,39	3,38	4,00
81	Dynamika przyrostu liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców biegunów wzrostu (rok 2010 = 100%) [%]	GUS	Wartość bezwzględna: 108,46 (=100%) (było 108,25)	99,0	101,9	119,07 (=110%)

Lp.	nazwa wskaźnika	źródło danych	2010 - rok bazowy	2011	2012	poziom docelowy 2020
82	Dynamika przyrostu dochodów z podatku CIT dla biegunów wzrostu na 1000 mieszkańców (rok 2010 = 100%) [%]	GUS	Wartość bezwzględna: 65 082,30 (=100%) (było 64 894,27 zł)	104,3	99,7	7138369zł (=110%)
83	Liczba podmiotów w REGON w gminach wiejskich na 10 tys. mieszkańców gmin wiejskich	GUS	600,23	602,93	621,78	średnia krajowa
84	Udział powierzchni województwa objęty Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego w powierzchni ogółem[%]	GUS	28,96	28,78	28,92	40,00
85	Udział powierzchni terenów wymagających rewitalizacji w miastach powyżej 15 000 mieszkańców w powierzchni tych miast ogółem [%]					
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW 1.1. OBSZARY MIEJSKIE						
86	Dochody własne gmin w obszarach miejskich z podatku CIT na 1 mieszkańca [zł]	GUS	48,46	51,02	49,9	65,00
87	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w obszarach miejskich [m ²]	GUS	25,37	25,70	26,09	26,00
88	Liczba lekarzy specjalistów geriatrów na 10 tys. mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w obszarach miejskich					
89	Udział powierzchni zrewitalizowanych w miastach w powierzchni miast ogółem					
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW 1.2. OBSZARY WIEJSKIE						
90	Liczba podmiotów w REGON dla obszarów wiejskich na 1 000 mieszkańców obszarów wiejskich	GUS	53,11	53,32	54,61	80,00
91	Udział dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej dla obszarów wiejskich [%]	GUS	35,02	36,65	36,18	80,00
92	Proporcja sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej na terenie obszarów wiejskich	GUS	10,58	9,15	8,10	4,00
93	Udział powierzchni użytków rolnych gospodarstw ekologicznych w ogólnej powierzchni użytków rolnych w obszarach wiejskich	GUS				
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKcjONALNEGO 2.1. ŁÓDZKI OBSZAR METROPOLITALNY						
94	PKB na 1 mieszkańca w ŁOM [zł]	GUS	40 875	43 168	bd	60 000

Lp.	nazwa wskaźnika	źródło danych	2010 - rok bazowy	2011	2012	poziom docelowy 2020
95	Udział podmiotów gospodarczych z działów gospodarki kreatywnej (sztuka, kultura, przemysł filmowy i muzyczny, media, wzornictwo, projektowanie) w ogólnej liczbie podmiotów w rejestrze REGON w ŁOM					
96	Liczba imprez wystawienniczo-targowych o charakterze międzynarodowym w ŁOM					
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKcjONALNEGO 2.2. ZAGŁĘBIE GÓRNICZO-ENERGETYCZNE BEŁCHATÓW-SZCZERCÓW-ŁOCZEW						
97	Roczna wielkość emisji CO ₂ w Elektrowni Bełchatów na 1 GJ wytwarzanej energii [kg]	WIOŚ	290,70	286,00	286,00	270,00
98	Udział powierzchni terenów zrekultywowanych w powierzchni terenów wymagających rekultywacji w obszarze funkcjonalnym					
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKcjONALNEGO 2.3. ZAGŁĘBIE CERAMICZNO-BUDOWLANE OPOCZNO-TOMASZÓW MAZOWIECKI						
99	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w powiatach opoczyńskim i tomaszowskim [zł]	GUS	12 671 (2009 r.)	17 493	bd	18 200
100	Liczba wzorów użytkowych w przemyśle ceramicznych zgłoszonych do Urzędu Patentowego z terenu województwa łódzkiego					
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKcjONALNEGO 2.4. OBSZAR ROZWOJU INTENSYWNEGO ROLNICTWA						
101	Liczba podmiotów gospodarczych w przemyśle rolnospożywczym zarejestrowanych w rejestrze REGON zatrudniających powyżej 50 osób w obszarze funkcjonalnym	GUS	32	31	29	50
102	Liczba grup producentów rolnych w obszarze rozwoju intensywnego rolnictwa	GUS	17	17	21	40
CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKcjONALNEGO 2.5. OBSZARY TURYSTYCZNE DOLIN RZECZNYCH PILICY, WARTY I BZURY						
103	Liczba certyfikowanych zintegrowanych produktów turystycznych w obszarach turystycznych dolin rzecznych Pilicy, Warty i Bzury					
104	Stan jednolitej części wód powierzchniowych: a). Zbiornika Jeziorsko b). Zalewu Sulejowskiego	WIOŚ	bd	dobry zły	dobry zły	dobry dobry

	rok bazowy	wartość wskaźnika w roku bazowym
	wskaźnik nie realizuje danego celu	wartość wskaźnika w badanym roku jest niższa (w przypadku stymulant rozwoju) lub wyższa (w przypadku destymulant) od wartości prognozowanej na podstawie ekstrapolacji trendu liniowego, zakładającego osiągnięcie określonej wartości docelowej w 2020 r. lub wartości dla kraju w danym roku
	wskaźnik realizuje dany cel	wartość wskaźnika w badanym roku jest równa lub wyższa (w przypadku stymulant rozwoju) lub niższa (w przypadku destymulant) od wartości prognozowanej na podstawie ekstrapolacji trendu liniowego, zakładającego osiągnięcie określonej wartości docelowej w 2020 r. lub wartości dla kraju w danym roku
	wartość wskaźnika zmierza do realizacji celu	wartość wskaźnika w badanym roku nie jest korzystna pod względem zakładanych postępów w realizacji celów Strategii, jednak zmiana wartości wskaźnika w badanym roku wskazuje na występowanie pożądanej tendencji i zapewnia osiągnięcie co najmniej bazowej wartości wskaźnika
	wskaźnik proponowany do objęcia badaniem	

POLITYKA HORYZONTALNA

SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA

Wskaźniki kluczowe

Zestaw statystyk charakteryzujących spójność gospodarczą regionu łódzkiego obejmuje podstawowe wskaźniki oddziaływania polityki regionalnej na dynamikę wzrostu i strukturę produkcji, rynku pracy, innowacyjności gospodarki oraz rozwoju przedsiębiorczości. W przypadku większości wskaźników ostatnie zasilenie szeregów czasowych dotyczyło wartości za rok 2011.

W 2010 r. województwo łódzkie osiągnęło 58% średniej unijnej PKB per capita według parytetu siły nabywczej (PPS) (UE 27 = 100), odnotowując wzrost o 10 p.p. w porównaniu do 2006 r. Polska w 2010 r. osiągnęła 62% średniej unijnej (UE 27=100). Wartość produktu krajowego brutto per capita w regionie łódzkim w stosunku do średniej krajowej w 2011 r. pozostała na poziomie z 2010 r. i wyniosła 92,6% średniej dla Polski¹⁵. Województwo łódzkie zajęło 6. miejsce pod względem wartości wskaźnika. Poziom wewnątrzregionalnego zróżnicowania PKB per capita mierzony relacją wartości wskaźnika w regionie najsilniejszym (podregionie m. Łódź) i najsłabszym (podregionie sieradzkim) uległ spadkowi o 6 p.p. w stosunku do 2010 r. i wyniósł 185% (1,85 : 1). Wydajność pracy wyrażona wartością dodaną brutto (WDB) na 1 pracującego w 2011 r. wzrosła w stosunku do 2010 r., z 80 304 do 86 067 zł. Pomimo wzrostu wartości wskaźnika województwo łódzkie nadal zajmowało 10. miejsce pod tym względem. W latach 2010-2012 województwo łódzkie odnotowało najwyższy w kraju wzrost nakładów inwestycyjnych w gospodarce narodowej per capita, o 33,1% (z 5382 do 7165 zł). Wartość nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca była w 2012 r. wyższa aż o 16,2% od średniej krajowej (Polska - 6167 zł). Pod względem tego wskaźnika województwo łódzkie awansowało na drugie miejsce w kraju, ustępując jedynie województwu mazowieckiemu. Wysokie tempo inwestycji powinno się w przyszłości przełożyć na wzrost wartości majątku trwałego skumulowanego na obszarze województwa. Wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w regionie łódzkim w 2012 r. również uległa wzrostowi w stosunku do 2010 r. do poziomu 68 370 zł (o 16,3%). Wartość majątku trwałego na 1 mieszkańca regionu stanowiła 91,5% średniej krajowej (74 688 zł), co uplasowało województwo łódzkie na 9. pozycji wśród województw pod względem wartości wskaźnika.

Wskaźniki realizacji 1. Celu operacyjnego – Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji

W gospodarce opartej na wiedzy do głównych czynników wpływających na poziom rozwoju oraz dynamikę wzrostu gospodarczego zaliczane są determinanty niematerialne w postaci wiedzy i innowacji. Mniejszą rolę w stymulowaniu procesów rozwojowych odgrywają czynniki tradycyjne, do których należy kapitał, zasoby materialne oraz zasoby ludzkie. Rozwój gospodarki zaawansowanej technologicznie wymaga wzmocnienia procesów związanych z tworzeniem innowacji, ich dyfuzją, wdrażaniem i komercjalizacją w sektorze biznesu. W SRWŁ wskazano 16 inteligentnych specjalizacji regionalnych, które w najbliższym

¹⁵ Weryfikacja historycznych wartości wskaźnika PKB per capita dla lat 2009-2010 po uwzględnieniu przez GUS wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011 z uwagi na zmianę faktycznej liczby ludności (w SRWŁ wartość wskaźnika dla 2010 r. wyniosła 62,10%).

okresie programowania (2014-2020) powinny się przyczynić do zbudowania przewagi konkurencyjnej regionu, z uwagi na skumulowany w tych dziedzinach endogeniczny potencjał rozwojowy w postaci zasobów w sferze badawczo-rozwojowej, produkcyjnej, zasobów surowcowych oraz kapitału ludzkiego, wykorzystanie nowoczesnych technologii). Do inteligentnych specjalizacji regionalnych zaliczono:

- kluczowe przemysły regionu tj.: kosmetyczny, farmaceutyczny, medyczny, meblowy, maszynowy i elektromaszynowy, włókienniczy, rolno-spożywczy, materiałów budowlanych, energetyczny i eko-przemysły;
- specjalistyczne usługi: usługi dla ochrony zdrowia, eko-usługi, logistyka, BPO, IT;
- przemysły kreatywne.

W latach 2009-2012 w województwie łódzkim zaobserwowano spadek w wielkości zasobów materialnych i ludzkich decydujących o budowaniu zaawansowanej gospodarki wiedzy i innowacji. W 2011 r. w porównaniu do 2010 spadł udział nakładów na B+R w wartości PKB regionu (z 0,64% do 0,62%), a także zatrudnienie pracowników naukowo-badawczych w sferze badawczo-rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo (z 2,80% do 2,60%). Pod względem tych dwóch wskaźników województwo zajęło odpowiednio 7. i 9 miejsce w kraju. Korzystniejszą pozycję w rankingu województwo łódzkie zajęło pod względem liczby udzielonych patentów na 100 tys. mieszkańców (5 miejsce) oraz udziału liczby wynalazków zgłoszonych z województwa łódzkiego w liczbie wynalazków zgłoszonych w Polsce (6. miejsce). Wskaźniki charakteryzujące poziom innowacyjności sytuowały region na końcowych pozycjach w kraju. W 2012 r. województwo zajmowało: 14. miejsce pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych wprowadzających innowacje procesowe i produktowe (13,73%), 9. miejsce pod względem udziału innowacyjnych przedsiębiorstw usługowych (11,39%) oraz 11. miejsce w Polsce pod względem przychodów ze sprzedaży wyrobów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem (6,19%). W latach 2010-2012 tendencję wzrostową wykazywał odsetek pracujących w sekcjach PKD: J, K, R, M w liczbie pracujących ogółem. W 2012 r. osoby zajmujące się działalnością związaną z informacją i komunikacją (J), działalnością finansową i ubezpieczeniową (K), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (M) oraz twórczą związaną z kulturą i rozrywką (R) stanowiły 7,48% pracujących ogółem w województwie łódzkim. W latach 2010-2012 nastąpił postęp w budowaniu niskoemisyjnej gospodarki oraz wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE). W województwie łódzkim, drugim co do wielkości producencie energii elektrycznej, udział energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych w całkowitej ilości energii wytwarzanej w regionie wzrósł ponad dwukrotnie porównaniu z 2010 r. (z 1,46% do 3,33%). W 2012 r. zanieczyszczania pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane stanowiły 99,9% w zanieczyszczeniach ogółem, a zanieczyszczenia gazowe powietrza zostały zredukowane do 28,6%.

Wskaźniki realizacji 2. Celu operacyjnego – Nowoczesny kapitał i rynek pracy.

Nieodzownym elementem budowy gospodarki opartej na wiedzy jest wysoki poziom kapitału ludzkiego określany na podstawie poziomu wykształcenia, kreatywności, aktywności zawodowej i zdolności do adaptacji w zmieniającym się otoczeniu zasobów ludzkich regionu. W latach 2010-2012 nastąpił wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym, do 20,7% ogółu ludności wieku 15-64 lata, tym niemniej jednak wskaźnik ten był niższy od średniej krajowej i sytuował województwo na 9. miejscu w kraju. Liczba osób z wykształceniem wyższym stanowiła w 2012 r. 10,72% liczby osób bezrobotnych. O negatywnych skutkach dekonunktury gospodarczej w regionie łódzkim świadczy wzrost stopy bezrobocia, która w 2012 r. osiągnęła poziom 14,0%. Tendencję spadkową wykazywały również zmiany odsetka osób w wieku 25-64 lata objętych kształceniem ustawicznym. W 2012 r. liczba osób korzystających z ustawicznych form kształcenia stanowiła 3,1% liczby osób w badanym przedziale wiekowym, co dawało regionowi dopiero 13. miejsce w kraju i oznaczało spadek w porównaniu z 2010 r. o 1,4 p. W latach 2010-2012 województwo łódzkie zmniejszyło dystans w relacji do średniej krajowej pod względem przeciętnego wynagrodzenia brutto (z 89,3% do 90,4%).

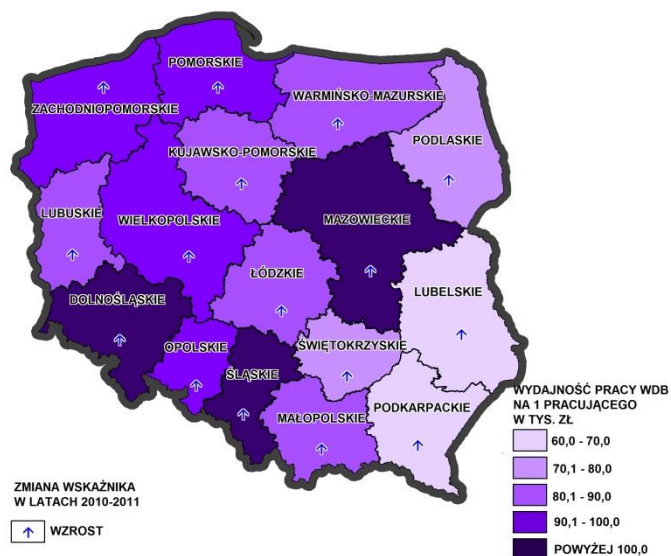
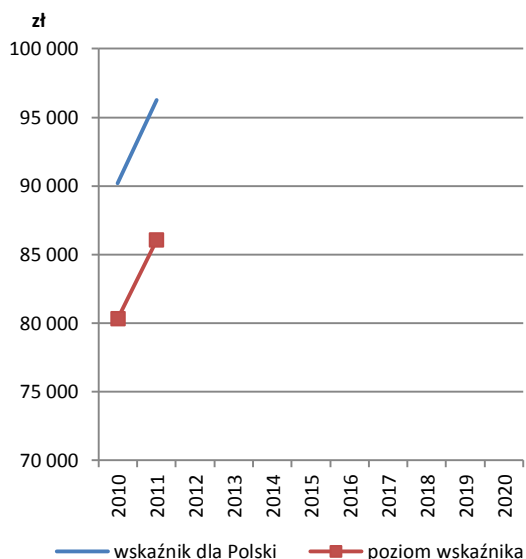
Wskaźniki realizacji 3. Celu operacyjnego – Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki

Jednym z kluczowych warunków determinujących występowanie procesów rozwojowych regionu jest istnienie środowiska przedsiębiorczości stymulującego powstawanie, rozwój oraz współpracę podmiotów gospodarczych. Jednym z symptomów świadczących o poprawie sytuacji ekonomicznej regionu jest wzrost aktywności gospodarczej w regionie. Wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (do poziomu 709 podmiotów w 2012 r.) oraz liczby jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców (do poziomu 86 podmiotów w 2012 r.) w porównaniu z 2010 r., świadczy o stopniowo postępującym ożywieniu gospodarczym, które w dłuższej perspektywie wpłynie na zwiększenie poziomu zatrudnienia w regionie i wzrost PKB. Region łódzki jest jednym z czołowych w kraju producentem artykułów rolnych. Pod względem produkcji rolniczej globalnej w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych województwo zajmowało w 2011 r. drugie miejsce w kraju, po województwie wielkopolskim. Poziom produkcji rolnej z 1 ha w 2011 r. był niższy o zaledwie 47 zł od zakładanego do osiągnięcia w 2020 r. (6 800 zł).

I. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ GOSPODARCZA

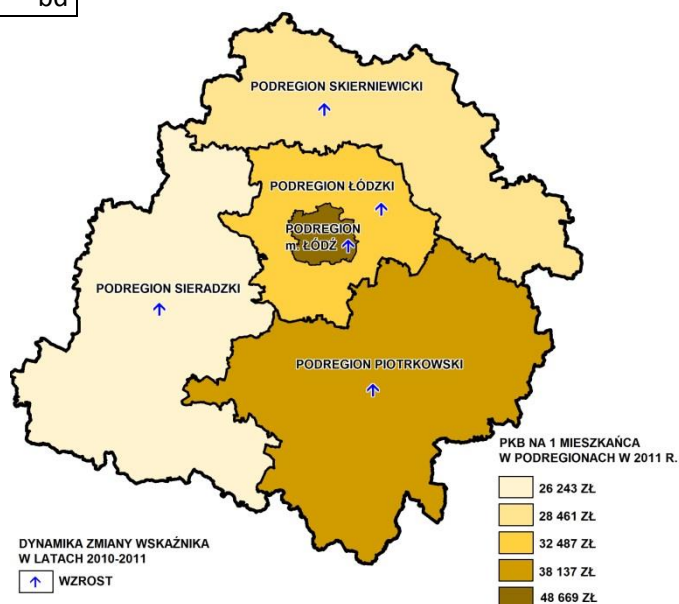
1. Wydajność pracy WDB na 1 pracującego

	2010	2011	2012
łódzkie	80 324	86 067	bd
Polska	90 193	96 262	bd

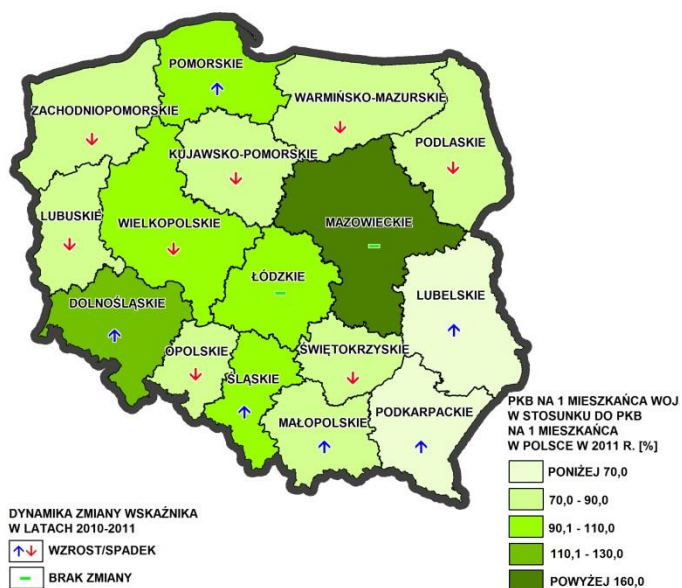
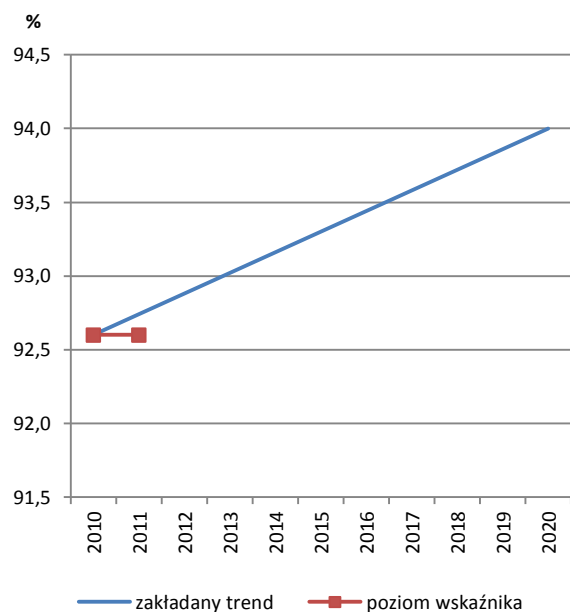
2. PKB na 1 mieszkańca w podregionie najsłabszym w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w podregionie najsilniejszym

	2010	2011	2012
podregiony	1 : 1,91	1 : 1,85	bd

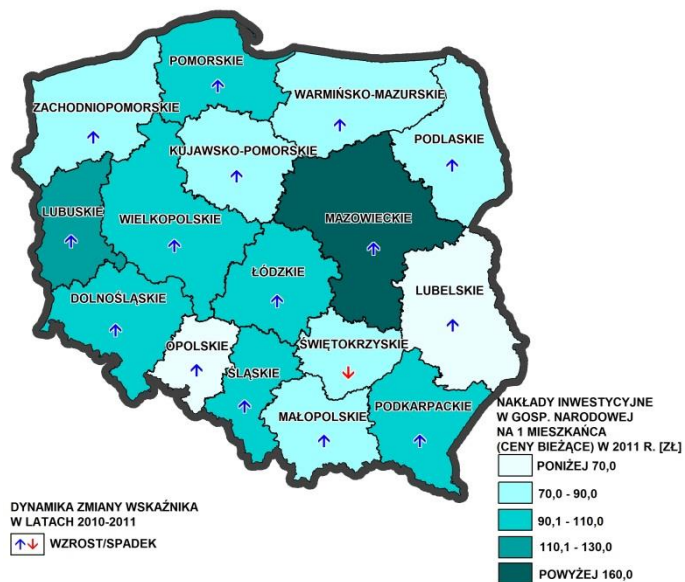
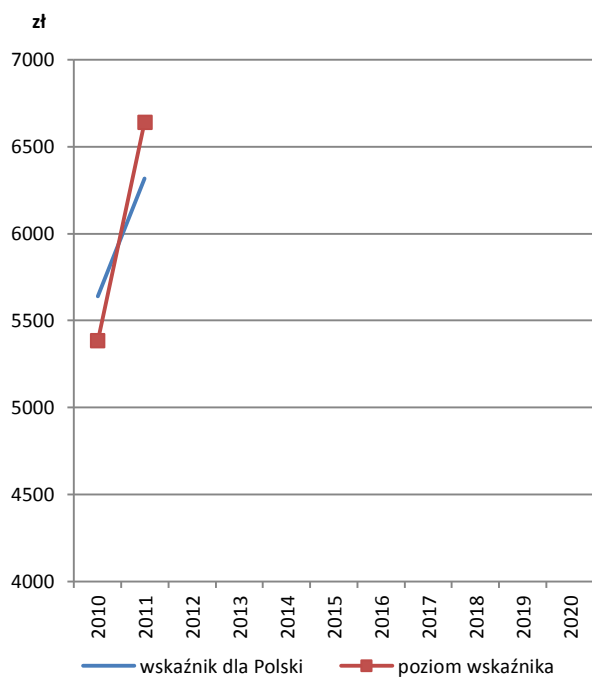
3. PKB na 1 mieszkańca województwa w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w Polsce [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	92,6	92,6	bd

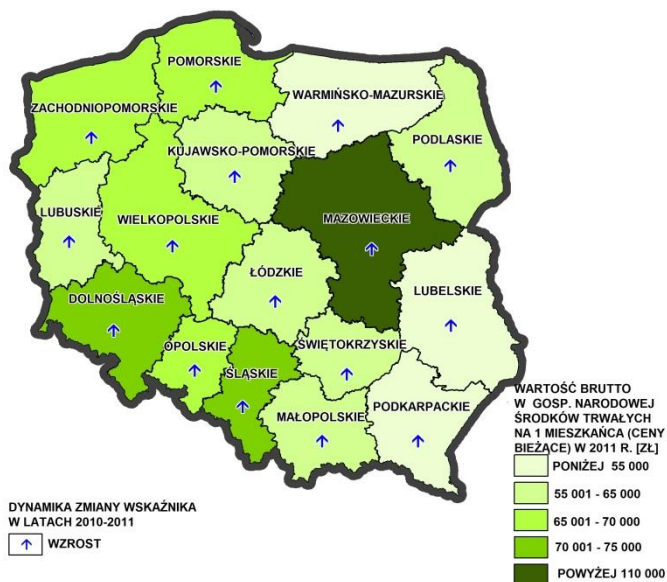
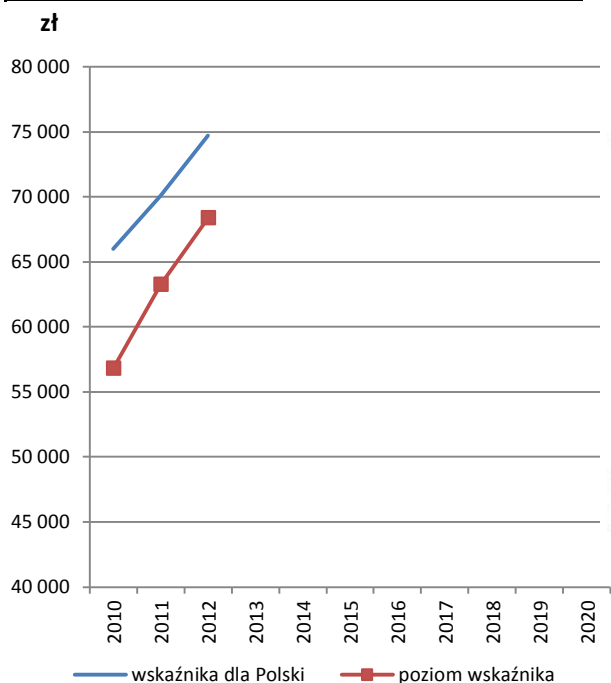
4. Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej na 1 mieszkańca (ceny bieżące) [zł]

	2010	2011	2012
łódzkie	5382	6641	bd
Polska	5641	6316	bd

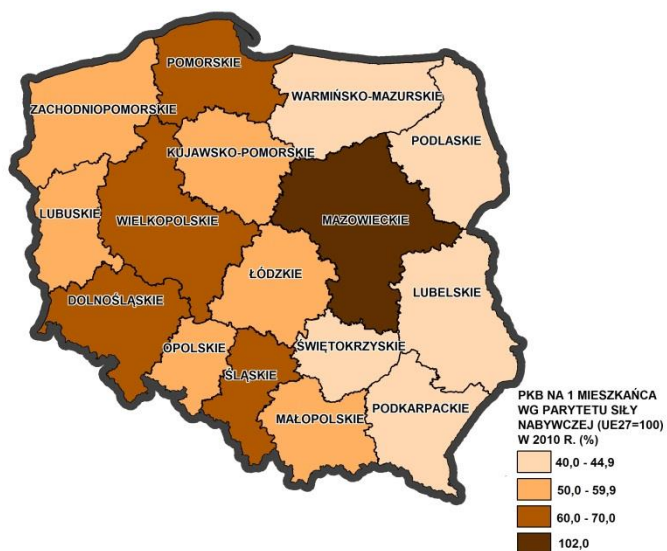
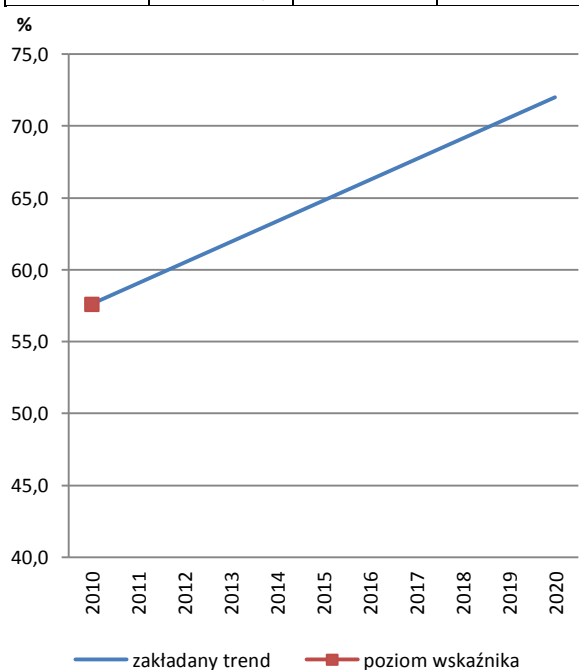
5. Wartość brutto w gospodarce narodowej środków trwałych na 1 mieszkańca (ceny bieżące) [zł]

	2010	2011	2012
łódzkie	56 808	63 254	68 370
Polska	65 993	70 089	74 688

6. PKB na 1 mieszkańca województwa wg parytetu siły nabywczej w stosunku do PKB na 1 mieszkańca w UE 27 (UE 27 = 100) [%]

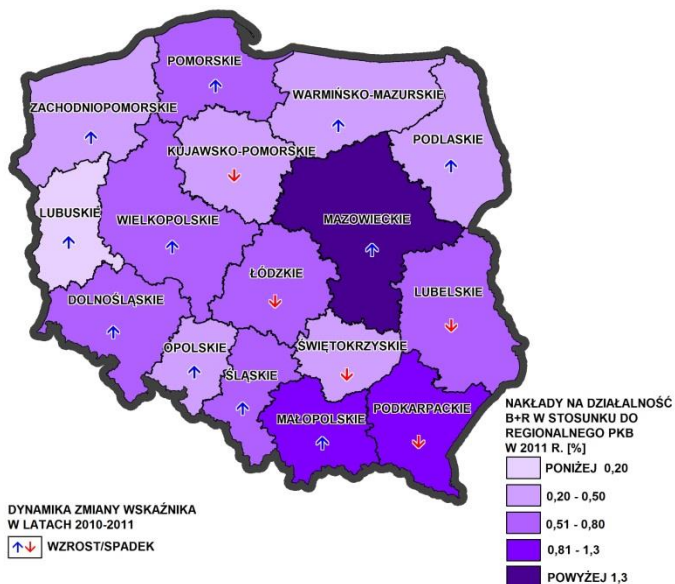
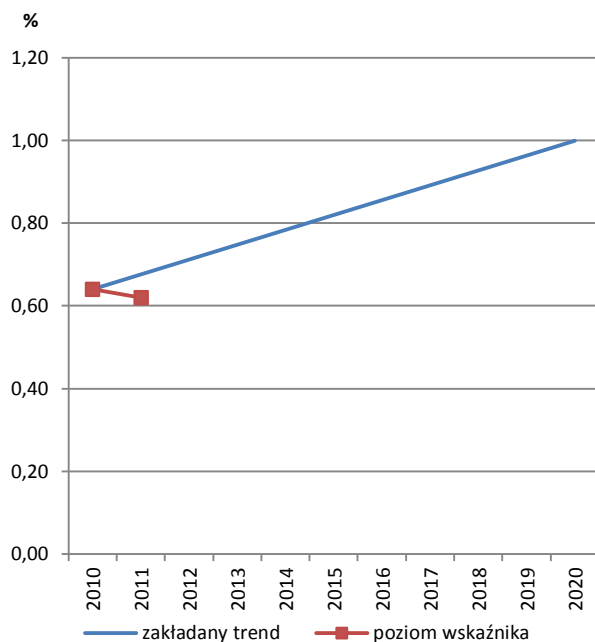
	2010	2011	2012
łódzkie	57,6	bd	bd

CEL OPERACYJNY 1. ZAAWANSOWANA GOSPODARKA WIEDZY I INNOWACJI

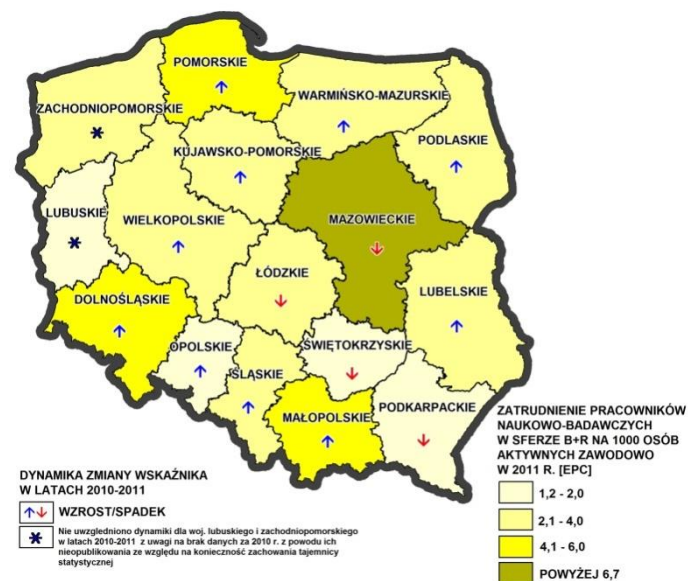
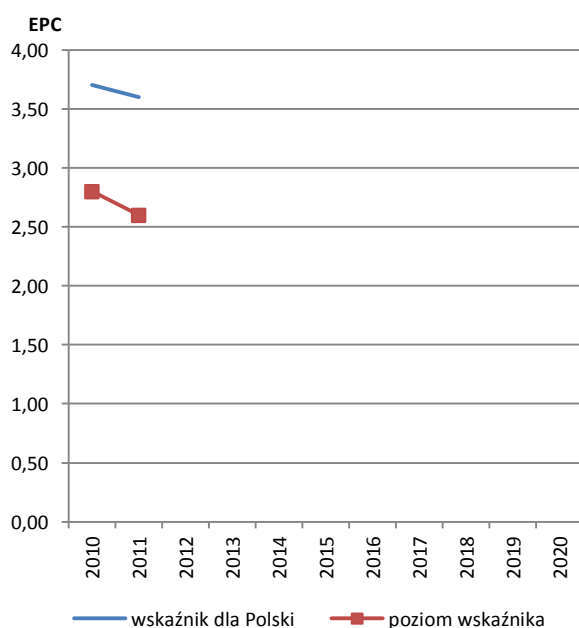
7. Nakłady na działalność B+R w stosunku do regionalnego PKB [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	0,64	0,62	bd

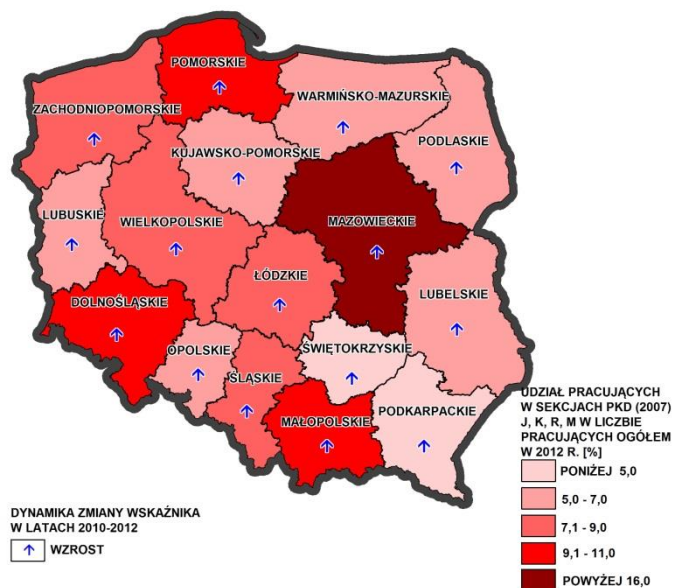
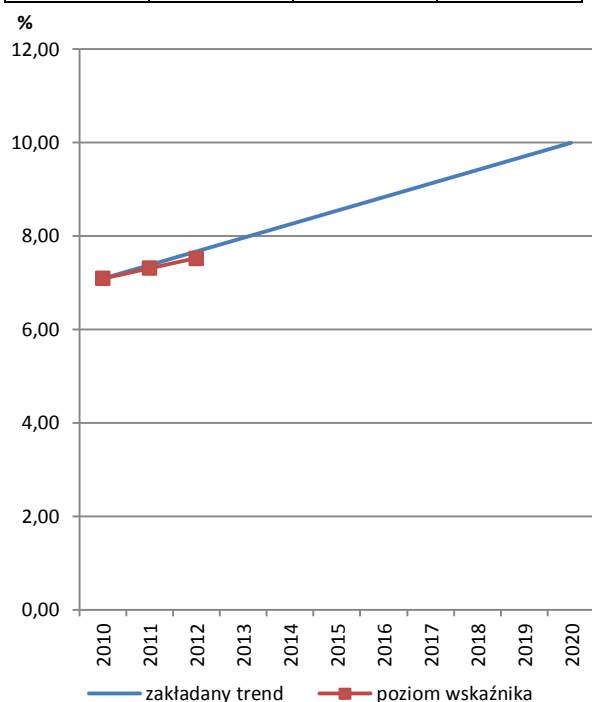
8. Zatrudnienie pracowników naukowo-badawczych w sferze B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo [w EPC]

	2010	2011	2012
łódzkie	2,8	2,6	bd
Polska	3,7	3,6	bd

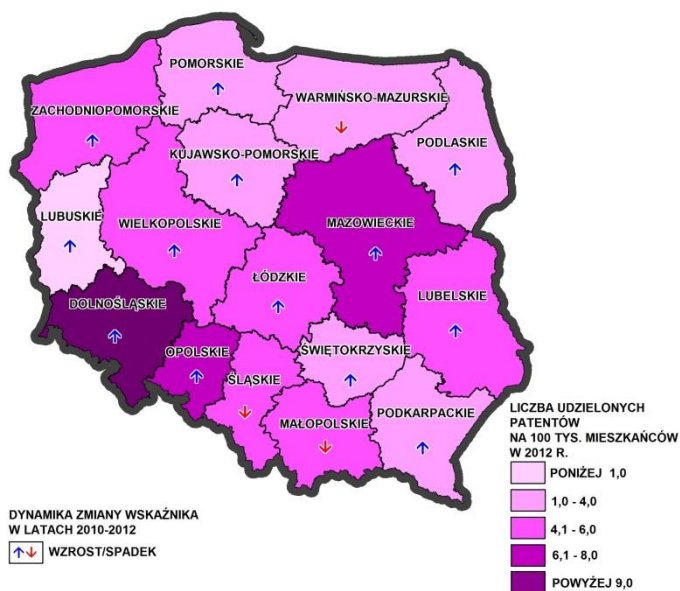
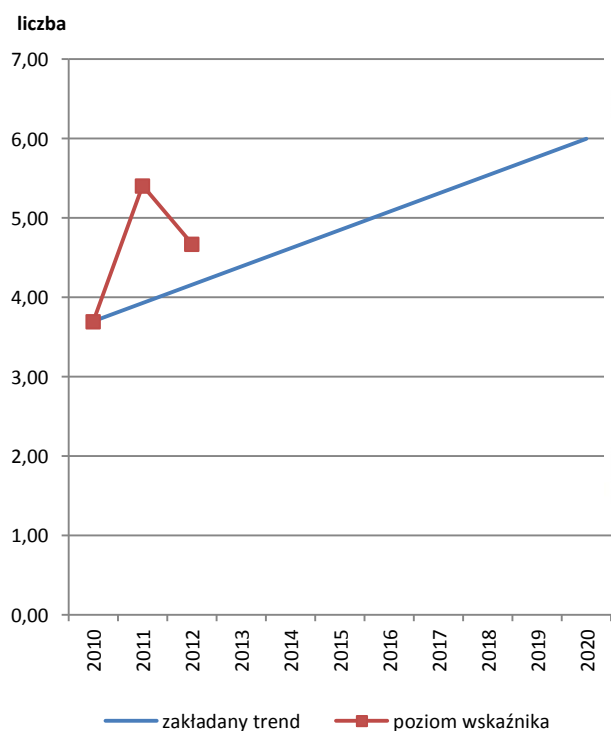
9. Udział pracujących w sekcjach PKD (2007) J, K, R, M w liczbie pracujących ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	7,09	7,31	7,52

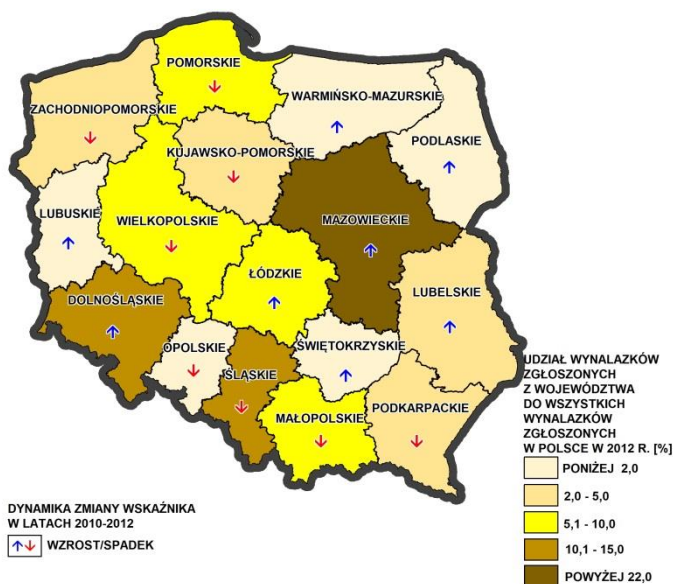
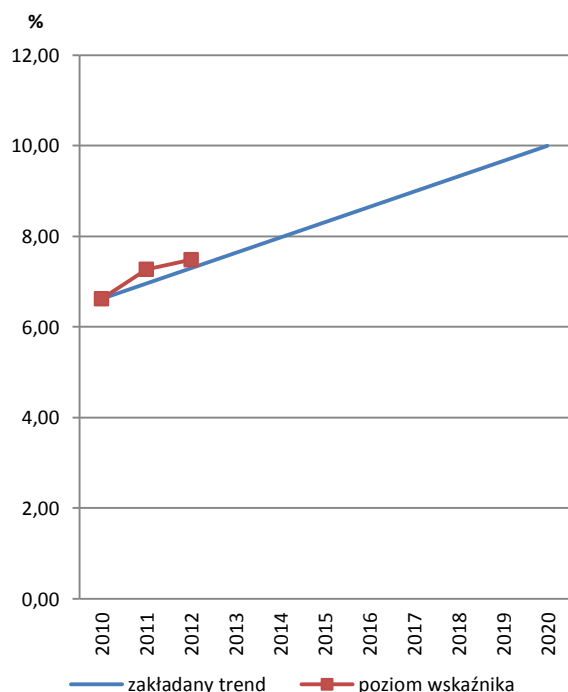
10. Liczba udzielonych patentów na 100 tys. mieszkańców

	2010	2011	2012
łódzkie	3,70	5,41	4,67

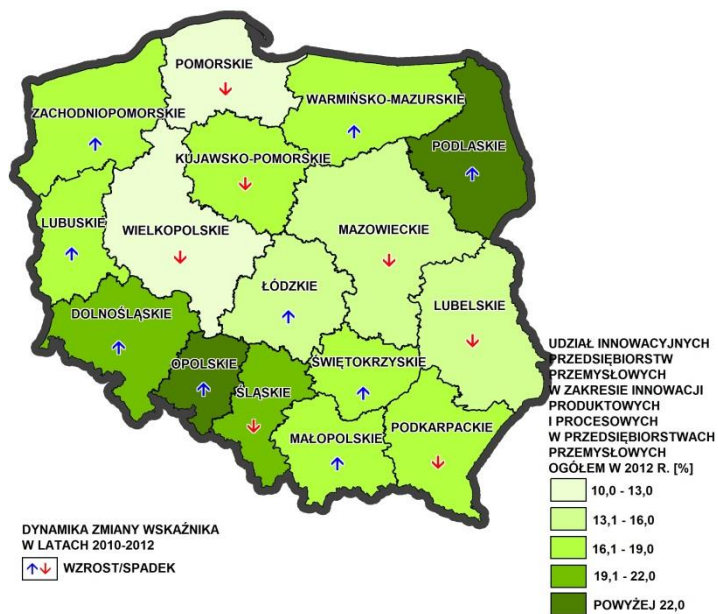
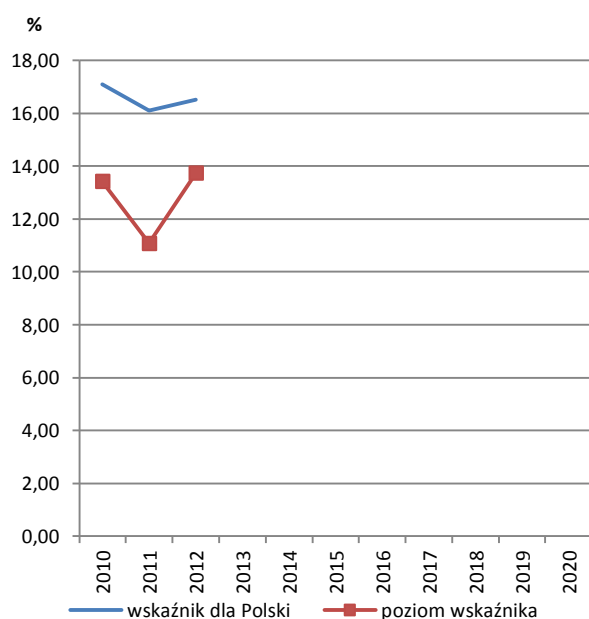
11. Udział wynalazków zgłoszonych z województwa do wszystkich wynalazków zgłoszonych w Polsce [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	6,62	7,72	7,48

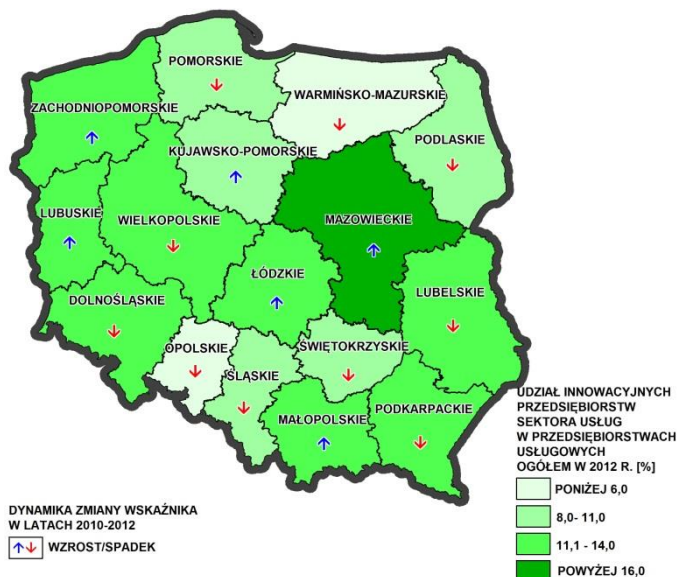
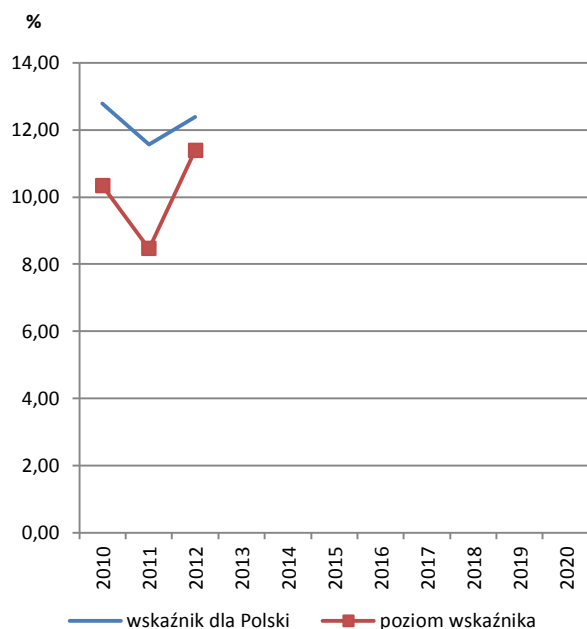
12. Udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych w zakresie innowacji produktowych i procesowych w przedsiębiorstwach przemysłowych ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	13,42	11,08	13,73
Polska	17,10	16,10	16,51

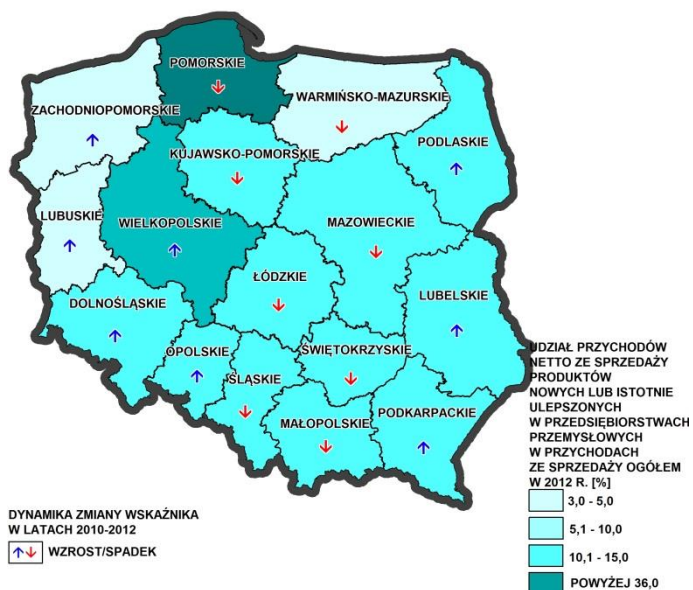
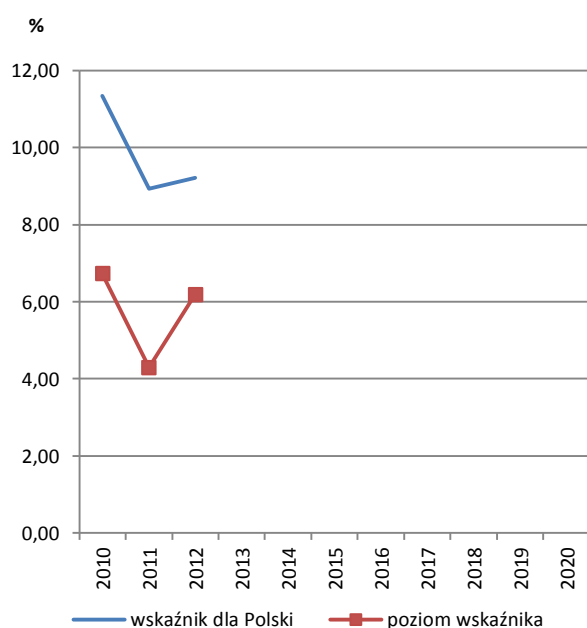
13. Udział innowacyjnych przedsiębiorstw sektora usług w przedsiębiorstwach usługowych ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	10,34	8,46	11,39
Polska	13,79	11,57	12,40

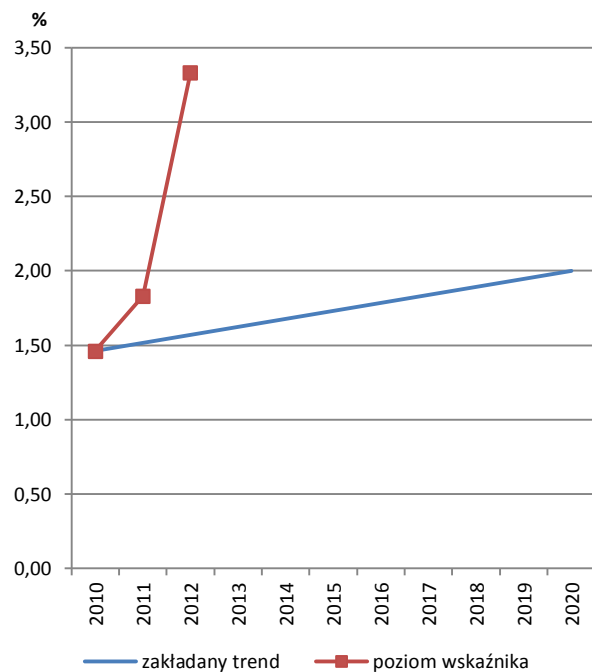
14. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w przychodach ze sprzedaży ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	6,73	4,29	6,19
Polska	11,34	8,93	9,22

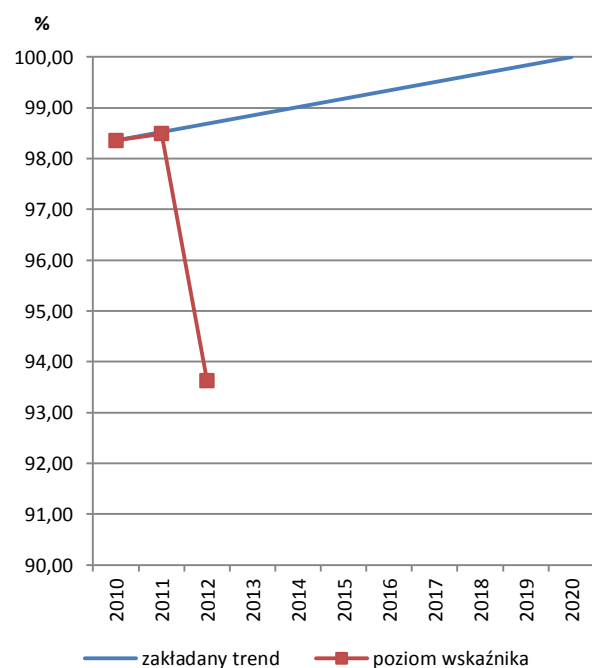
15. Udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w całkowitej ilości energii produkowanej w regionie [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	1,46	1,83	3,33

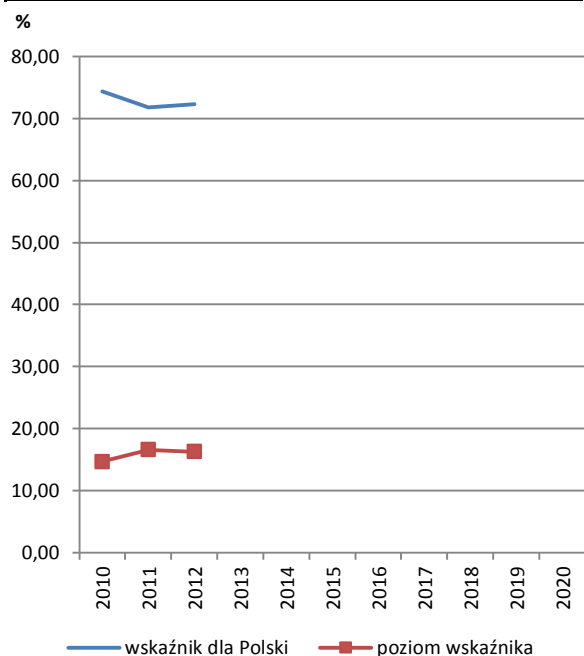
16. Udział ścieków przemysłowych oczyszczonych w ściekach wymagających oczyszczenia w ciągu roku [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	98,36	98,49	93,62

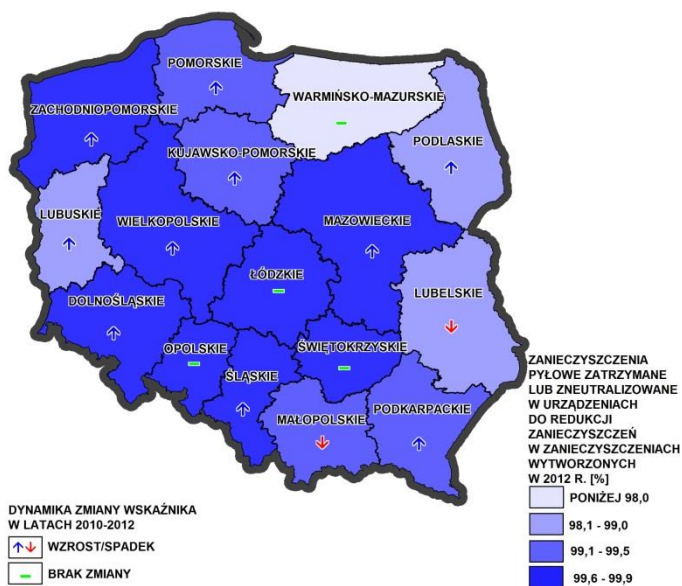
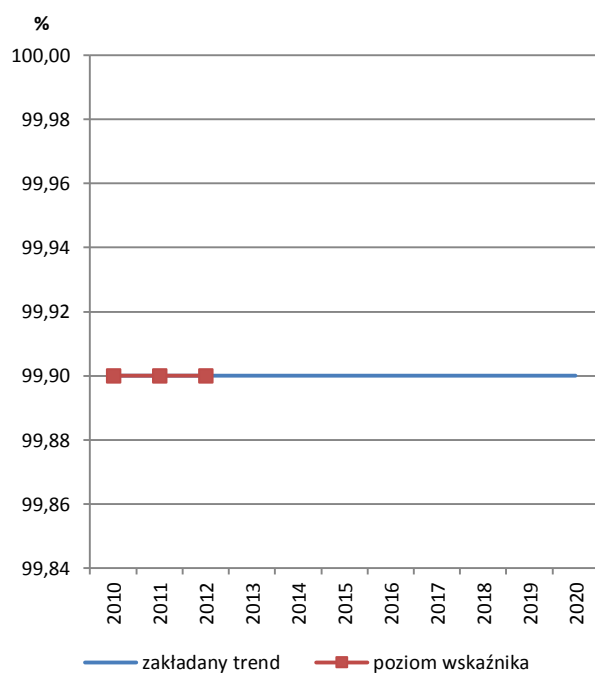
17. Udział odpadów (innych niż komunalne) odzyskanych w odpadach wytworzonych w ciągu roku [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	14,7	16,6	16,3
Polska	74,3	71,8	72,3

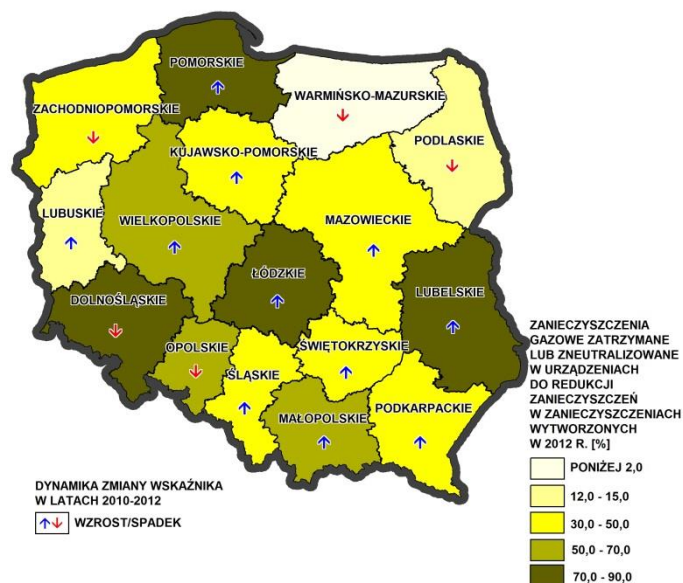
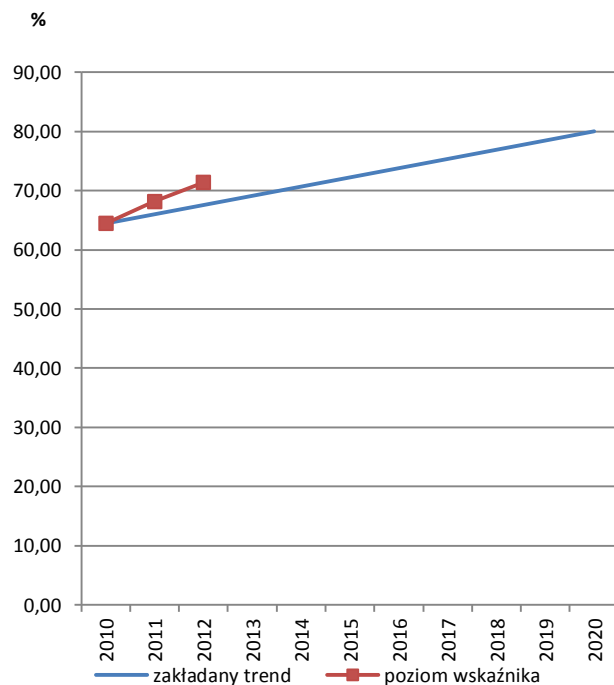
18. Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w zanieczyszczeniach wytworzonych [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	99,9	99,9	99,9

19. Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w zanieczyszczeniach wytworzonych [%]

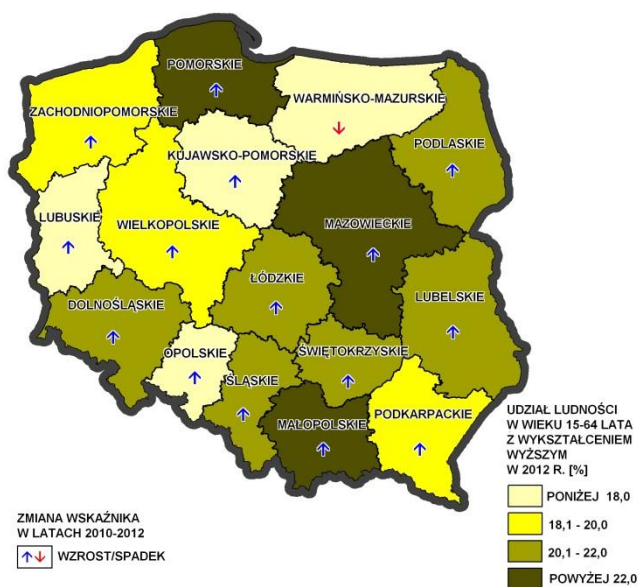
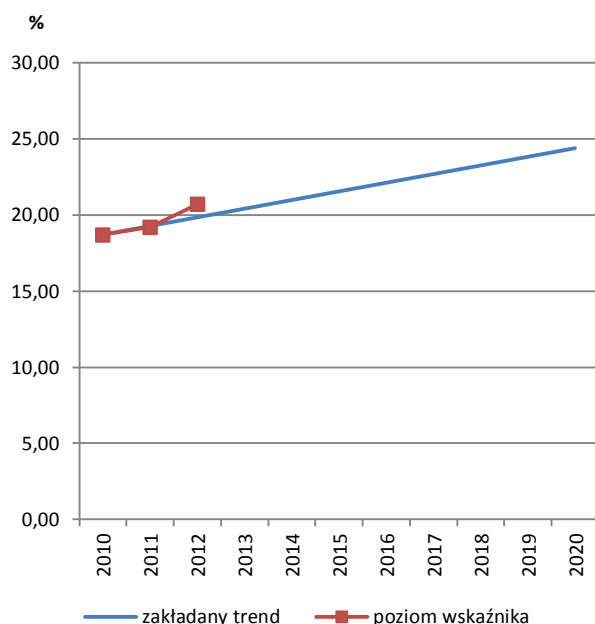
	2010	2011	2012
łódzkie	64,5	68,2	71,4

CEL OPERACYJNY 2. NOWOCZESNY KAPITAŁ LUDZKI I RYNEK PRACY

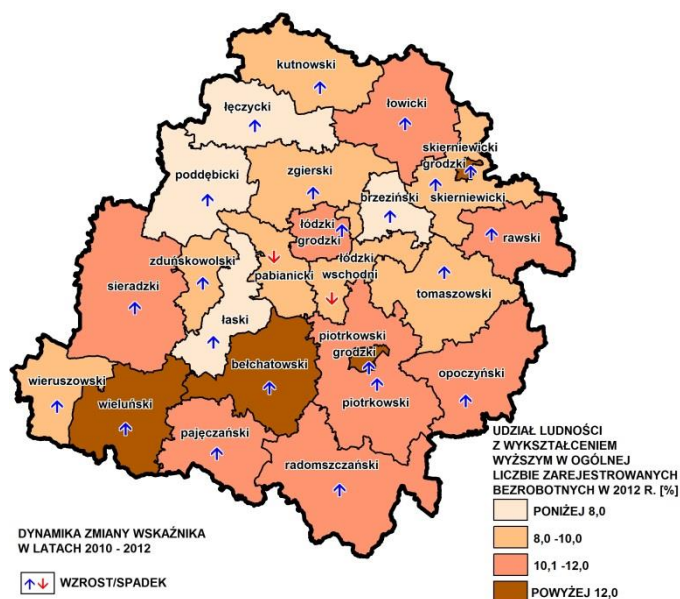
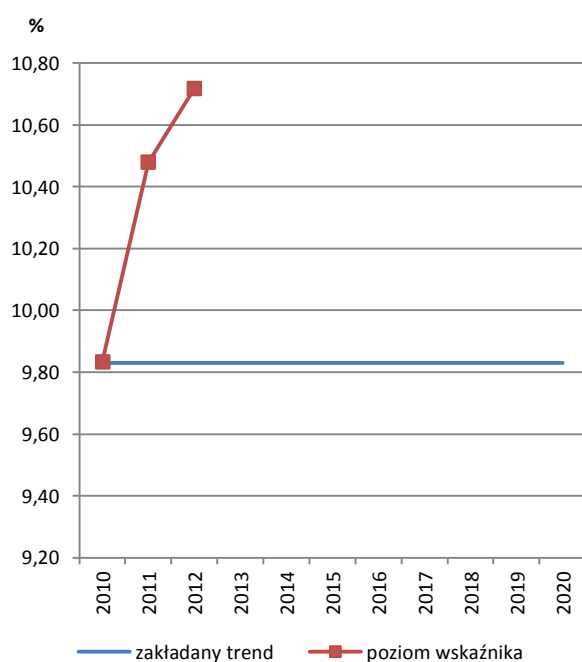
21. Udział ludności w wieku 15-64 lata z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie ludności w tym wieku [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	18,7	19,2	20,7

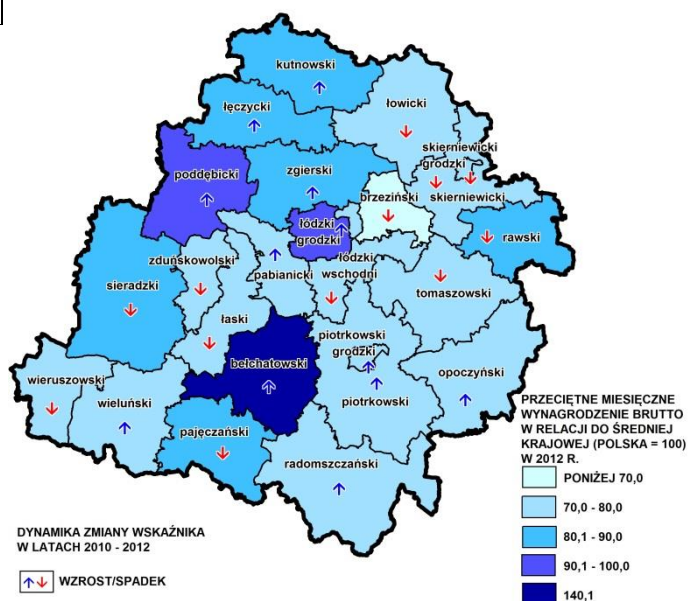
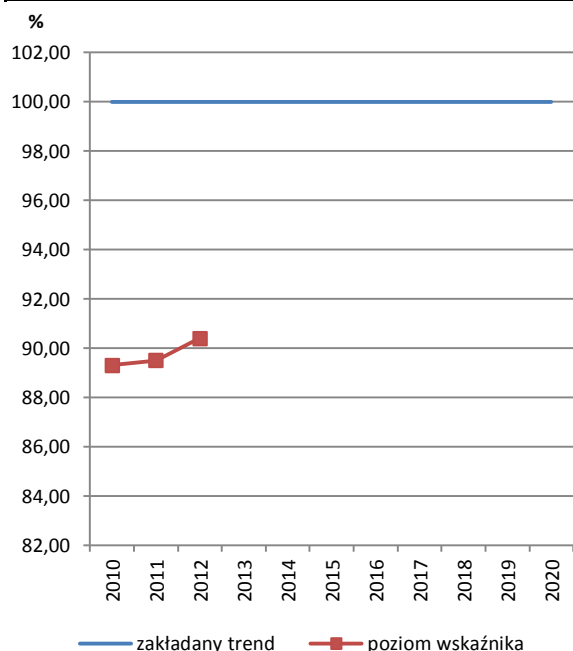
22. Udział ludności z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	9,83	10,48	10,72

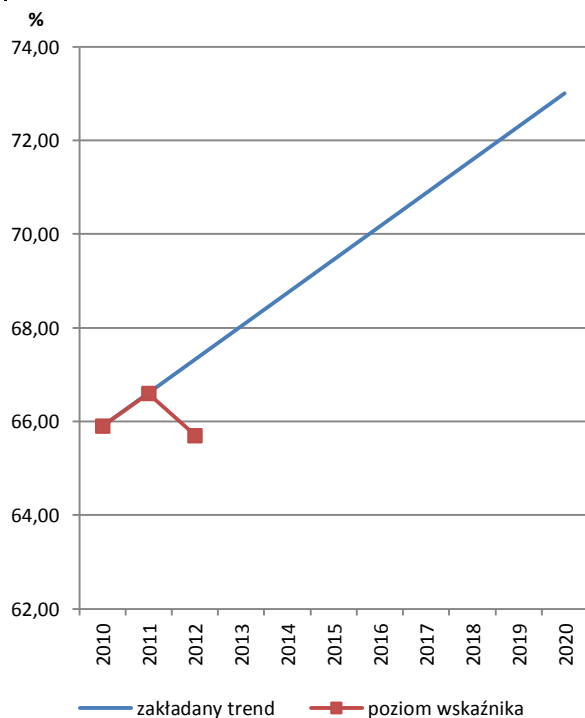
23. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem bez podmiotów gospodarczych w liczbie pracujących do 9 osób w relacji do średniej krajowej [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	89,3	89,5	90,4

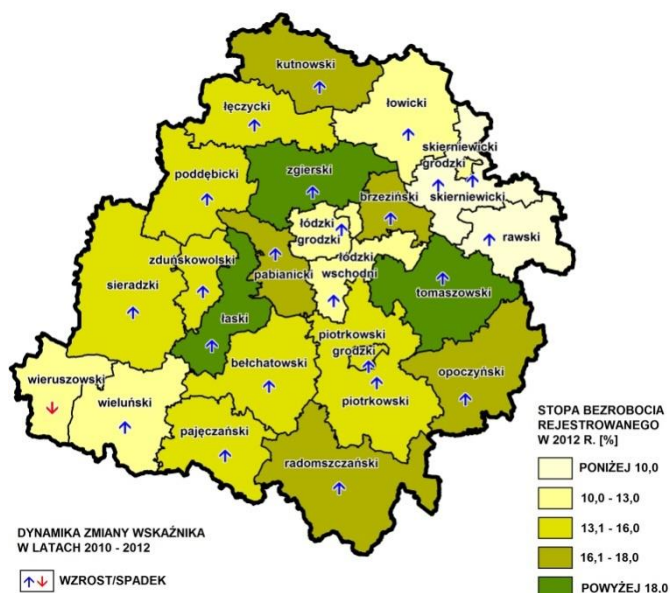
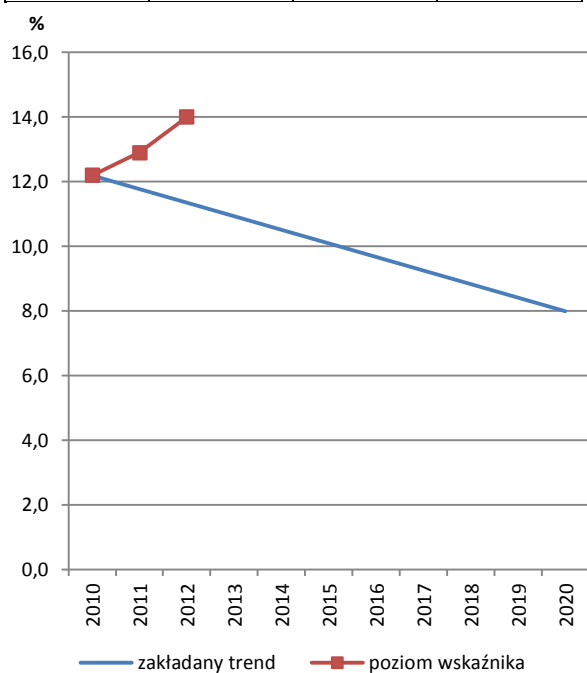
24. Udział zatrudnionych w wieku 20-64 lata w stosunku do tej grupy wiekowej ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	65,9	66,6	65,7

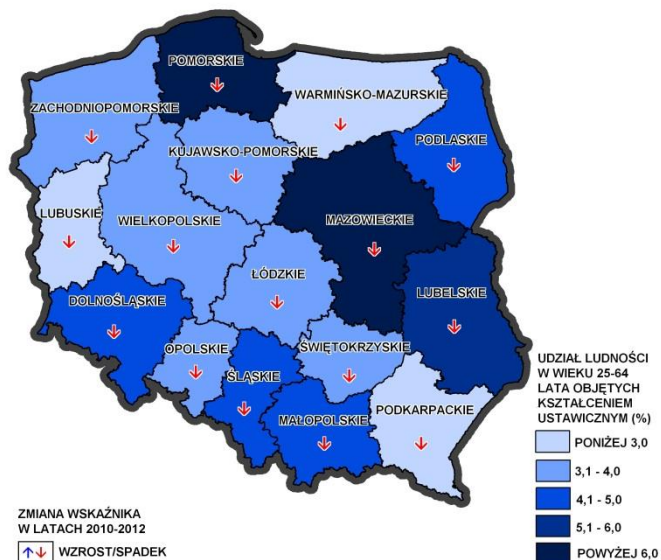
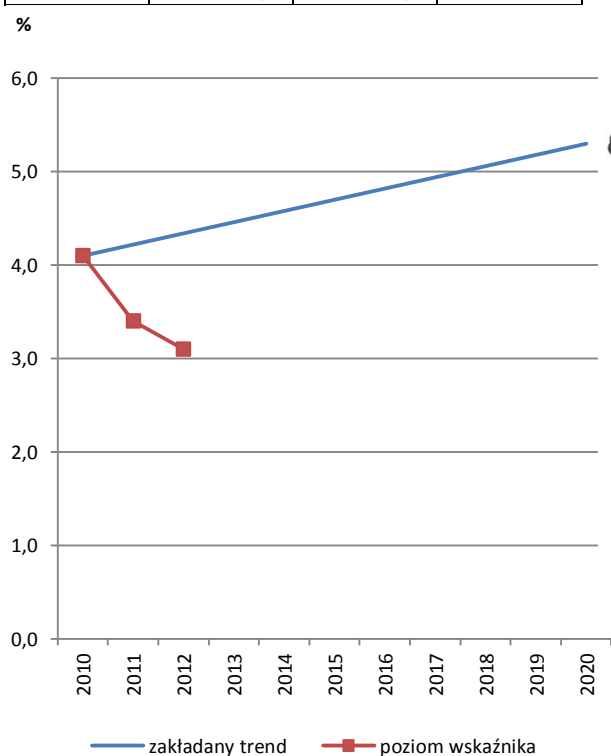
25. Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	12,2	12,9	14,0

26. Udział osób w grupie wiekowej 25-64 lata objętych kształceniem ustawicznym w stosunku do ludności w tej grupie wiekowej ogółem [%]

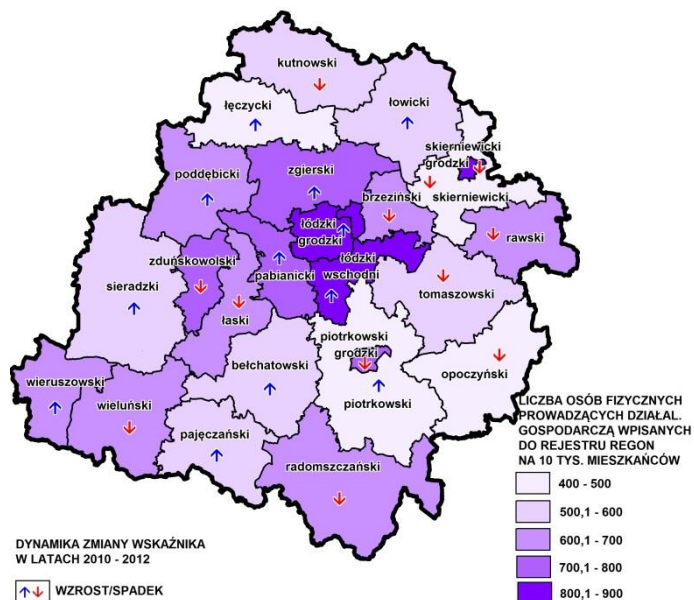
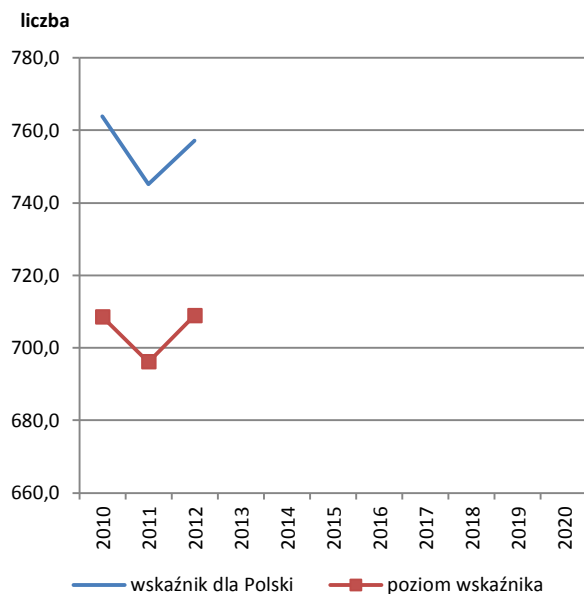
	2010	2011	2012
łódzkie	4,1	3,4	3,1

CEL OPERACYJNY 3. ZINTEGROWANE ŚRODOWISKO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI DLA ROZWOJU GOSPODARKI

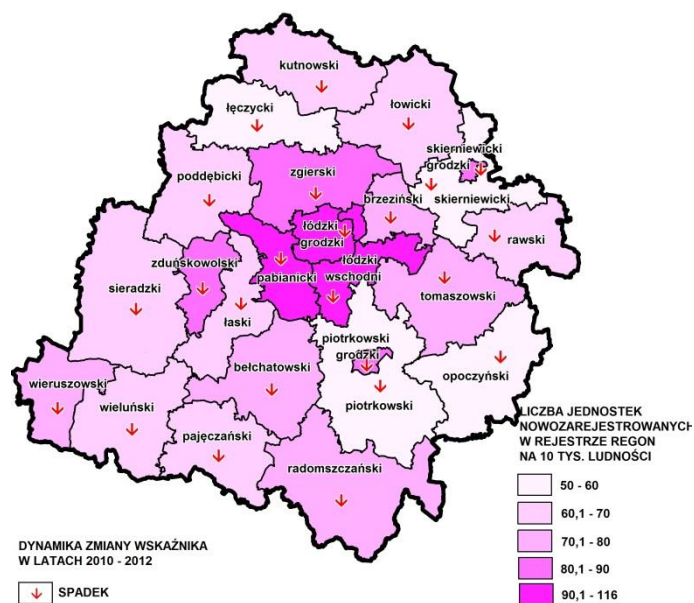
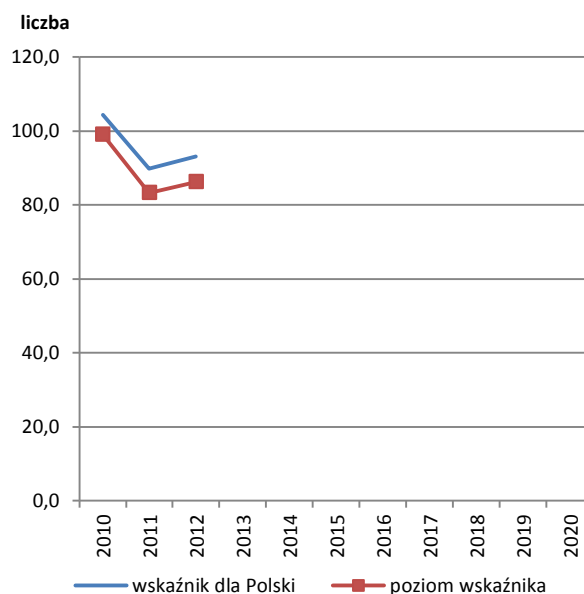
27. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

	2010	2011	2012
łódzkie	708,5	696,1	708,9
Polska	763,8	745,1	757,1

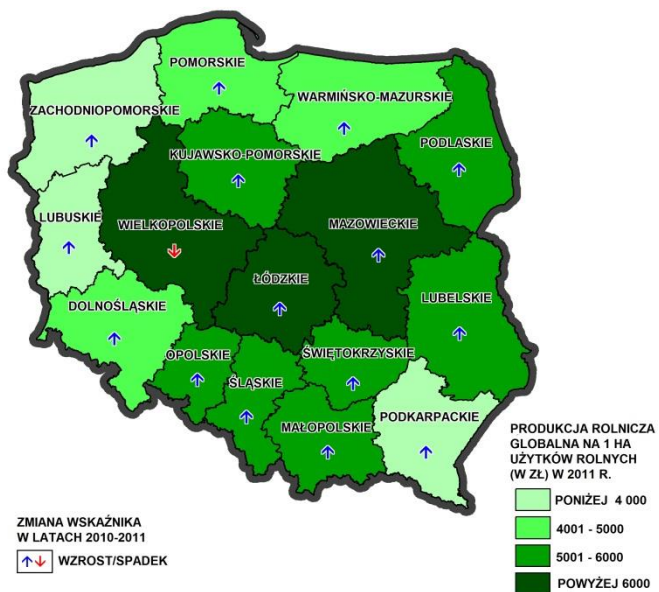
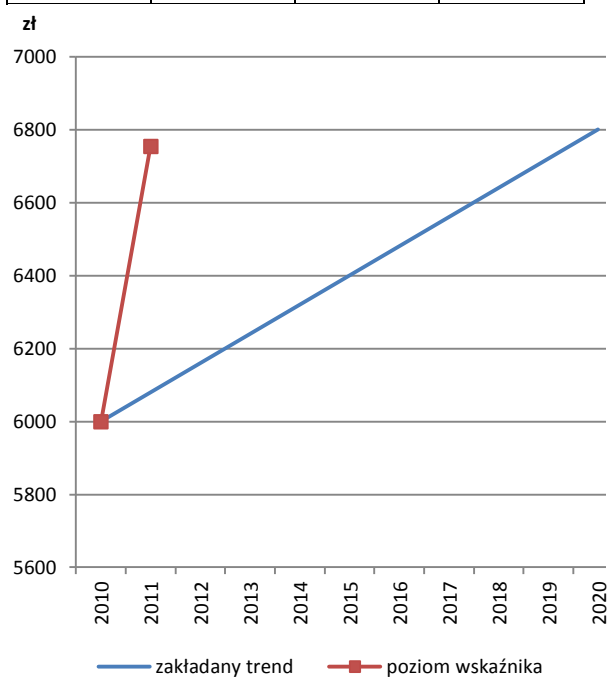
28. Liczba jednostek nowozarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności

	2010	2011	2012
łódzkie	99,0	83,3	86,2
Polska	104,3	89,8	93,0

29. Produkcja rolnicza globalna na 1 ha użytków rolnych w zł

	2010	2011	2012
łódzkie	6000	6753	bd

**SPÓJNOŚĆ
SPOŁECZNA**

Wskaźniki kluczowe

Cel strategiczny - Spójność społeczna - zakłada wzrost poziomu kapitału społecznego, zmniejszenie nierówności społecznych, wzmocnienie solidarności lokalnej oraz poprawę dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.

Niekorzystną tendencję wykazuje udział zarejestrowanych osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok w liczbie osób bezrobotnych ogółem, który rośnie szybciej niż średnio w Polsce. W latach 2010-2012 wskaźnik ten wzrósł o 7,3 p.p. (z 29,7% do 37,00%) i plasował województwo na 6. miejscu w kraju. W województwie łódzkim od kilku lat spada liczba klientów pomocy społecznej. W 2012 r. odnotowano w regionie spadek liczby osób (w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców) korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w stosunku do 2010 r. (z 544,8 na 523,4), a województwo zajęło 7. pozycję w kraju. Spadek ten wynika jednak nie z poprawy sytuacji bytowej mieszkańców lecz z tego, że kryteria dochodowe progów uprawniających do korzystania ze świadczeń od lat nie są podwyższane, co przekłada się na „wypadanie” klientów z pomocy społecznej. Niekorzystnym zjawiskiem w województwie łódzkim jest wzrost liczby ludności zagrożonej ubóstwem w stosunku do ludności zagrożonej ubóstwem w UE, który rośnie szybciej niż w Unii Europejskiej. Wskaźnik ten w latach 2010-2011 wzrósł o 4,5 p.p. (z 108,5% do 113,0%)¹⁶.

Wskaźniki realizacji 4. Celu operacyjnego – Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie

Istotnym elementem kształtującym świadomość społeczną jest poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego. Łódzkie posiada niewykształcone społeczeństwo obywatelskie, o czym świadczy m.in. stosunkowo małe zainteresowanie wyborami do jednostek samorządu terytorialnego. W wyborach samorządowych w 2006 r. jak i w 2010 r. w regionie zanotowano frekwencję poniżej średniej krajowej w obydwu turach (odpowiednio w I turze 11. i 10. miejsce, w II turze 14. miejsce w kraju). Kolejnym okresem, do którego będzie można się odnieść analizując wskaźnik frekwencji będzie 2014 r., kiedy odbędą się kolejne wybory samorządowe. W oparciu o zaproponowane wskaźniki nie można na chwilę obecną stwierdzić, czy w województwie łódzkim następuje wzrost kapitału społecznego. Wynika to z faktu, iż wśród 7 wskaźników dobranych do oceny, tylko 2 są aktualnie dostępne¹⁷. A o przemianach zasobów kapitału społecznego wnioskować można wyłącznie na podstawie systematycznego wzrostu jedyne aktualnie dostępnego wskaźnika, czyli „Liczby organizacji pozarządowych na 1 tys. mieszkańców” (w 2012 r. województwo łódzkie - 2,88, Polska - 3,00), a ów wzrost interpretować należy niewątpliwie jako zmianę korzystną.

¹⁶ Wartości wskaźnika nie można jednak porównać z danymi za 2012 rok, ponieważ w bieżącym roku Eurostat opublikował dane agregowane na poziomie makroregionów, a nie jak wcześniej – na poziomie województw.

¹⁷ Pozostałe wskaźniki dostępne będą w kolejnych latach realizacji monitoringu strategii.

Wskaźniki realizacji 5. Celu operacyjnego – Wysoki standard i dostęp do usług publicznych

Na wysoki standard i dostęp do usług publicznych ma wpływ dobrze rozwinięta infrastruktura i usługi w zakresie ochrony zdrowia, edukacji, kultury i turystyki.

W latach 2010-2012, zarówno w kraju jak i w województwie łódzkim nastąpił duży postęp w rozwoju edukacji przedszkolnej. Z roku na rok wzrasta liczba placówek przedszkolnych i miejsc w tych placówkach. W latach 2010-2012 zaobserwowano w województwie łódzkim wzrost udziału dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2012 r. w porównaniu do 2010 r. wskaźnik ten wzrósł o 6,6 p.p. (z 64,3% do 70,9%), a województwo zajmowało 5. miejsce w kraju. W latach 2010-2012 miał miejsce również postęp w dostępie uczniów do Internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach, co znalazło odzwierciedlenie w spadku liczby uczniów przypadających na 1 komputer z 18,03 do 15,55 w 2012 r. W 2012 r. region łódzki należał do czołówki pod względem dostępności do lekarzy. Pod względem liczby lekarzy na 10 tys. mieszkańców województwo zajmowało 2. pozycję w kraju po województwie mazowieckim, a poziom wskaźnika w 2012 r. był niższy jedynie o 1,66 od zakładanego do osiągnięcia w 2020 r. (27) .

Województwo łódzkie charakteryzuje się m.in. starzejącym się społeczeństwem i najwyższym w kraju wskaźnikiem osób w wieku poprodukcyjnym. Dlatego pozytywny, ale nie zadawalający jest wzrost liczby łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. mieszkańców w latach 2010-2012 o 7,36 (z 48,69 do 56,05), który jest niższy od średniej krajowej wynoszącej 75,9 łóżek. Pomimo poprawiającej się sytuacji w dostępie do całorocznych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 000 mieszkańców (z 7,85 w 2010 r. do 9,19 w 2012 r.) niekorzystną tendencją jest spadek udziału wykorzystanych miejsc noclegowych w tych obiektach (z 31,26% do 29,%). W latach 2010-2012 nastąpił wzrost liczby widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców o 8,37 (z 236,79 do 245,16). Wskaźnik ten był jednak niższy od średniej krajowej (277,19) i lokował region na 8. miejscu w kraju. W regionie łódzkim słabnie zainteresowanie mieszkańców województwa uczestnictwem w imprezach. Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w województwie łódzkim spadła (z 630,87 w 2009 r. do 573,51 w 2012 r.) i była niższa od średniej krajowej wynoszącej 817,05.

Wskaźniki realizacji 6. Celu operacyjnego – Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Jednym z elementów zwalczania ubóstwa i patologii społecznych jest aktywizacja zawodowa, społeczna i kulturalna grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wybrane wskaźniki obrazujące poziom wykluczenia społecznego w województwie łódzkim nie są w pełni zadawalające. Zwiększa się od 2010 r. liczba osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa (z 12,2% w 2010 r. do 13,4% w 2012 r.) i jest o 5,2% wyższa od zakładanego do osiągnięcia w 2020 r. (8,2%). W latach 2010-2012 nastąpił natomiast wzrost udziału zatrudnionych osób niepełnosprawnych

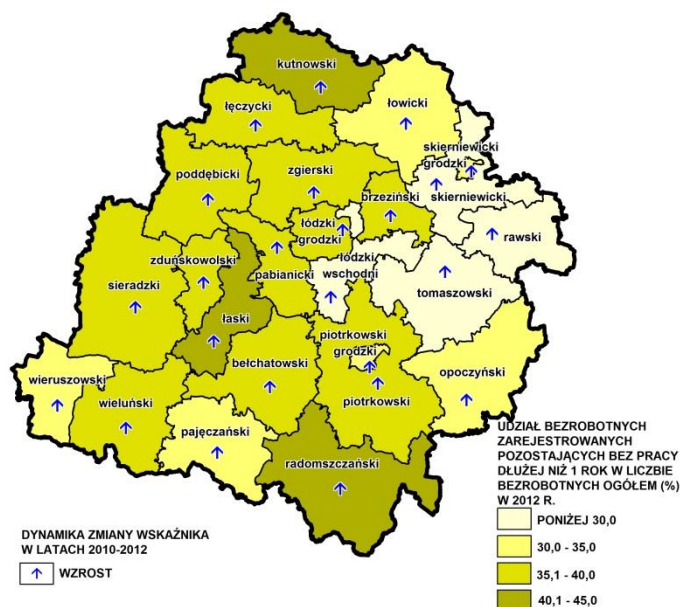
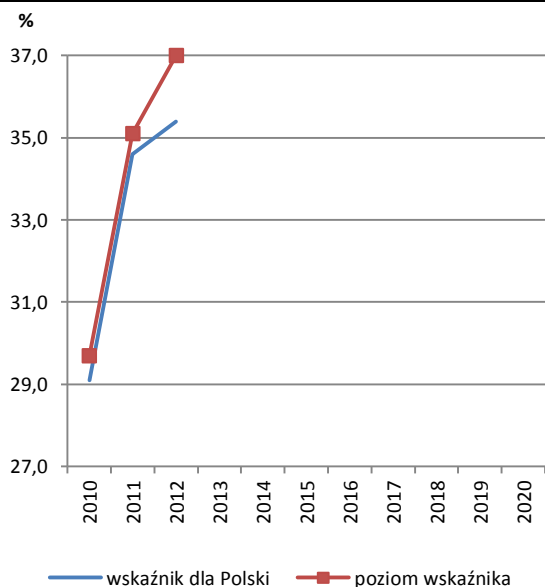
w wieku 16-64 lata w liczbie niepełnosprawnych w tej grupie wiekowej (z 24,0 do 26,5), co plasowało województwo na 2. miejscu w kraju. Pozytywnym zjawiskiem był w latach 2010-2012 spadek liczby przestępstw stwierdzonych na 1 000 mieszkańców (z 29,39 do 27,12). Bardzo ważnym czynnikiem, który może zmniejszyć poziom wykluczenia społecznego jest rozwój podmiotów ekonomii społecznej. Jednym ze wskaźników jest „Liczba podmiotów gospodarki społecznej na 100 tys. mieszkańców”, który w 2012 r. wynosił 1,74. W 2012 r. na terenie województwa łódzkiego funkcjonowały jedynie 3 centra integracji społecznej (CIS) oraz 1 zakład aktywności zawodowej (ZAZ), co sytuowało region w ostatniej czwórce województw w kraju. Spośród podmiotów ekonomii społecznej najwięcej było w Łódzkiem warsztatów terapii zajęciowej (40)¹⁸, co stanowiło 5,7% wszystkich tego typu placówek w Polsce. Problemem w regionie jest wysoki poziom bezdomności spowodowany m.in. alkoholizmem, brakiem lokalu mieszkalnego po opuszczeniu więzienia oraz eksmisja z mieszkania z powodu nie opłacania czynszu za lokal.

¹⁸ Źródło: GUS 2013. Centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej w 2012 r.

II. CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA

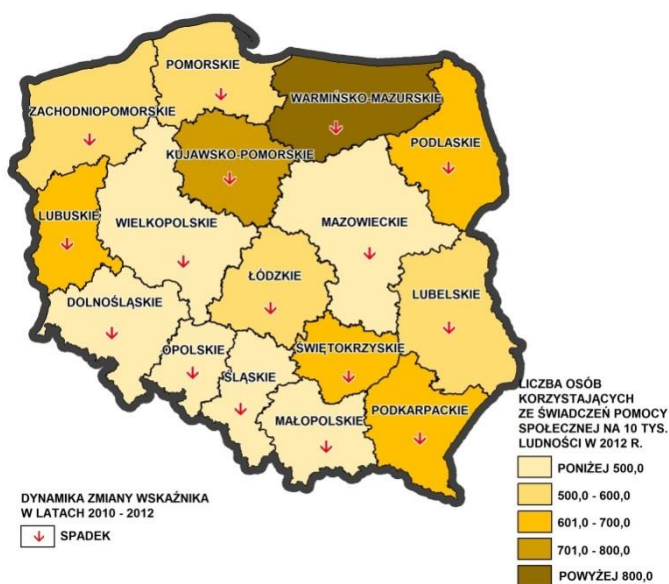
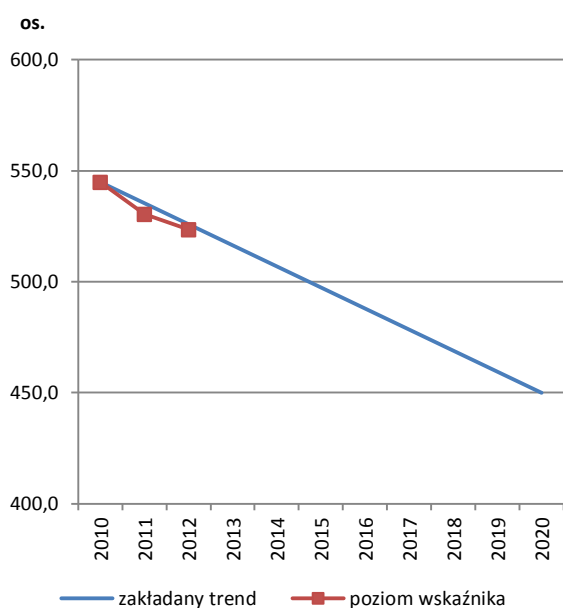
33. Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok w liczbie bezrobotnych ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	29,7	35,1	37,0
Polska	29,1	34,6	35,5

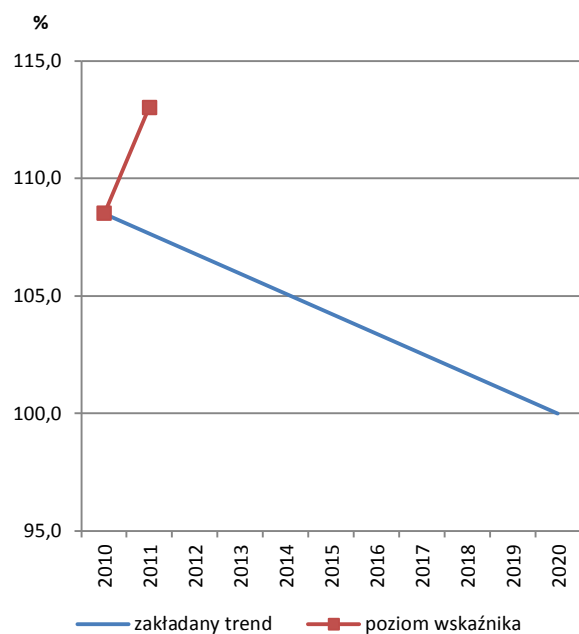
34. Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców

	2010	2011	2012
łódzkie	544,8	530,4	523,4

35. Ludność zagrożona ubóstwem w województwie łódzkim w stosunku do ludności zagrożonej ubóstwem w UE 27 (UE = 100) [%]

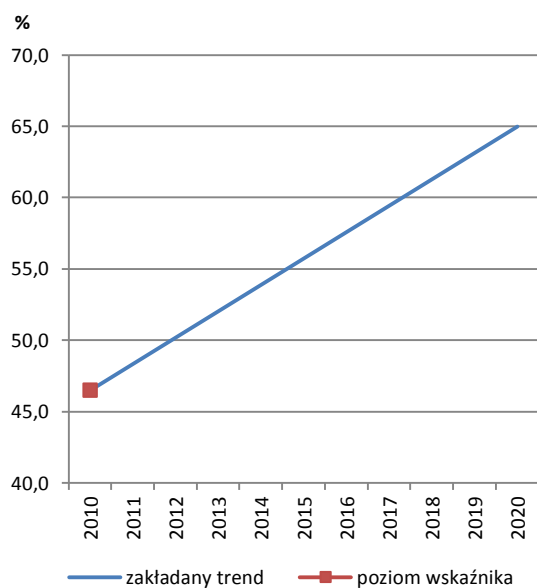
	2010	2011	2012
łódzkie	108,5	113,0	bd

CEL OPERACYJNY 4. WYSOKI POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO I SILNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

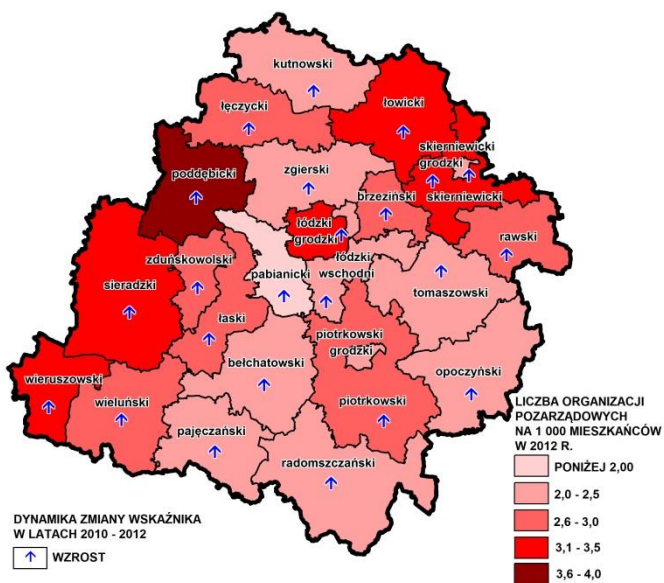
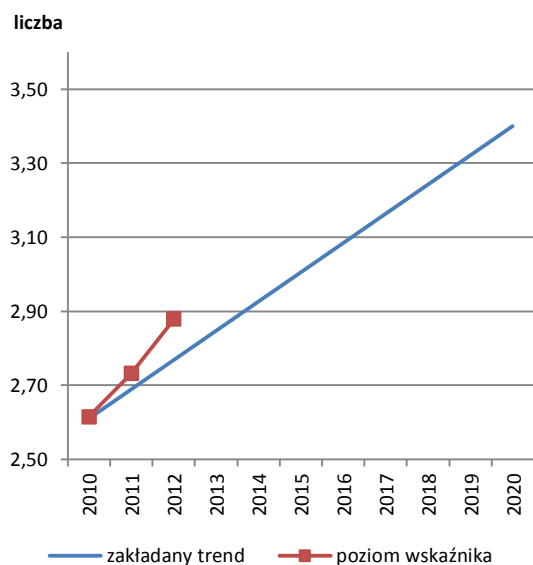
36. Frekwencja w wyborach do organów JST [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	46,5	-	-

37. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców

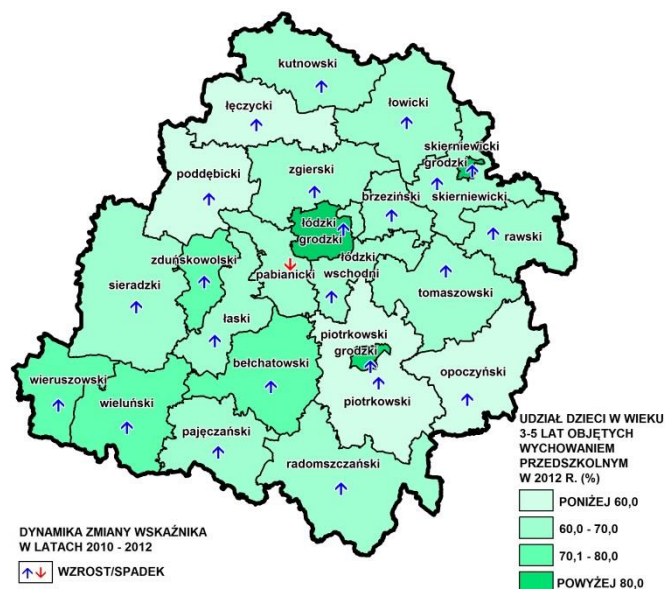
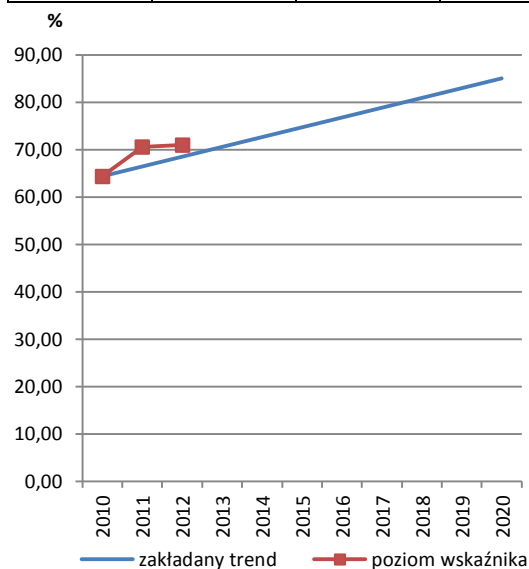
	2010	2011	2012
łódzkie	2,61	2,73	2,88

CEL OPERACYJNY 5. WYSOKI STANDARD I DOSTĘP DO USŁUG PUBLICZNYCH

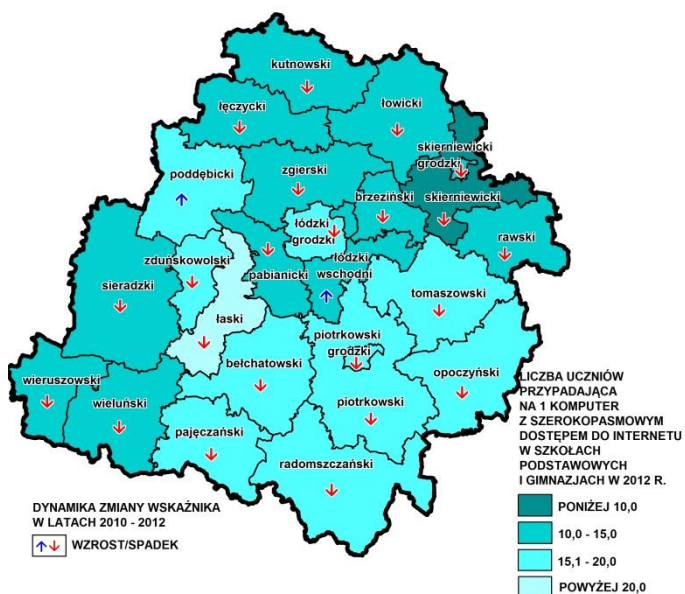
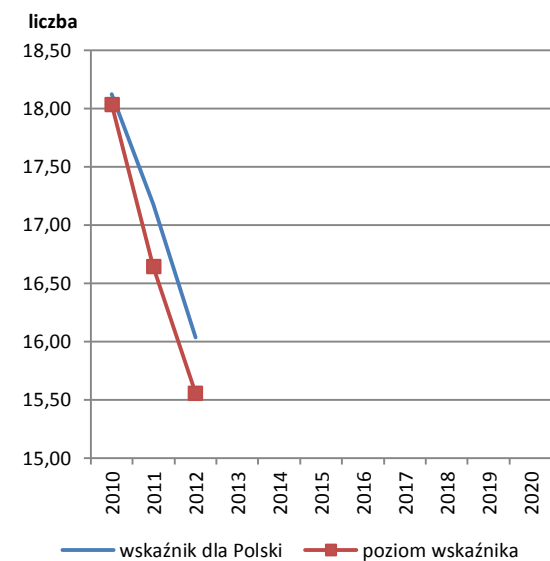
43. Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej w województwie ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	64,3	70,5	70,9

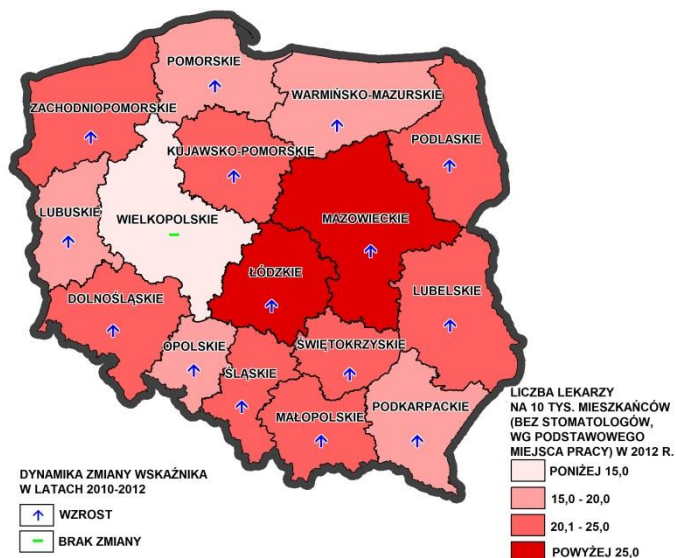
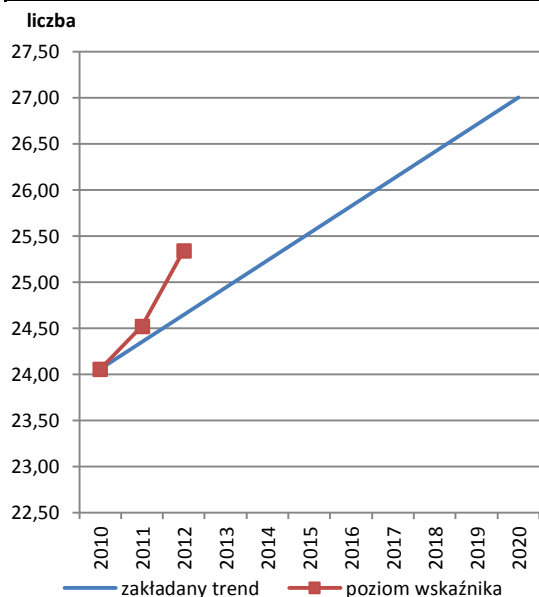
44. Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach

	2010	2011	2012
łódzkie	18,03	16,64	15,55
Polska	18,12	17,18	16,05

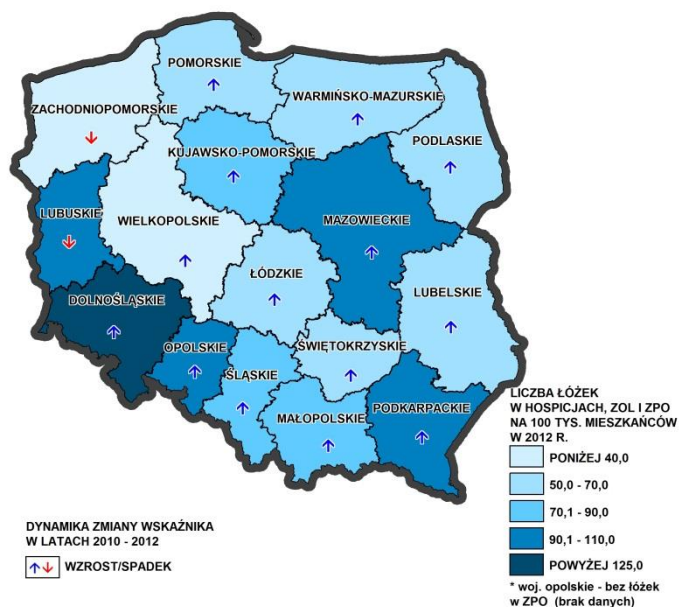
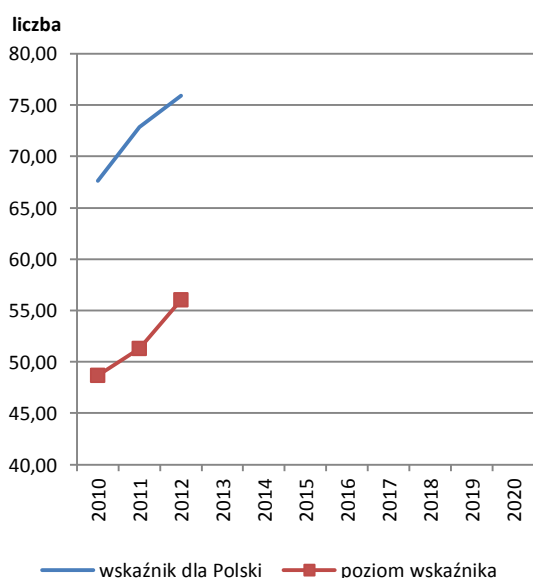
45. Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców (bez stomatologów, wg podstawowego miejsca pracy)

	2010	2011	2012
łódzkie	24,1	24,5	25,3

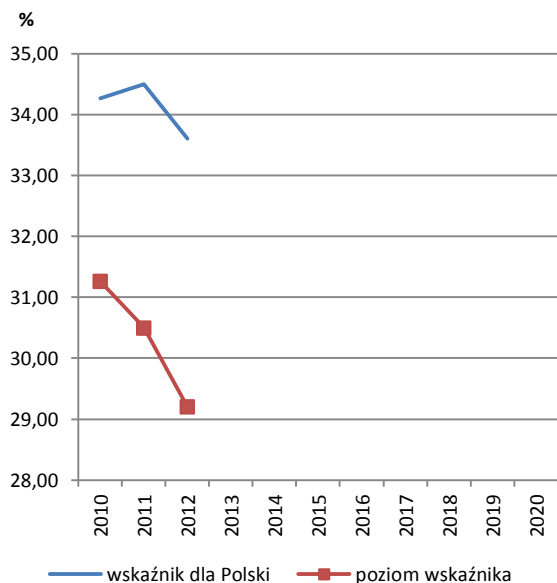
46. Liczba łóżek w hospicjach, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych na 100 tys. mieszkańców

	2010	2011	2012
łódzkie	48,69	51,31	56,05
Polska	67,65	72,86	75,90

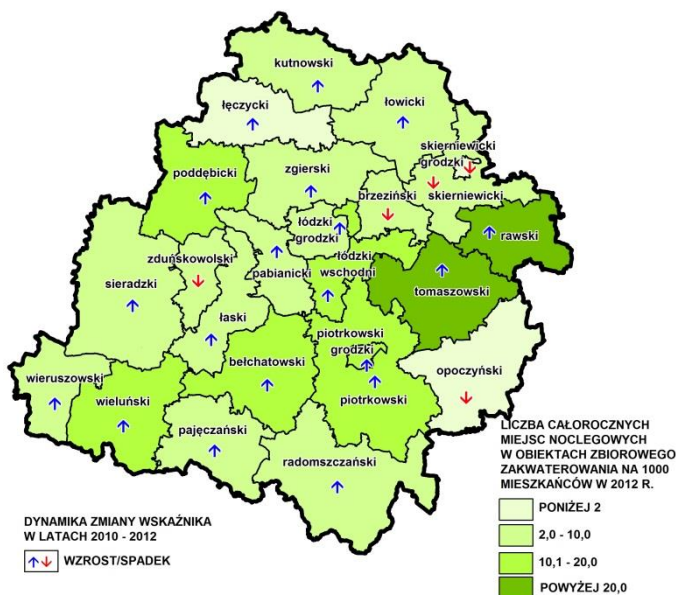
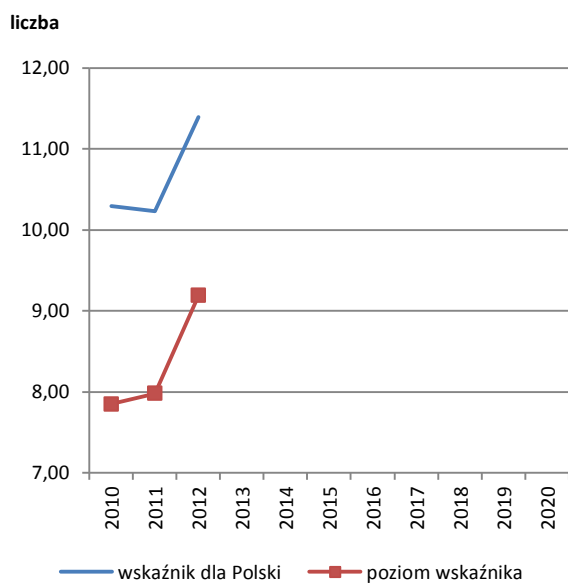
47. Udział wykorzystanych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	31,26	30,50	29,20
Polska	34,27	34,50	33,60

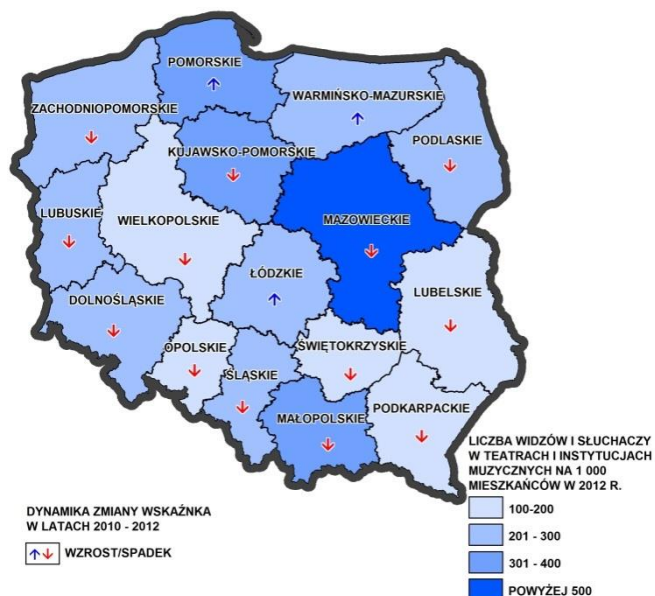
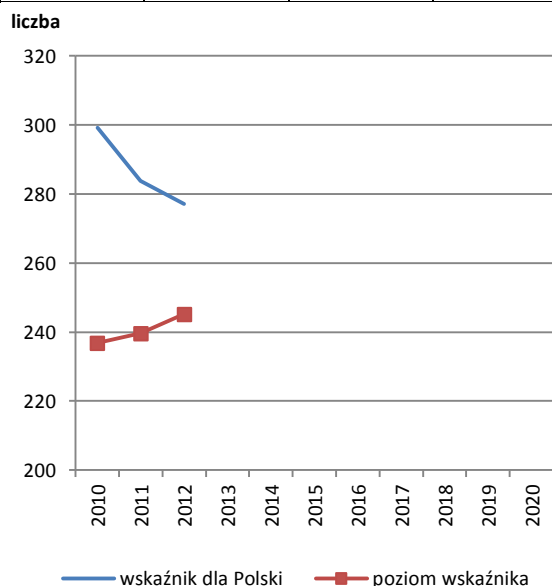
48. Liczba całorocznych miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 000 mieszkańców

	2010	2011	2012
łódzkie	7,85	7,98	9,19
Polska	15,84	15,74	17,53

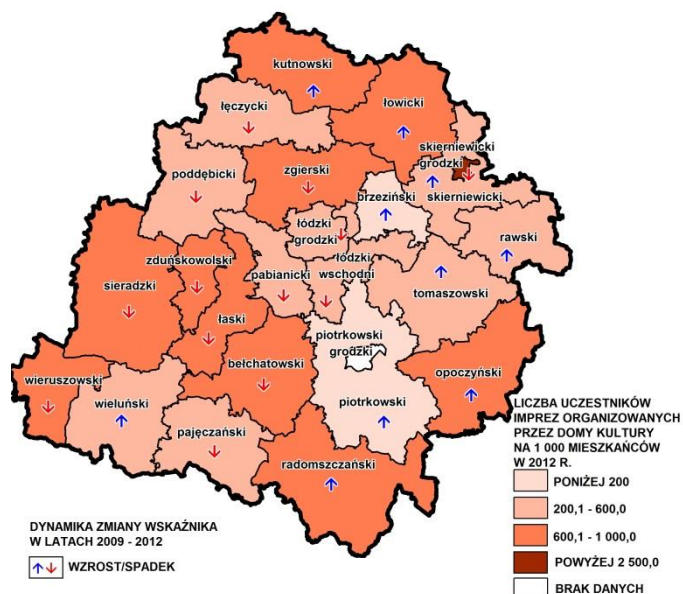
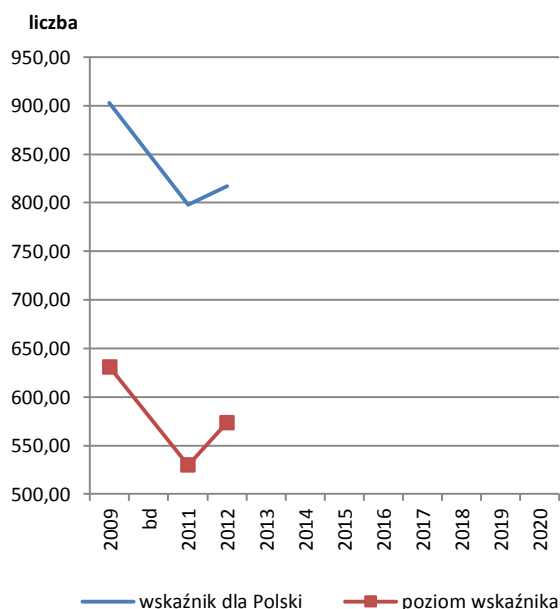
49. Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców

	2010	2011	2012
łódzkie	236,79	239,59	245,16
Polska	299,15	283,85	277,19

50. Liczba uczestników imprez organizowanych przez domy kultury, ośrodki kultury, klubach, świetlice na 1 000 mieszkańców

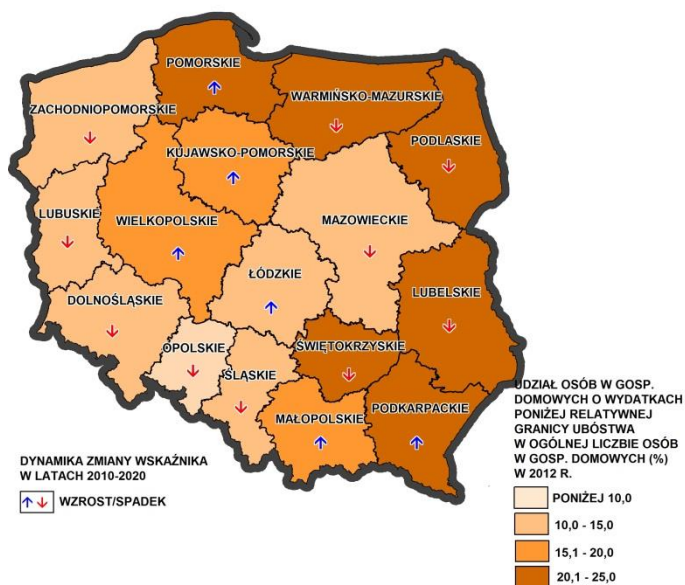
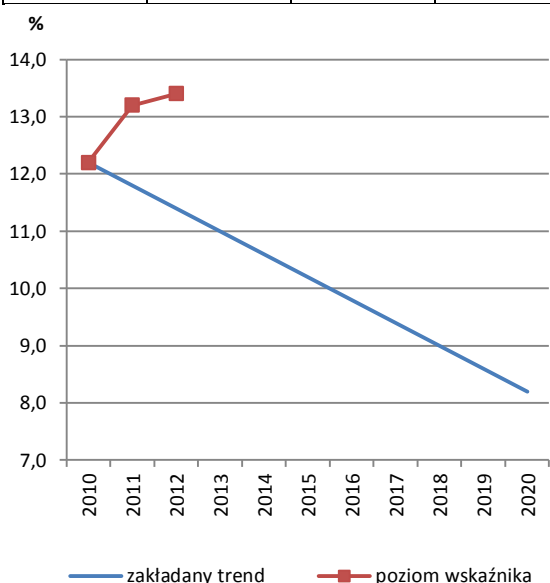
	2010	2011	2012
łódzkie	630,87	529,89	573,51
Polska	902,75	797,91	817,05

CEL OPERACYJNY 6. REINTEGRACJA SPOŁECZNA GRUP WYKLUCZONYCH LUB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

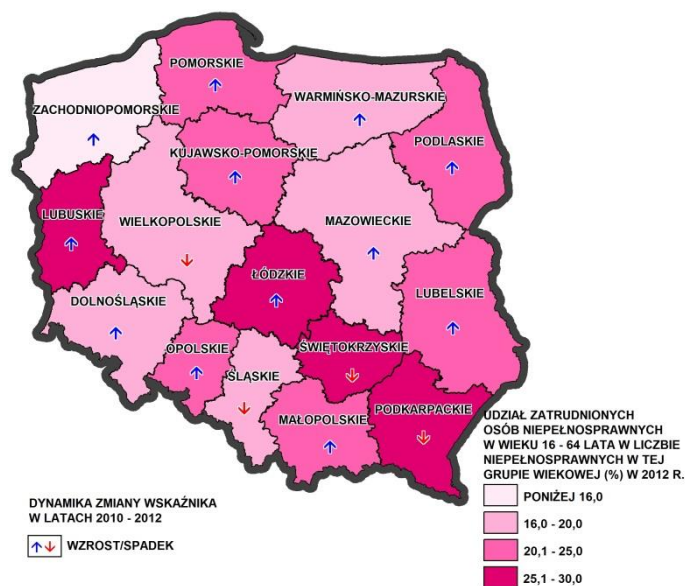
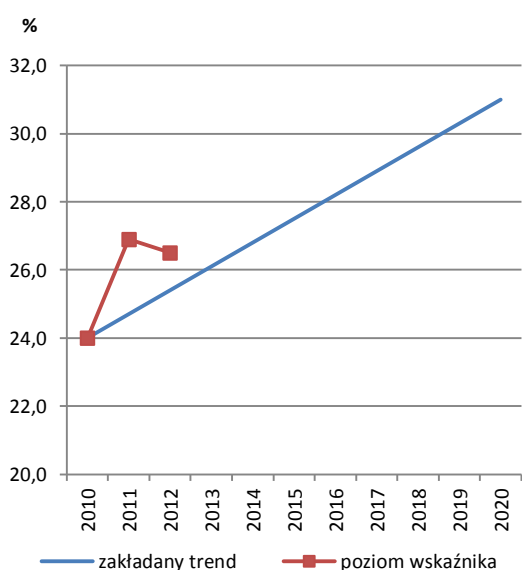
53. Udział osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa w ogólnej liczbie osób w gospodarstwach domowych [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	12,2	13,2	13,4

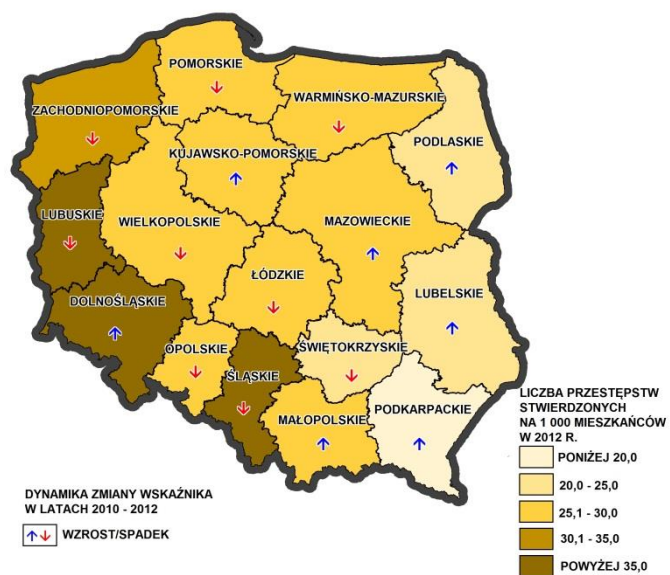
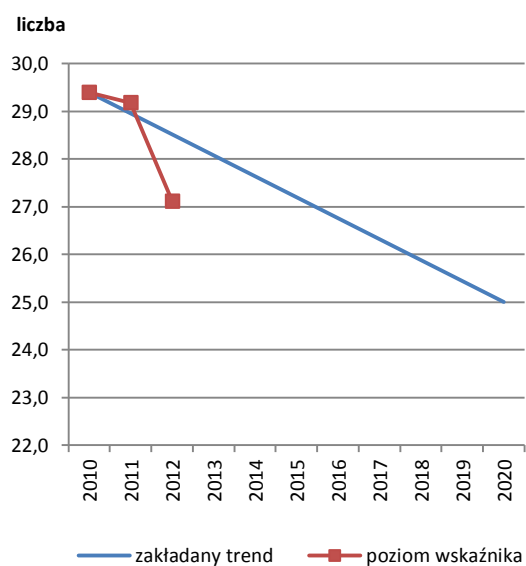
54. Udział zatrudnionych osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w liczbie niepełnosprawnych w tej grupie wiekowej [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	24,0	26,9	26,5

55. Liczba przestępstw stwierdzonych na 1 000 mieszkańców

	2010	2011	2012
łódzkie	29,39	29,17	27,12

SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wskaźniki kluczowe

Wskaźniki monitorowania Celu strategicznego Spójność Przestrzenna opisują oddziaływanie polityki regionalnej na sytuację na rynku mieszkaniowym, zapewnienie dobrej wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej, poziom uprzemysłowienia województwa i stanowią punkt odniesienia oceny stopnia realizacji ww. celu. W województwie w 2011 r. poziom wskaźnika liczby mieszkań oddanych do użytku na 1000 ludności (3,17) w stosunku do sytuacji z 2010 r. wskazuje na nieznaczną poprawę w zakresie monitorowanego zjawiska, aczkolwiek rośnie wolniej niż przeciętnie w kraju. W latach 2010-2012 udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych - terenów przemysłowych w powierzchni ogółem utrzymuje się w zasadzie na stałym poziomie - 0,33%, z małym odchyleniem w 2012 r. do 0,34%, co uznaje się za korzystne tempo przyrostu terenów przemysłowych w województwie. Pozytywnie zmienia się sytuacja w regionie w zakresie połączeń autostradowych. Gęstość sieci autostrad w województwie w odniesieniu do średniej dla UE 27 w 2012 roku uległa wzrostowi w stosunku do 2011 r. do poziomu 10,30 km/1000 km² (o 143%).

Wskaźniki realizacji 7. Celu operacyjnego – Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej

Dla osiągnięcia ww. celu operacyjnego zakłada się poprawę jakości i integrację podsystemów transportowych, rozwój nowoczesnych usług logistycznych i multimodalnych, zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, zbudowanie efektywnego systemu odprowadzania i unieszkodliwiania produktów ubocznych.

W oparciu o zestaw 13 zaproponowanych wskaźników można stwierdzić, iż 6 z nich pozytywnie realizuje cel tj., wartości tych wskaźników wskazują na korzystny trend zmian w poniżej monitorowanych obszarach. Wzrosła gęstość dróg rowerowych z poziomu 1,58 km/100 km² w 2011 roku do 2,06 km/100 km² w 2012 r. Utrzymuje się pozytywny kierunek zmian w zakresie długości linii kolejowych dostosowanych do prędkości 100 km/h, jednak ich tempo jest nadal powolne, a zanotowany wzrost to 13,2 km linii kolejowych dostosowanych do wyższych parametrów prędkości. Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską na 10 tys. mieszkańców miast obsługiwanych komunikacją miejską systematycznie wzrasta, od 1,3 mln w 2010 r. do 1,76 mln w 2012r., a tempo zmian jest znacznie wyższe od zakładanego trendu, co optymistycznie rokuje na przyszłość w zakresie korzystania ludności z tego środka przewozów. Poprawia się wyposażenie gospodarstw domowych w infrastrukturę techniczną tj. dostęp do Internetu oraz sieć kanalizacyjną, jednak charakter tych zmian jest zbyt powolny. Korzystnie zmienia się sytuacja w zakresie gospodarki odpadami - zmniejsza się udział odpadów komunalnych zdeponowanych na składowiskach w ilości odpadów komunalnych zbieranych zmieszanych o 11 p.p. w 2011 r. i 18 p.p. w 2012 r. W latach 2010-2012 zaobserwowano zmniejszenie udziału pasażerów w Porcie Lotniczym Łódź im. Reymonta w odniesieniu do innych portów lotniczych w Polsce. W województwie w latach 2010-2012 nie odnotowuje się pozytywnych zmian w zakresie liczby gospodarstw domowych

korzystających z gazu przewodowego, wskaźnik w 2012 r. stanowił 97,7% wartości z 2010 r. W stosunku do 4 proponowanych do badania wskaźników ocena sytuacji będzie możliwa na późniejszym etapie po opracowaniu metodologii i narzędzi badawczych wskaźników.

Wskaźniki realizacji 8. Celu operacyjnego – Wysoka jakość środowiska przyrodniczego

Cel ten realizowany będzie dzięki wsparciu społeczeństwa i władz publicznych. Zakłada się podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, ograniczenie dewastacji środowiska i minimalizowanie negatywnych następstw rozwoju cywilizacyjnego i niekorzystnych zjawisk naturalnych.

Nieznacznie poprawia się sytuacja w zakresie obejmowania ochroną prawną obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo, następuje powolny wzrost udziału powierzchni prawnie chronionej z 19,72% w 2010 r. do 19,74 w 2013 r. Podobne stwierdzenie można postawić w przypadku udziału lasów w powierzchni województwa ogółem, następuje wzrost lesistości, aczkolwiek tempo tych zmian jest niewystarczające. W 2012 r. zauważalny jest 80% wzrost wydatków inwestycyjnych na małą retencję wodną w porównaniu z rokiem 2011 i jest to pozytywne zjawisko, jednakże inwestycje takie ze względu na długi czas realizacji zadania wykazują się dużą zmiennością w lokowaniu środków. Istotnym zagrożeniem dla lasów jest wzrastająca powierzchnia lasów objęta pożarami, odnotowano ponad 300% nasilenie zjawiska w 2012 r. w porównaniu do 2011 r.

Wskaźniki realizacji 9. Celu operacyjnego – Zrównoważony system osadniczy

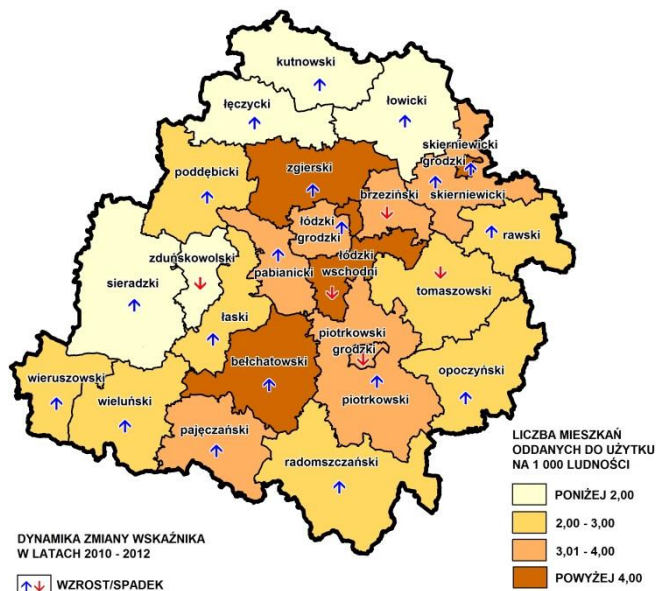
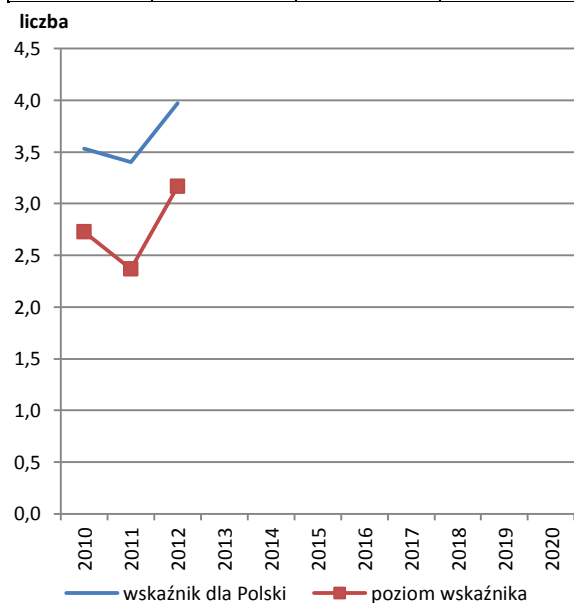
Zakłada się, że zrównoważony system osadniczy będzie tworzył trwałą siećową strukturę powiązań funkcjonalnych między ośrodkami różnej wielkości, w których będzie następowała koncentracja funkcji specjalistycznych i komplementarnych o znaczeniu ponadregionalnym. Rdzeniem systemu będzie Łódź, pełniąca rolę metropolii. Zakłada się kształtowanie ładu przestrzennego, rewitalizację obszarów zdegradowanych, przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji.

Dynamika przyrostu liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców biegunów wzrostu lekko się poprawiła z 99,0 w 2011r. do 101,9 w 2012 r., a wzrost gęstości zaludnienia w biegunach wzrostu oscyluje na linii zakładanego trendu. Korzystna sytuacja wzrostowa dotyczy wskaźnika opisującego podmioty w REGON w gminach wiejskich na 1 tys. mieszkańców, co potwierdza wzrost przedsiębiorczości mieszkańców wsi. Niekorzystne zaś jest tempo przyrostu dochodów z podatku CIT dla biegunów wzrostu oraz udział powierzchni województwa objęty planami miejscowymi.

III CEL STRATEGICZNY – SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA

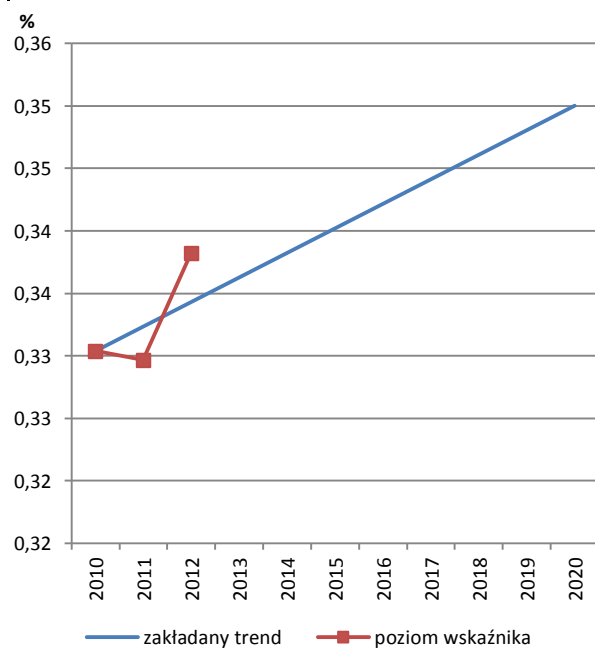
58. Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1 000 ludności

	2010	2011	2012
łódzkie	2,73	2,37	3,17
Polska	3,53	3,40	3,97

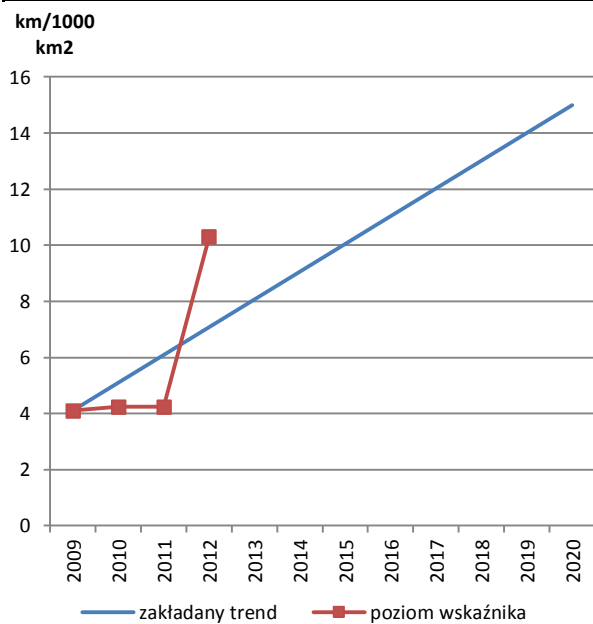
59. Udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych – terenów przemysłowych w powierzchni ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	0,33	0,33	0,34

**61. Gęstość sieci autostrad w województwie łódzkim w odniesieniu do średniej dla UE27
[km/1000km²]**

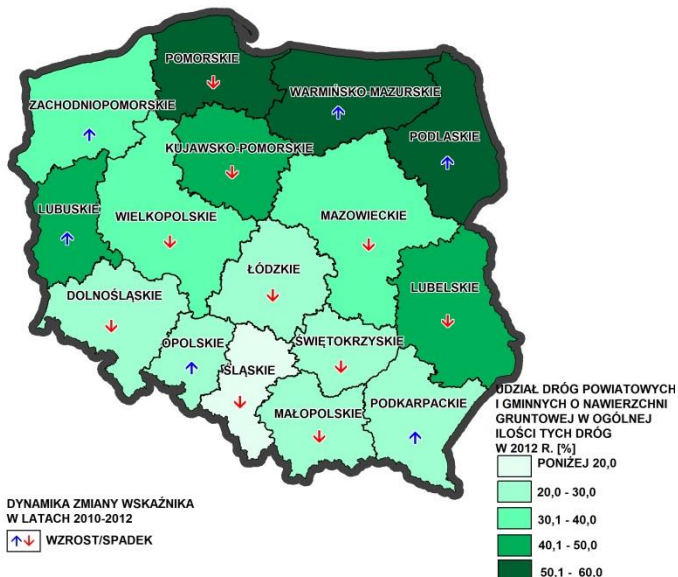
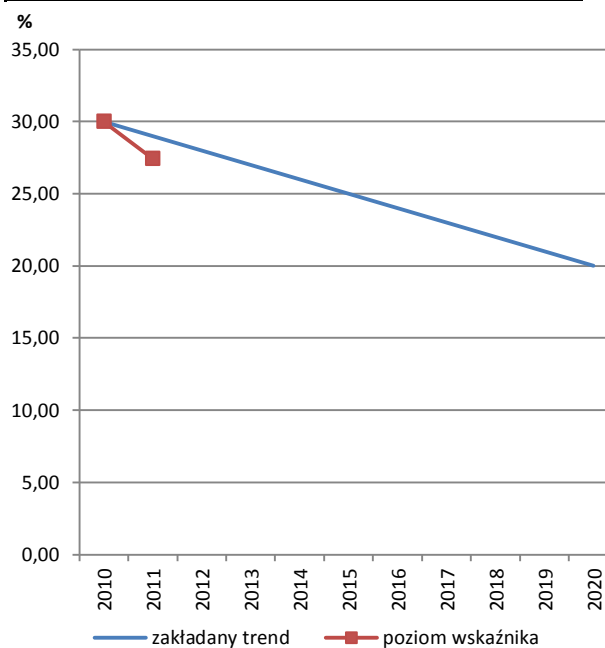
	2009	2010	2011	2012
łódzkie	4,10	4,24	4,24	10,30

CEL OPERACYJNY 7. WYSOKA JAKOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ I TECHNICZNEJ

62. Udział dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	30,00	27,43	bd

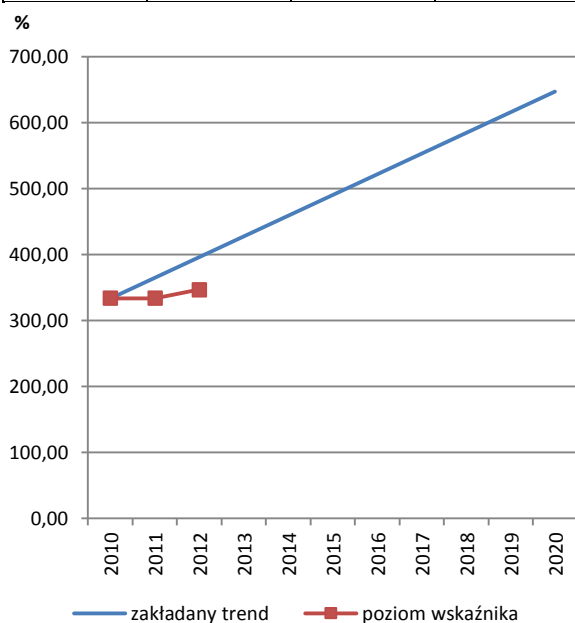

63. Gęstość dróg rowerowych [km/100 km²]

	2010	2011	2012
łódzkie	bd	1,58	2,06
Polska	bd	1,85	2,22

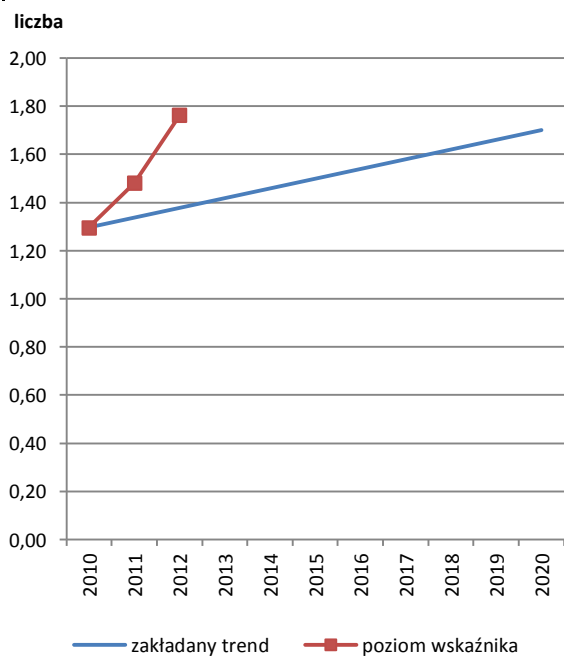
64. Długość linii kolejowych dostosowanych do prędkości 100 km/h i więcej [km]

	2010	2011	2012
Łódzkie	333,88	333,88	347,08

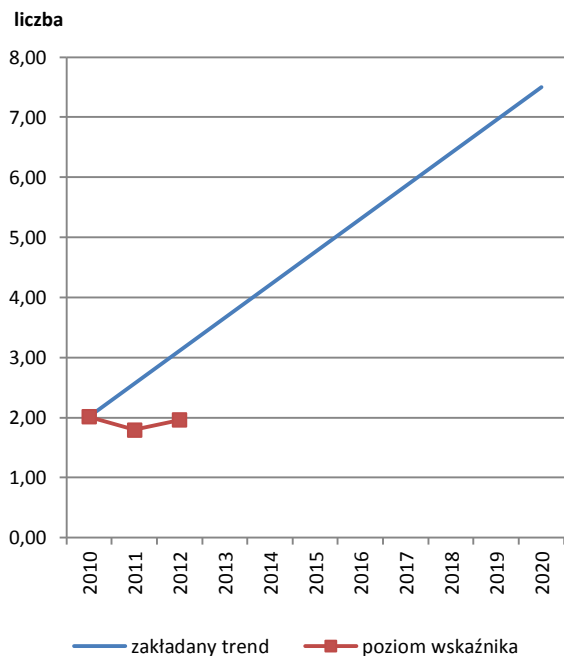
65. Liczba przewozów pasażerów komunikacją miejską na 10 000 mieszkańców miast obsługiwanych komunikacją miejską [mln]

	2010	2011	2012
Łódzkie	1,30	1,48	1,76

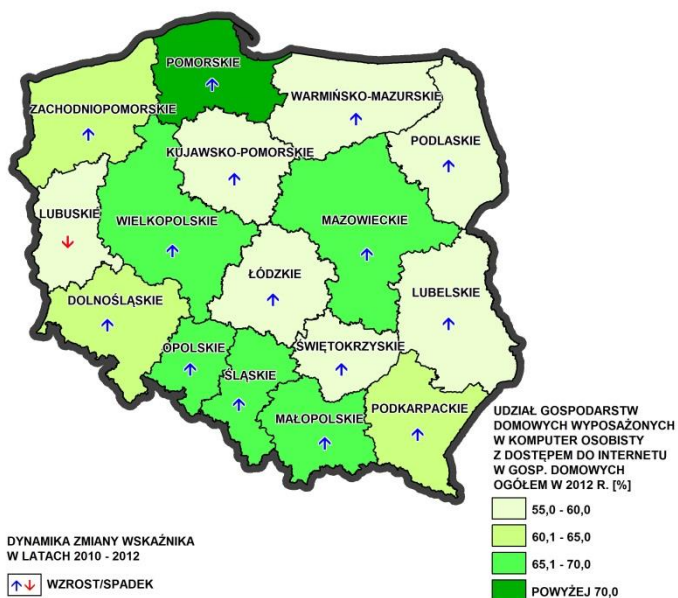
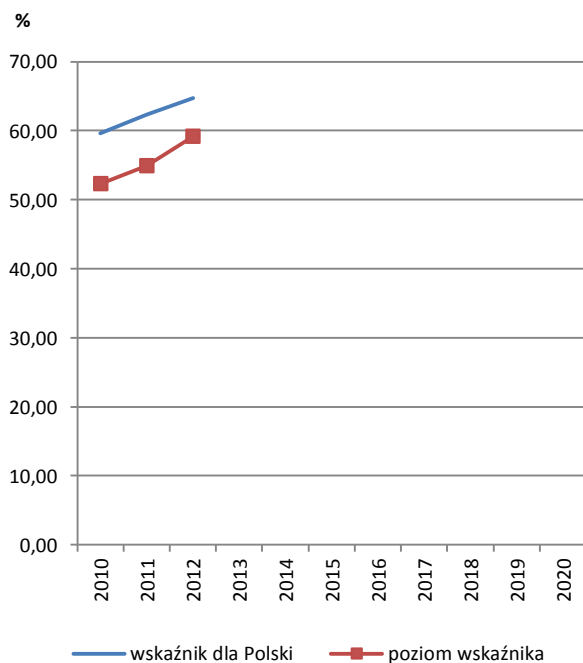
66. Udział pasażerów w Porcie Lotniczym Łódź im. W. Reymonta do pasażerów w portach lotniczych w Polsce (przyjazdy + wyjazdy) [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	2,01	1,80	1,96

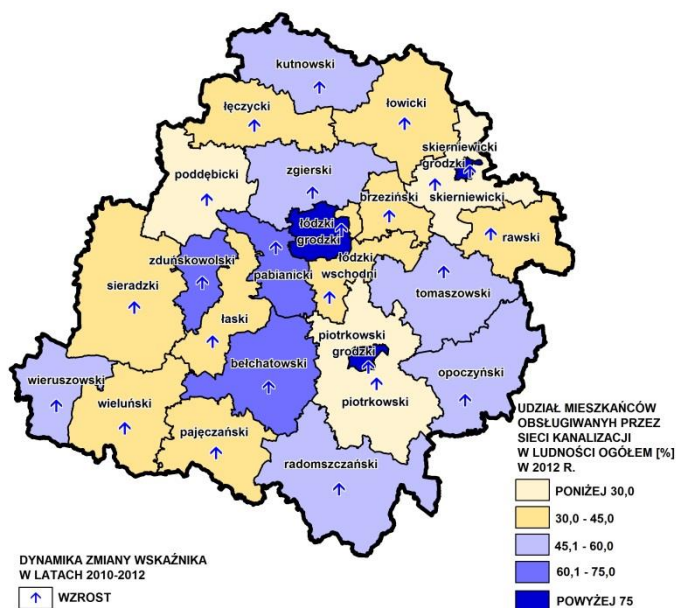
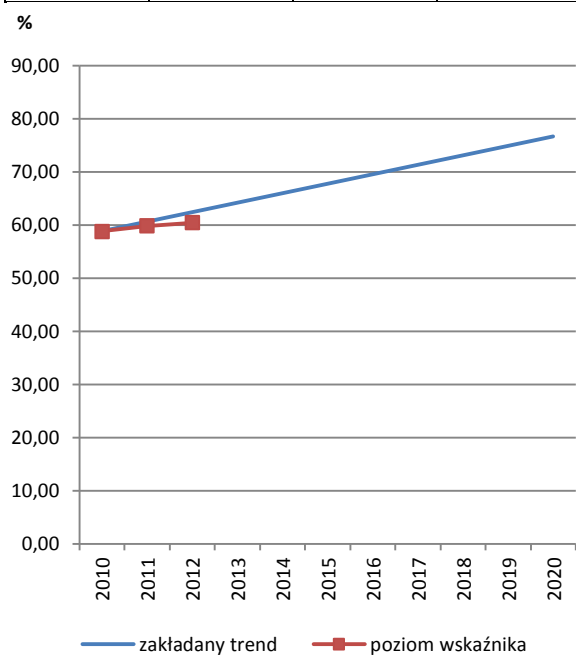
67. Udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu w gospodarstwach domowych ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	52,3	54,9	59,2
Polska	59,6	62,3	64,7

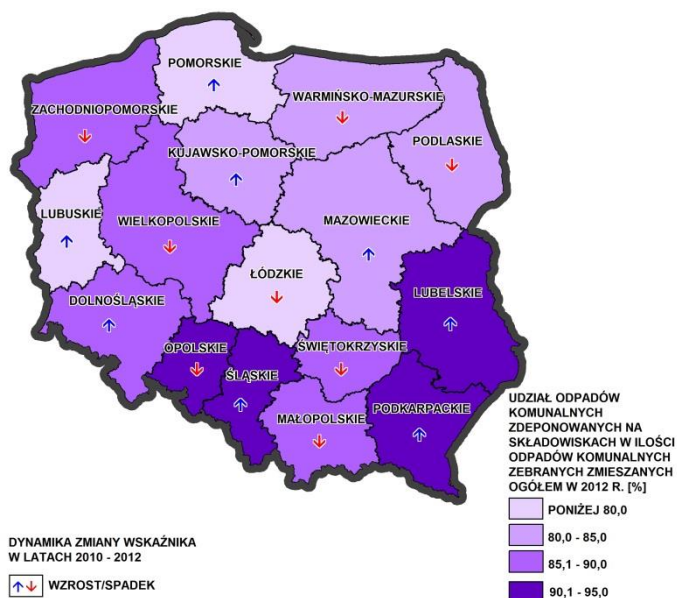
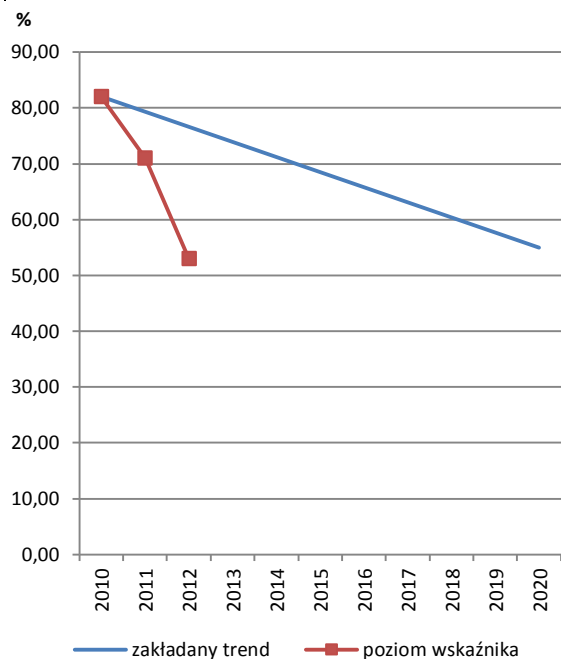
68. Udział mieszkańców obsługiwanych przez sieci kanalizacji w ludności ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	58,8	59,8	60,4

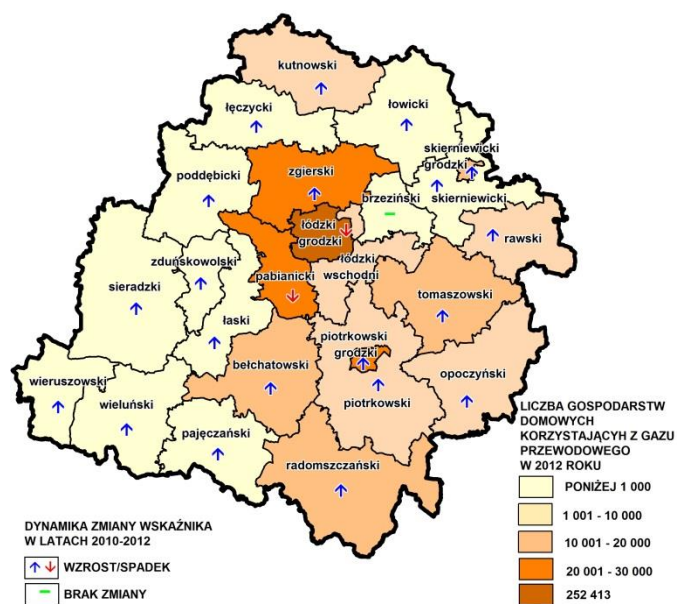
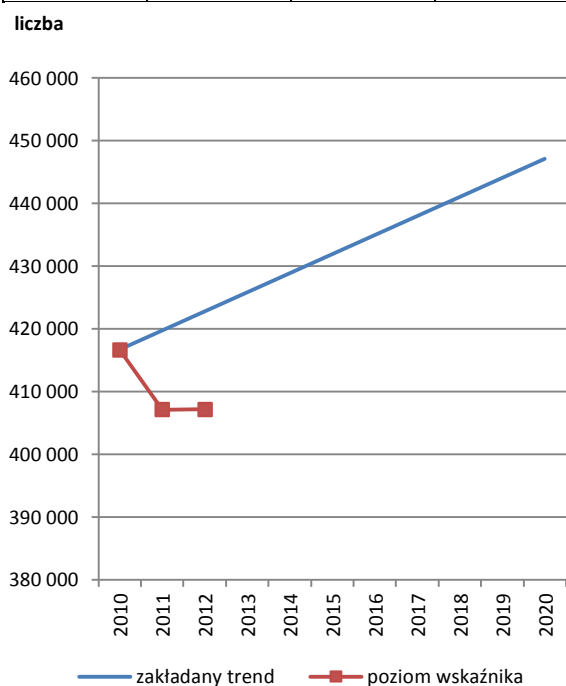
69. Udział odpadów komunalnych zdeponowanych na składowiskach w ilości odpadów komunalnych zebranych zmieszanych ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	82,0	71,0	53,0

74. Liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu przewodowego

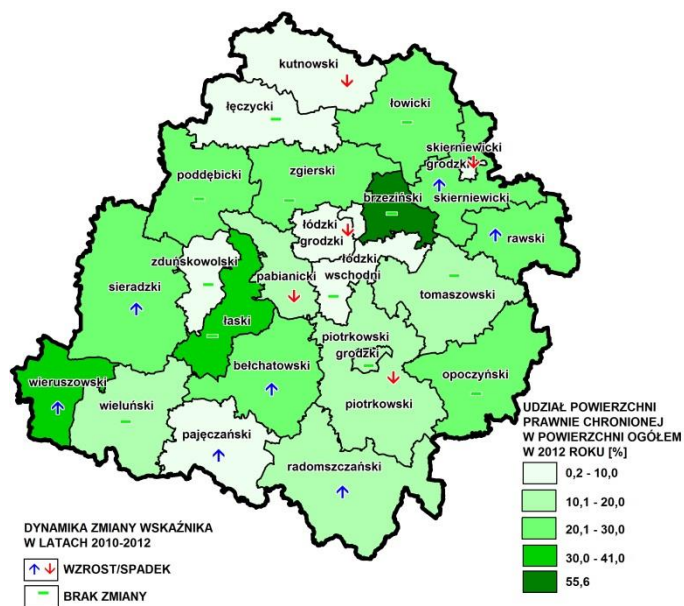
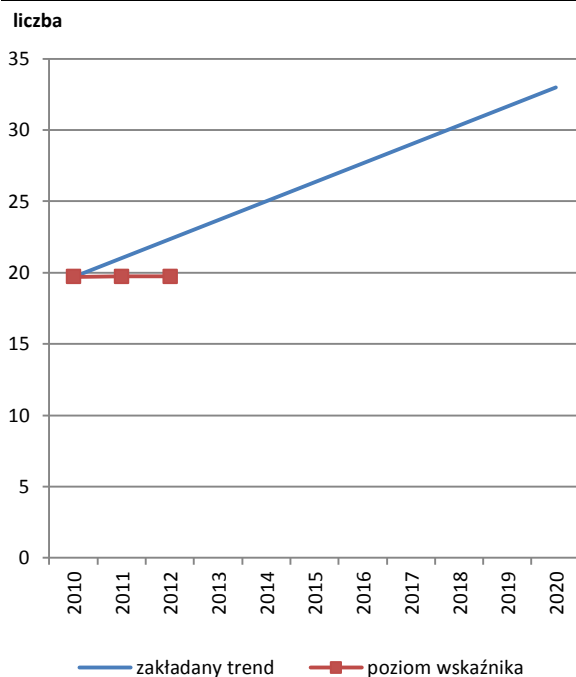
	2010	2011	2012
łódzkie	416 664	407 108	407 157

CEL OPERACYJNY 7. WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

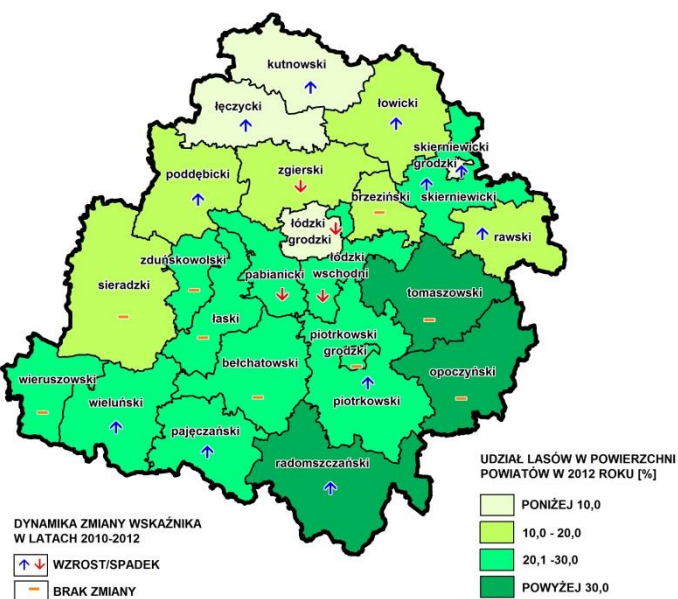
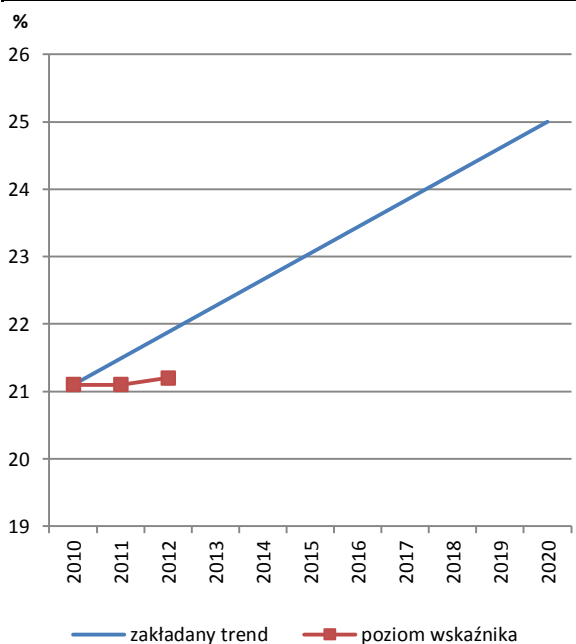
75. Udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni województwa ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	19,72	19,73	19,74

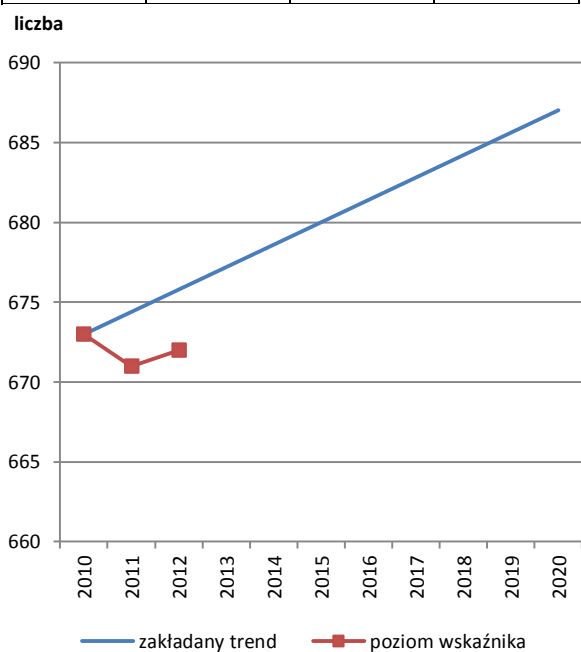
76. Udział lasów w powierzchni województwa ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	21,1	21,1	21,2

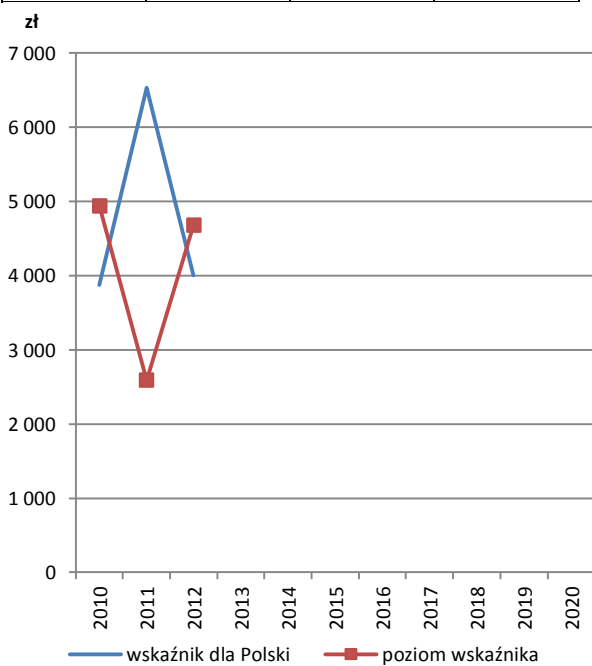
77. Liczba obiektów małej retencji wodnej

	2010	2011	2012
łódzkie	673	671	672

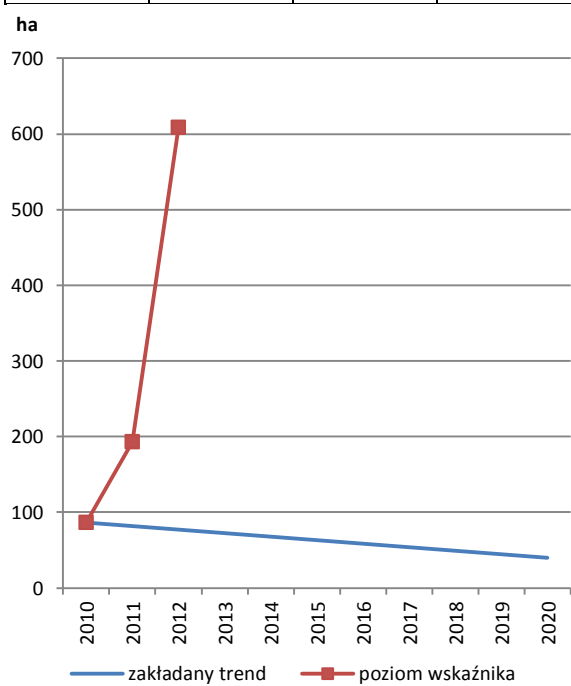
78. Wydatki inwestycyjne na małą retencję wodną ogółem [tys. zł]

	2010	2011	2012
łódzkie	4941	2589	4677
Polska	3872	6533	3999

79. Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami [ha]

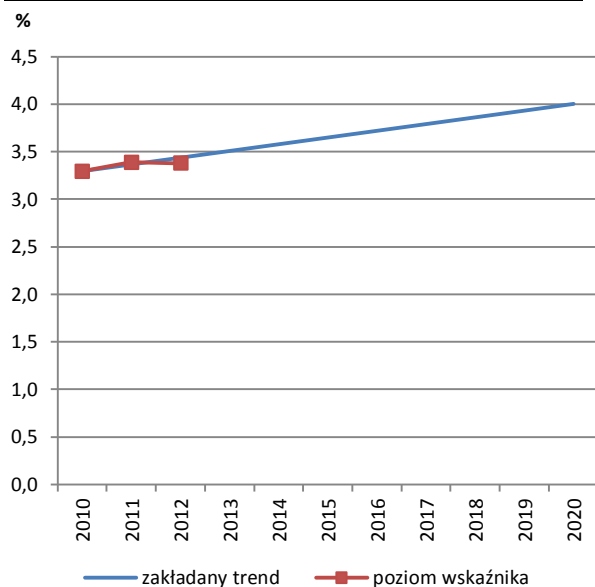
	2010	2011	2012
Łódzkie	86,8	193,3	608,6

CEL OPERACYJNY 7. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OSADNICZY

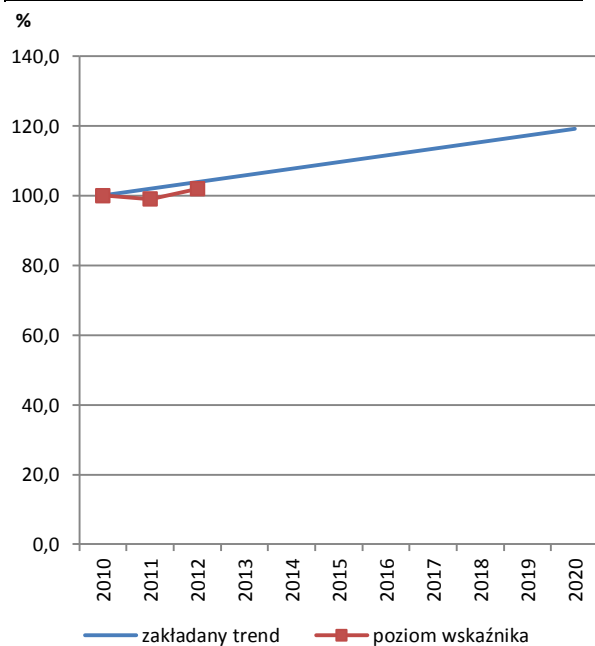
80. Stosunek gęstości zaludnienia w biegunach wzrostu do gęstości zaludnienia we wszystkich miastach województwa

	2010	2011	2012
łódzkie	3,30	3,39	3,38

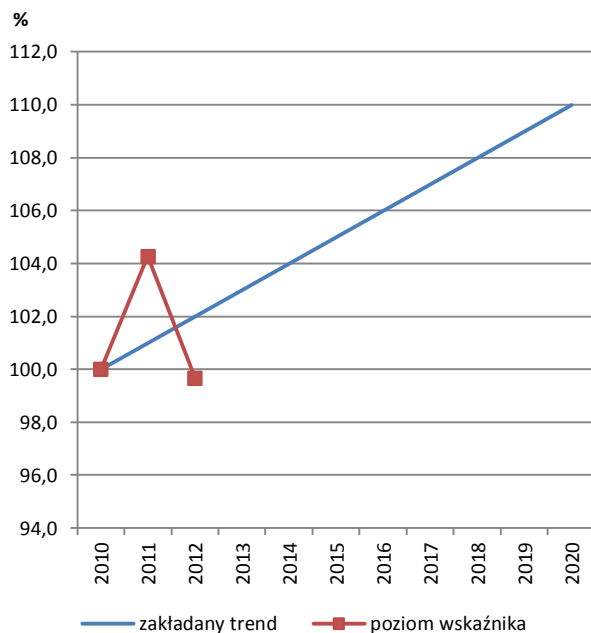
81. Dynamika przyrostu liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców biegunów wzrostu (rok 2010 = 100%) [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	100,0	99,0	101,9

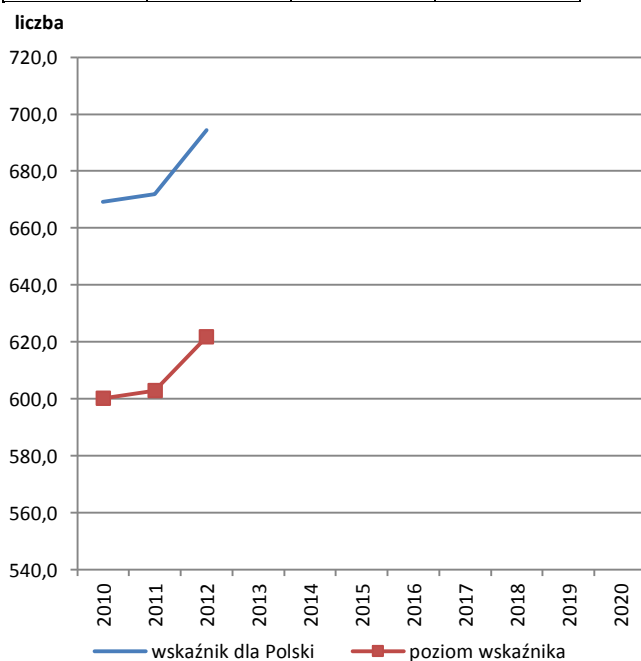
82. Dynamika przyrostu dochodów z podatku CIT dla biegunów wzrostu na 1000 mieszkańców (rok 2010 = 100%) [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	100,0	104,3	99,7

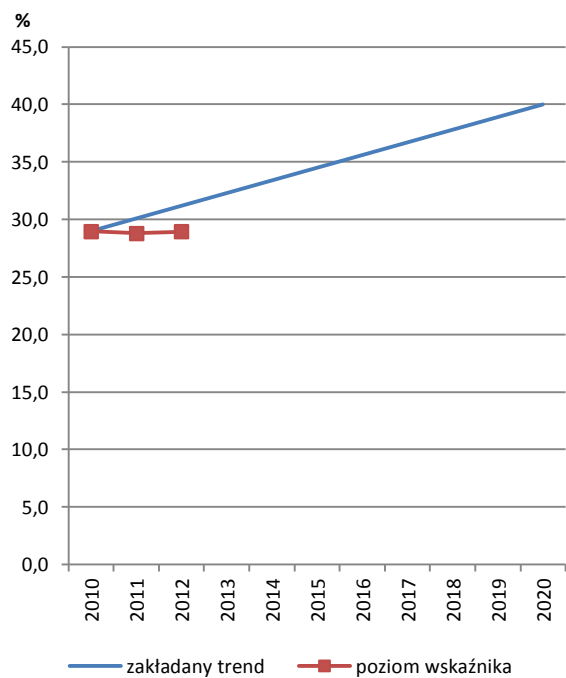
83. Liczba podmiotów w REGON w gminach wiejskich na 10 tys. mieszkańców gmin wiejskich

	2010	2011	2012
łódzkie	600,2	602,9	621,8
Polska	669,1	672,9	694,3

84. Udział powierzchni województwa objęty Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego w powierzchni ogółem [%]

	2010	2011	2012
łódzkie	29,0	28,8	28,9

**POLITYKA
TERYTORYIALNO-
FUNKCJONALNA**

Strategia Rozwoju Województwa, oprócz założeń polityki horyzontalnej, zawiera komponent polityki terytorialno-funkcjonalnej. Jest ona adresowana do podmiotów działających na wyspecjalizowanych obszarach funkcjonalnych województwa oraz w obszarach miejskich i wiejskich.

Polityka terytorialno-funkcjonalna monitorowana jest w Strategii Rozwoju Województwa łódzkiego 2020 za pomocą 19 wskaźników, z czego 8 przeznaczono do pozyskania w toku dalszych badań. Na 11 wskaźników z dostępnymi danymi wartości 5 z nich odpowiadają zakładanym trendom.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszarów 1.1. – Obszary miejskie

Dochody własne gmin w obszarach miejskich z podatku CIT w badanych latach wykazywały niewielkie wahania wokół wartości prognozowanych na podstawie trendu liniowego. Należy przewidywać, że kontynuacja pozytywnych tendencji rozwojowych pozwoli na uzyskanie w 2020 r. przez gminy miejskie przychodów z podatku CIT na poziomie 65 zł per capita. Wyższe od prognozowanego tempo wzrostu powierzchni użytkowej mieszkań na jednego mieszkańca na obszarach miejskich zapewniło osiągnięcie w 2012 r. docelowej wartości wskaźnika dla roku 2020 (26,00 m²).

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszarów 1.2. – Obszary wiejskie

Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla obszarów wiejskich na 1 000 mieszkańców w latach 2010-2012 kształtowała się poniżej wartości wyznaczonej przez trend, który zakłada zwiększenie liczby podmiotów do 80 jednostek w 2020 r. Ze względu na zbyt niski wzrost liczby przedsiębiorstw w porównaniu do zakładanego, osiągnięcie docelowej wartości wskaźnika wymaga zwiększenia tempa wzrostu aktywności gospodarczej w gminach wiejskich.

Zmiany proporcji sieci wodociągowej w stosunku do sieci kanalizacyjnej pozwalają na określenie stopnia nierówności w poziomie uzbrojenia obszarów wiejskich w infrastrukturę wodną w odniesieniu do poziomu wyposażenia w infrastrukturę kanalizacyjną. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o niekorzystnym, zbyt niskim poziomie rozwoju sieci kanalizacyjnej względem sieci wodociągowej. Zakładanym efektem wspierania rozwoju systemów wodno-ściekowych jest obniżenie o połowę aktualnej wartości proporcji do roku 2020, do poziomu 4,00%. Wysokie tempo spadku wskaźnika pozwala przypuszczać, że wartość docelowa wskaźnika może zostać osiągnięta przed 2020 r.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.1. Łódzki Obszar Metropolitalny

Wartości PKB per capita w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym w latach 2010-2011 pokrywały się z wartościami wynikającymi z prognozy zakładającej osiągnięcie wartości dochodów na poziomie 60 tys. zł w roku 2020.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.2. Zagłębie Górniczo-Energetyczne Bełchatów-Szczerców-Złoczew

Roczna wielkość emisji CO₂ w Elektrowni Bełchatów położonej na obszarze funkcjonalnym Zagłębia Górniczo-Energetycznego Bełchatów-Szczerców-Złoczew, na 1 GJ wytwarzanej energii w latach 2010-2012 wykazywała tendencję spadkową. Poziomy emisji dwutlenku węgla w badanych latach były niższe od zakładanych przez prognozę.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.3. Zagłębie Ceramiczno-Budowlane Opoczno-Tomaszów Mazowiecki

Wartość produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca w powiatach opoczyńskim i tomaszowskim, położonych na terenie Zagłębia Ceramiczno-Budowlanego Opoczno-Tomaszów Mazowiecki, w latach 2010-2011 charakteryzowała się relatywnie wysokim tempem wzrostu. W 2011 r. wartość produkcji osiągnęła poziom 17 493 zł per capita i znacząco przekroczyła poziom wskaźnika wyznaczony na podstawie prognozy.

Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.4. Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa

W przypadku liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w przemyśle rolno-spożywczym, zarejestrowanych w rejestrze REGON, zatrudniających powyżej 50 osób na Obszarze Rozwoju Intensywnego Rolnictwa w latach 2010-2012 odnotowano trend spadkowy. Wartość wskaźnika osiągnęła poziom 29 jednostek gospodarczych. Niewielki postęp odnotowano w zakresie liczby tworzonych grup producentów rolnych w Obszarze Rozwoju Intensywnego Rolnictwa, na terenie którego w 2012 r. funkcjonowało 21 jednostek.

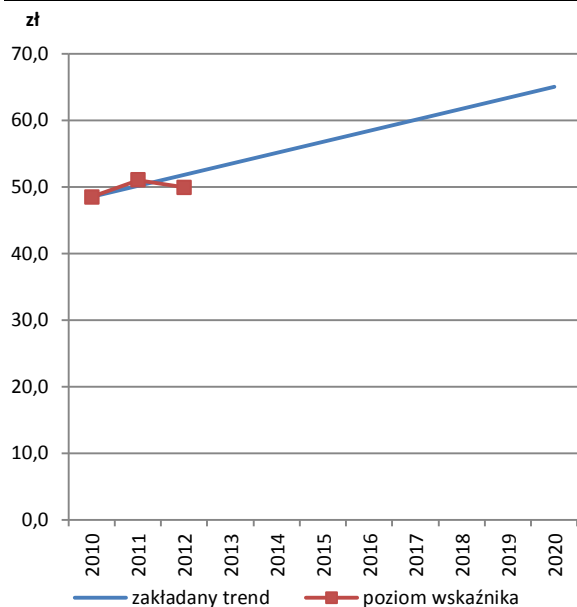
Wskaźniki realizacji Celu strategicznego dla obszaru funkcjonalnego 2.5. Obszary Turystyczne Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury

Według analizy stanu jednolitej części wód powierzchniowych położonych na Obszarze Turystycznym Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury, w 2011 i 2012 r. stan czystości zbiornika Jeziorsko oceniono jako dobry, natomiast zły stan cechuje wody Zbiornika Sulejowskiego.

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW 1.1. OBSZARY MIEJSKIE

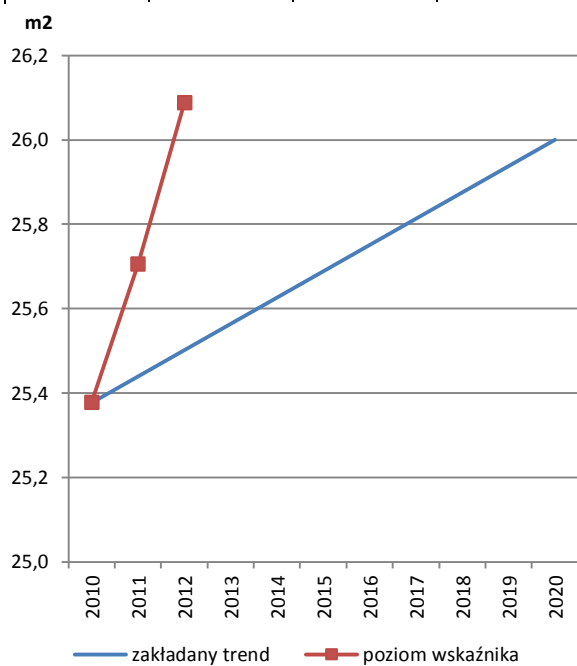
86. Dochody własne gmin w obszarach miejskich z podatku CIT na 1 mieszkańca [zł]

	2010	2011	2012
Łódzkie	48,46	51,02	49,90

87. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w obszarach miejskich [m²]

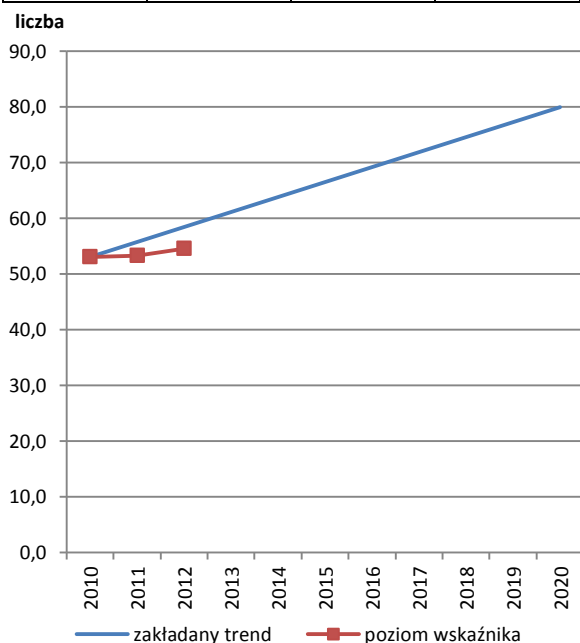
	2010	2011	2012
Łódzkie	25,4	25,7	26,1

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW 1.2. OBSZARY WIEJSKIE

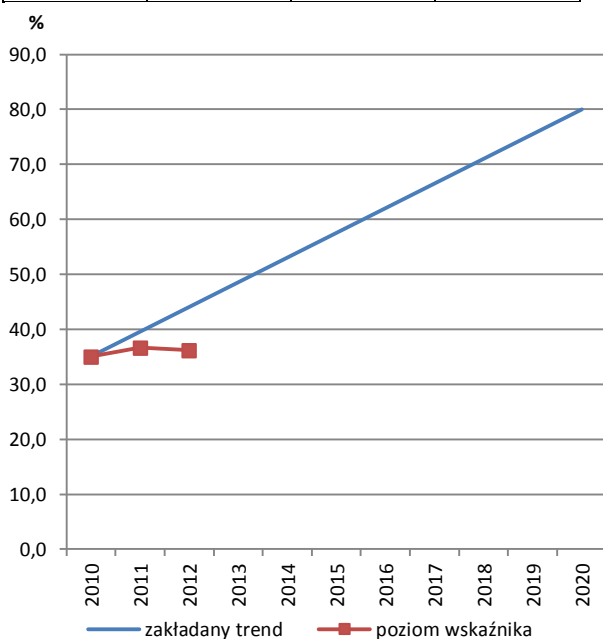
90. Liczba podmiotów w REGON dla obszarów wiejskich na 1 000 mieszkańców obszarów wiejskich

	2010	2011	2012
łódzkie	53,1	53,3	54,6

91. Udział dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tej grupie wiekowej dla obszarów wiejskich [%]

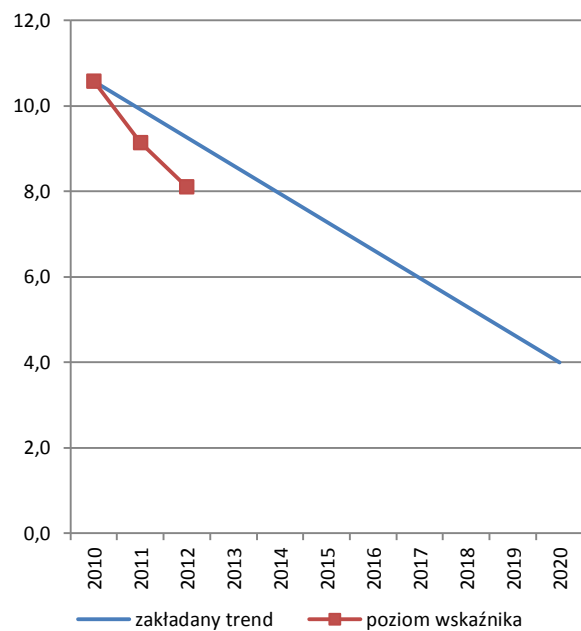
	2010	2011	2012
łódzkie	35,0	36,7	36,2

92. Proporcja sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej na terenie obszarów wiejskich

	2010	2011	2012
Łódzkie	10,6	9,1	8,1

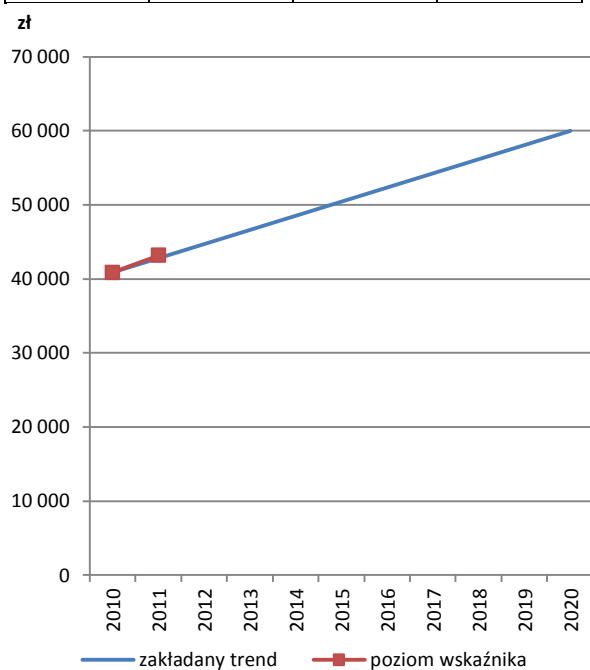
%

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO 2.1. ŁÓDZKI OBSZAR METROPOLITALNY

94. PKB na 1 mieszkańca w ŁOM [zł]

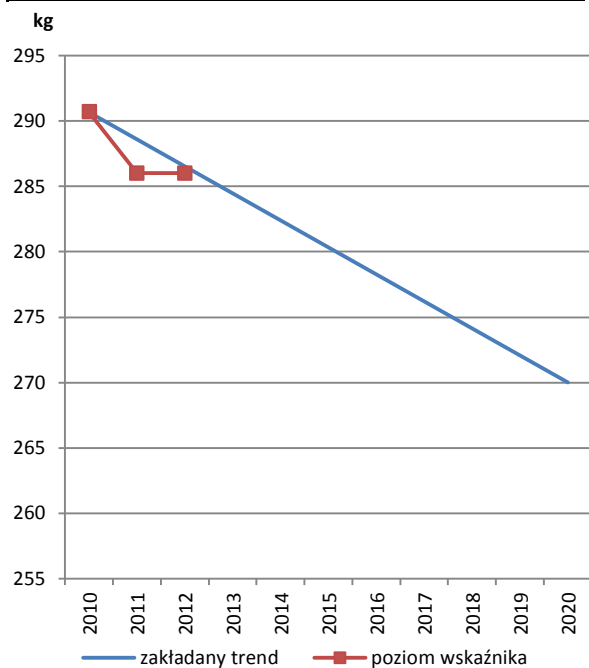
	2010	2011	2012
łódzkie	40 875	43 168	bd

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO 2.2. ZAGŁĘBIE GÓRNICZO-ENERGETYCZNE BEŁCHATÓW-SZCZERCÓW-ZŁOCZEW

97. Roczna wielkość emisji CO₂ w Elektrowni Bełchatów na 1 GJ wytwarzanej energii [kg]

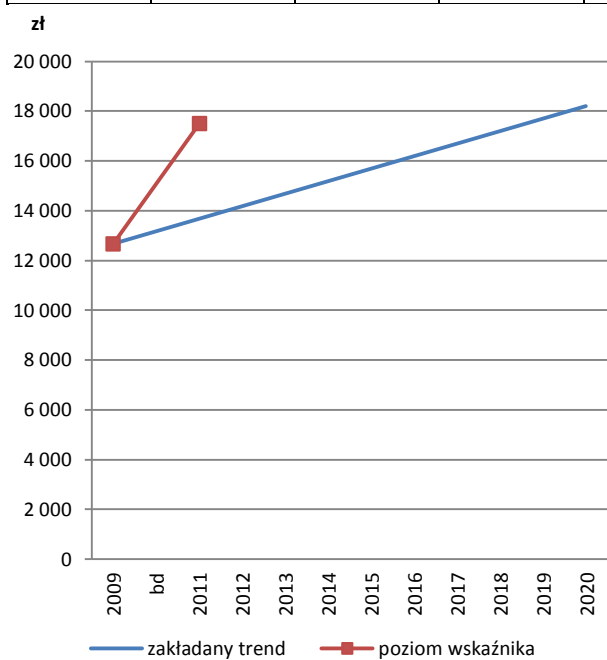
	2010	2011	2012
Łódzkie	290,7	286,0	286,0

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO 2.3. ZAGŁEBIE CERAMICZNO-BUDOWLANE OPOCZNO-TOMASZÓW MAZOWIECKI

99. Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w powiatach opoczyńskim i tomaszowskim [zł]

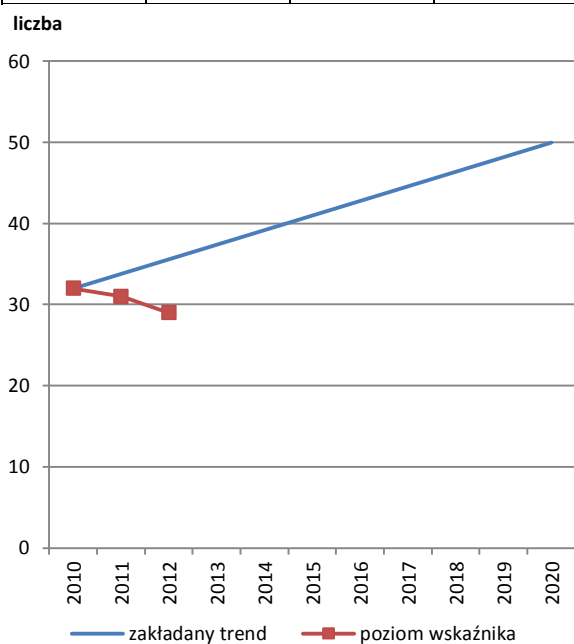
	2009	2010	2011	2012
łódzkie	12 671	bd	17 493	bd

CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARU FUNKCJONALNEGO 2.4. OBSZAR ROZWOJU INTENSYWNEGO ROLNICTWA

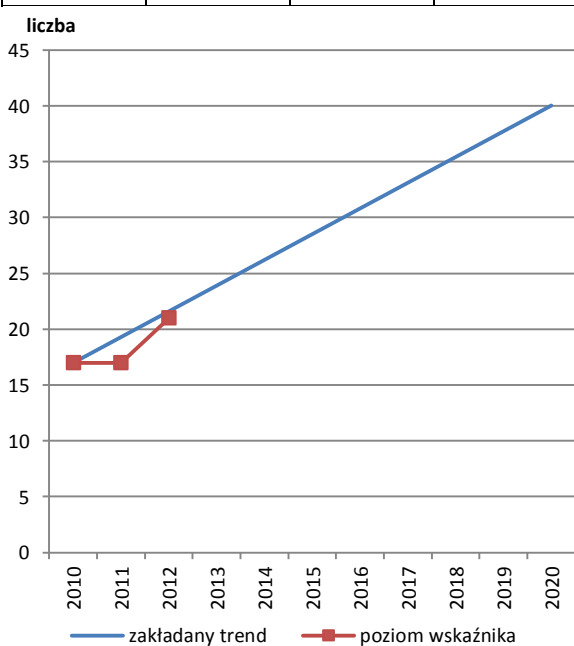
101. Liczba podmiotów gospodarczych w przemyśle rolnospożywczym zarejestrowanych w rejestrze REGON zatrudniających powyżej 50 osób w obszarze funkcjonalnym

	2010	2011	2012
łódzkie	32	31	29

102. Liczba grup producentów rolnych w obszarze rozwoju intensywnego rolnictwa

	2010	2011	2012
łódzkie	17	17	21

**CEL STRATEGICZNY DLA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH 2.5. OBSZARY
TURYSTYCZNE DOLIN RZECZNYCH PILICY, WARTY I BZURY**

104. Stan jednolitej części wód powierzchniowych

	2010	2011	2012
Zbiornik Jeziorsko	bd	dobry	dobry
Zalew Sulejowski	bd	zły	zły

**STAN REALIZACJI PROGRAMÓW WDRAŻANYCH NA
POZIOMIE REGIONALNYM**

Implementacja SRWŁ 2020 w programach regionalnych

Zapisy Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 realizowane są przez szereg programów regionalnych, w których następuje rozwinięcie i uszczegółowienie celów Strategii. W programach tych następuje operacjonalizacja ogólnej wizji rozwoju województwa oraz celów strategicznych wynikających ze Strategii. Podstawowym dokumentem implementacyjnym jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego**, który określa obszary i działania podejmowane przez samorząd województwa, umożliwiając uzyskanie finansowania dla działań inwestycyjnych na terenie województwa. Ze względu na wejście w nowy okres finansowania RPO WŁ 2014-2020 w chwili powstania niniejszego opracowania nie zostało jeszcze zatwierdzone.

Spośród pozostałych programów regionalnych najistotniejszą rolę we wdrażaniu SRWŁ 2020 mają:

- Regionalna strategia innowacji dla województwa łódzkiego LORIS 2030,
- Plan przeciwdziałania depopulacji w województwie łódzkim,
- Wieloletni plan działań na rzecz rozwoju i upowszechniania ekonomii społecznej w województwie łódzkim na lata 2013-2020.

Regionalna Strategia Innowacji dla województwa łódzkiego LORIS 2030 jest dokumentem określającym kompleksową politykę samorządu województwa w zakresie innowacyjności. Cele LORIS 2030 skoncentrowane są wokół trzech głównych priorytetów:

1. Specjalizacja regionalna (cel: zbudowanie przewag konkurencyjnych – lokomotywy rozwoju gospodarczego, które będą wyróżnikiem regionu);
2. Rozwój potencjału innowacyjnego (cel: wykorzystanie wewnętrznych potencjałów regionu dla poprawy innowacyjności gospodarki);
3. Zarządzanie innowacjami w regionie (cel: poprawa zarządzania innowacjami w regionie).

Miarą celu głównego jest awans województwa łódzkiego z grupy „słaby innowator: wysoki” do grupy „umiarkowany innowator: wysoki”, natomiast do monitorowania celów strategicznych służy rozbudowany katalog wskaźników kontekstowych oraz mierniki celów działań podzielone na podgrupy produktu, rezultatu i finansowego postępu realizacji. Zgodnie z przyjętym harmonogramem monitoring i ewaluacja wskaźników realizacji RSI ma się rozpocząć w IV kwartale 2013 r., natomiast realizację pierwszego rocznego sprawozdania zapisano na I kwartał 2014 r. W chwili powstania niniejszego opracowania dane z monitoringu i ewaluacji RSI nie są jeszcze dostępne.

Plan Przeciwdziałania Depopulacji w województwie łódzkim odpowiada na zdiagnozowane w SRWŁ 2020 problemy depopulacyjne, którymi dotknięty jest region łódzki. Ze względu na złożoność problemu depopulacji, Plan jest dokumentem odnoszącym się do szerokiego

spektrum zagadnień, poczynając od stanu zdrowia mieszkańców, rynku pracy, poprzez edukację i pomoc społeczną, na infrastrukturze transportowej kończąc. Wskaźniki służące monitorowaniu Planu zostały podzielone zgodnie ze strukturą dokumentu na dwie podgrupy (wskaźniki monitorujące zmiany w zakresie działań skierowanych do osób młodych i po 45. roku życia oraz seniorów), w ramach których odpowiadają obszarom działania w zakresie: rodziny, aktywizacji społecznej, edukacji, rynku pracy, infrastruktury (jakości życia) oraz zdrowia. W chwili powstania niniejszego opracowania dane z monitoringu i ewaluacji Planu przeciwdziałania depopulacji nie są jeszcze dostępne.

Wieloletni plan działań na rzecz rozwoju i upowszechniania ekonomii społecznej w województwie łódzkim na lata 2013-2020. Nadrzędnym celem ekonomii społecznej jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, szczególnie wśród grup zagrożonych: długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, uzależnionych czy izolowanych. Podstawowym zadaniem podmiotów ekonomii społecznej jest generowanie korzyści społecznych, a ewentualnie wypracowana nadwyżka także przyczynia się do realizacji celu społecznego. W Wieloletnim planie działań przyjęto trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększanie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców społeczności lokalnej w oparciu o zasady i narzędzia ekonomii społecznej;
2. Spójny system instytucji wsparcia ekonomii społecznej w województwie łódzkim;
3. Partnerstwo lokalne na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i upowszechniania jej idei.

Zgodnie z zapisami poddziałania V.2.4. Wieloletniego planu działań, za jego monitorowanie jest odpowiedzialne Regionalne Centrum Polityki Społecznej. Do 2020 r. ma powstać 7 rocznych raportów monitorujących wdrażanie planu. Powstanie pierwszego raportu zapisano na 2014 rok. W chwili powstania niniejszego opracowania dane z monitoringu Wieloletniego planu działań na rzecz rozwoju i upowszechniania ekonomii społecznej nie są jeszcze dostępne.

Podsumowując, realizacja celów Regionalnego programu operacyjnego, Regionalnej strategii innowacji LORIS 2030, Planu przeciwdziałania depopulacji oraz Wieloletniego planu działań na rzecz rozwoju i upowszechniania ekonomii społecznej będzie stanowiła rozwinięcie zapisów Strategii Rozwoju Województwa i przyczyni się w znaczący sposób do realizacji jej celów strategicznych. Ponieważ wyżej wymienione dokumenty powstały później niż SRWŁ, ich proces ewaluacji i monitoringu jeszcze się nie rozpoczął. Wyniki badań ewaluacyjnych i raporty z monitorowania tych opracowań będą w przyszłości stanowiły znaczący wkład do raportu monitorowania Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

WNIOSKI

Na podstawie analizy zgodności wskaźników monitorowania z założonymi trendami rozwojowymi można określić stopień realizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020. Na system monitorowania dokumentu składają się 104 wskaźniki. 26 wskaźników wymaga odrębnych badań, gdyż nie są objęte systemem statystyki publicznej. Dla 4. wskaźników brakuje wartości porównawczych:

1. PKB na 1 mieszkańca województwa wg parytetu siły nabywczej w stosunku do PKB na 1 mieszkańca UE 27 [%] -> Dane nie zostały jeszcze opublikowane przez Eurostat.
2. Frekwencja w wyborach do organów JST [%] -> Dane będą dostępne po przeprowadzeniu wyborów w 2014 roku.
3. Liczba podmiotów nowej gospodarki społecznej na 100 tys. mieszkańców -> Nowe badanie GUS; brak wartości bazowej dla 2010 roku.
4. Gęstość dróg rowerowych [km/100km²] -> Nowe badanie GUS; brak wartości bazowej dla 2010 roku.

Na podstawie pozostałych 74. wskaźników można określić czy kierunki przemian społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych, zachodzących w województwie łódzkim, są zbieżne z założeniami SRWŁ 2020. W przypadku gdy analiza wartości wskaźnika w porównaniu z wartością bazową w latach 2011 i 2012 wykazywała zbieżność lub przewyższała założony ekstrapolowany trend, wskaźnik potwierdza realizację strategii w danym zakresie (wskaźnik oznaczany kolorem ciemnozielonym). W przypadku braku zbieżności z założonym trendem, wskaźnik nie potwierdza realizacji strategii w danym zakresie i jest oznaczany kolorem czerwonym. W specyficznych sytuacjach, gdy wartość wskaźnika wykazuje zbieżność z założonym trendem (korzystny kierunek, lecz niewystarczające nasilenie zmian), lecz jest od niego gorsza wskaźnik potwierdza częściową realizację założeń Strategii w danym zakresie i jest oznaczany kolorem jasnozielonym.

Wstępna analiza wskaźników wskazuje na zadowalający postęp realizacji w zakresie spójności przestrzennej oraz w obszarach funkcjonalnych wydzielonych na podstawie kryterium gospodarczego. Najwięcej problemów z realizacją strategii jest w obszarach: spójności społecznej, oraz obszarach funkcjonalnych wydzielonych na podstawie kryterium przyrodniczego.

PODSUMOWANIE

Polityka horyzontalna

Spójność gospodarcza:

1. Produkt krajowy brutto ogółem i w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2010-2011 rósł w liczbach bezwzględnych, region dogania także średnią unijną pod względem PKB per capita (konwergencja zewnętrzna).
2. Głównym źródłem wzrostu gospodarczego regionu w latach 2010-2012 były inwestycje sektora publicznego, a zwłaszcza wielkie inwestycje transportowe finansowane z funduszy unijnych.
3. Podstawą utrzymania tempa wzrostu gospodarczego powinien stać się dynamiczny rozwój przedsiębiorstw, ekspansja eksportu oraz szersza komercjalizacja wyników prac B+R w przedsiębiorstwach, szczególnie w branżach określonych jako inteligentne specjalizacje regionalne.
4. Postępujący wzrost liczby podmiotów w rejestrze REGON jest ciągle niewystarczający aby przełamać skutki kryzysowego roku 2009.

5. Odwrócenie niekorzystnych trendów na rynku pracy związanych ze spadkiem zatrudnienia i wzrostem stopy bezrobocia są nieodzowne, aby sytuacja społeczno-gospodarcza województwa uległa poprawie.

Spójność społeczna:

1. Na bardzo złą sytuację demograficzną regionu nakłada się niekorzystna sytuacja społeczna, której przejawem jest wzrost udziału ludności żyjącej poniżej relatywnej granicy ubóstwa i rosnący odsetek długotrwale bezrobotnych.
2. Ludzie młodzi, do 24 lat, oraz ludność w wieku przedemerytalnym to dwie grupy wiekowe o najwyższym odsetku długotrwale bezrobotnych. Tworzenie nowych, trwałych oraz dobrze opłacanych miejsc pracy to jedno z podstawowych wyzwań rozwojowych w regionie łódzkim.
3. Zły stan zdrowia mieszkańców regionu jest bardzo istotnym problemem społecznym. W ostatnich latach nastąpił pewien postęp w zakresie dostępności do lekarzy oraz łóżek szpitalnych na oddziałach długoterminowych.
4. W sferze edukacji daje się zauważyć znaczący postęp. Jednak dostępność wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3-5 lat nadal nie jest satysfakcjonująca, szczególnie na obszarach wiejskich.
5. Powoli poprawiająca się dostępność do usług infrastruktury społecznej oraz szerokie uczestnictwo społeczności regionu w kulturze i rekreacji przyczyniają się do budowy kapitału ludzkiego i społecznego.

Spójność przestrzenna:

1. W ostatnich latach odnotowano duży postęp w rozwoju sieci autostrad i dróg ekspresowych, co przyczynia się do zwiększenia spójności przestrzennej wewnętrznej i zewnętrznej regionu. Niezadowalający jest natomiast postęp w modernizacji sieci kolejowej.
2. Następuje rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym w zakresie odprowadzania i unieszkodliwiania produktów ubocznych (ścieki, odpady), czego potwierdzeniem jest wzrost udziału ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej oraz spadek odsetka odpadów niesegregowanych. Nadal jednak niezbędne są dalsze działania w zakresie rozwoju systemów wodno-kanalizacyjnych oraz racjonalizacji gospodarki odpadami.
3. Niezadawalający jest postęp w działaniach mających na celu poprawę jakości środowiska przyrodniczego takich jak: zwiększanie retencji wodnej, w tym realizacji małych zbiorników, wzrost lesistości regionu, wzrost udziału powierzchni prawnie chronionych. Konieczne są działania zmierzające do utworzenia spójnego regionalnego systemu obszarów chronionych.
4. Zmiany zachodzące w obszarze kształtowania zrównoważonego systemu osadniczego są zbyt powolne, niewystarczające jest tempo rozwoju miast uznawanych za bieguny wzrostu. Nadal zbyt niski jest udział powierzchni województwa objętych miejscowymi

planami zagospodarowania przestrzennego, co wpływa niekorzystnie na kształtowanie ładu przestrzennego. Konieczne są dalsze działania mające na celu wzmacnianie systemu powiązań funkcjonalnych w układach wewnątrzregionalnych i ponadregionalnych.

Polityka terytorialno – funkcjonalna

Polityka terytorialno-funkcjonalna skierowana jest do wyspecjalizowanych obszarów funkcjonalnych: Obszarów Miejskich, Obszarów Wiejskich, Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, Zagłębia Górniczo-Energetycznego Bełchatów-Szczerców-Złoczew, Zagłębia Ceramiczno-Budowlanego Opoczno-Tomaszów Mazowiecki, Obszaru Rozwoju Intensywnego Rolnictwa, Obszarów Turystycznych Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury.

W latach 2010-2012 odnotowano postęp w osiąganiu założonych poziomów docelowych wskaźników monitorujących realizację polityki terytorialno-funkcjonalnej w zakresie poprawy wyposażenia w infrastrukturę mieszkaniową, kanalizacyjną oraz ochrony środowiska. Niezadawalająca jest dynamika w zakresie wielkości produkcji oraz aktywności gospodarczej.

Korzystne zmiany odnotowano m.in. w zakresie poziomu przedsiębiorczości, dochodów własnych gmin, infrastruktury technicznej i społecznej, produkcji przemysłowej oraz sytuacji mieszkaniowej. Nie zawsze jednak dynamika zmian odpowiada zakładanej linii trendu.

Niekorzystnie przedstawia się sytuacja w Obszarze Rozwoju Intensywnego Rolnictwa, gdzie w stosunku do roku 2010 odnotowano spadek liczby podmiotów działających w przetwórstwie rolno-spożywczym.

Konieczna jest dalsza intensyfikacja działań w celu efektywniejszego wykorzystania potencjalnych endogenicznych obszarów funkcjonalnych.

